

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ

«Середня освіта (Мова і література (англійська))»

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

Кваліфікація:

Бакалавр із середньої освіти. Учитель англійської мови та зарубіжної
літератури, другої іноземної мови (німецької)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Глухівського НПУ ім. О. Довженка

Голова вченої ради _____ проф. Олександр КУРОК
(протокол № _____ від « _____ » _____ 202__ року)

Наскрізна програма вводиться в дію з _____ 2023 р.
В.о. ректора _____ проф. Олександр КУРОК

Глухів – 2023

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Розроблено робочою групою у складі:

1. Скоробагата Оксана Миколаївна – кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри іноземних мов та методики викладання, гарант освітньої програми.
2. Зайцева Наталія Григорівна – кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри іноземних мов та методики викладання, член робочої групи.
3. Кушнерьова Марина Олександрівна – кандидат філологічних наук, ст. викладач кафедри іноземних мов та методики викладання, член робочої групи.
4. Чайка Олена Миколаївна – кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри іноземних мов та методики викладання, член робочої групи.

ПОГОДЖЕНО

кафедрою іноземних мов та методики викладання
протокол № ____ від « ____ » _____ 2023 року
Завідувач кафедри

_____ Ольга МІЛЮТІНА

ПОГОДЖЕНО

вченою радою ННІ Філології та історії
протокол № ____ від « ____ » _____ 2023 року
Голова вченої ради ННІ Філології та історії

_____ Олена ЧУМАЧЕНКО

ПЕРЕДМОВА

Педагогічна практика – форма професійного навчання у вищій школі, спрямована на пізнання та практичне засвоєння закономірностей і принципів педагогічної діяльності, оволодіння парадигмальними технологіями викладання, зокрема іноземних мов та зарубіжної літератури в школі, опанування системою методологічних і методичних принципів викладання, закладання підґрунтя індивідуального стилю педагогічної діяльності. Таке бачення ролі педагогічної практики зумовлене її поліфункціональністю та інтегративністю, які, в свою чергу, ґрунтуються на основному цільовому спрямуванні комплексної підготовки майбутнього вчителя як професійно компетентного фахівця.

Педагогічна практика посідає провідне місце в системі професійної підготовки майбутнього вчителя англійської і німецької мов та зарубіжної літератури. Наскрізна методична підготовка сучасного вчителя зумовлена оновленням змісту навчання іноземних мов і зарубіжної літератури, яке є наслідком реформ в освітній галузі, пов'язано з певними змінами в стратегічних напрямках розвитку вітчизняних закладів загальної середньої освіти, зокрема спрямуванням навчальної діяльності на вироблення в учнів життєвих компетентностей, які в майбутньому допомогли б їм адаптуватися до сучасного світового мультилінгвального і полікультурного простору.

Практика дозволяє створити умови для синтезу знань із психології, педагогіки, англійської і німецької мов, зарубіжної літератури, методик викладання іноземних мов та зарубіжної літератури. У практичній роботі здобувачі вищої освіти орієнтуються на навчання дітей, їхній розвиток та виховання, інтегруючи теоретичні знання, отримані за період навчання у закладі вищої освіти. Цей синтез знань сприяє формуванню у здобувачів освіти об'єктивних, змістовних, цілісних уявлень про специфіку педагогічної професії, сприяє формуванню та розвитку професійних навичок та умінь.

Мета педагогічної практики передбачає оволодіння майбутніми педагогами формами, засобами, технологіями навчально-виховної роботи в різних типах ЗЗСО, розвиток умінь застосовувати у практичній діяльності знання з основ теорії педагогіки, психології, методики навчання іноземних мов та зарубіжної літератури, усвідомлення професійної значущості цих знань, виховання потреби постійного удосконалення фахових компетентностей та педагогічної майстерності, розвиток творчої ініціативи та дослідницьких умінь у професійній діяльності.

Виходячи з цього, здобувач вищої освіти повинен під час практики виконати такі **завдання**:

1. Виховувати стійку мотивацію й свідоме прагнення до власного професійного зростання.
2. На основі вивчення колективу учнів, методичних особливостей роботи вчителя-філолога готувати та проводити уроки з англійської і німецької мов та зарубіжної літератури, позакласні заходи з предметів.
3. Досліджувати передовий педагогічний досвід роботи вчителів за темою курсової роботи й опрацьовувати результати експериментальної перевірки методичних рекомендацій, що містяться в курсовій роботі.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Хроленко М. В.

«__» _____ 20__ р.

**ПРОГРАМА
БЕЗВІДРИВНОЇ (НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ) ПЕДАГОГІЧНОЇ
ПРАКТИКИ**

Для студентів галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка
всіх факультетів та ННІ, всіх спеціальностей
Денної та заочної форми навчання

Глухів-2023

Програма педагогічної практики складена на основі ОПП підготовки бакалаврів Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, навчального плану.

Програму розробив:

1. Біліченко Павло Геннадійович, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту Глухівського НПУ ім. О. Довженка.

ЗАТВЕРДЖЕНО

кафедрою педагогіки, психології,
соціальної роботи та менеджменту

протокол №

Від « » _____ 20__ р.

_____ Біліченко П.Г.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Навчально-наукового
інституту філології та історії

Протокол №

від « » _____ 20__ р.

Голова _____ вченої _____ ради
Навчально-наукового інституту філології та
історії

_____ Чумаченко О. А.

Пояснювальна записка

Студенти другого (першого – скороченого терміну навчання) курсу проходять педагогічну практику, керівництво якою здійснюється викладачами кафедри педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту.

Безвідривна практика має свої особливості. Правильна її організація сприяє формуванню вмій і навичок спостерігати за педагогічним процесом і аналізувати його, відчувати усю складність і привабливість обраної професії. Педагогічна діяльність студентів передбачає знайомство з організацією освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти, практикою виховної роботи в усій її багатогранності та складності, а також опанування складовими професійної компетентності майбутнього вчителя, які базуються на знаннях теорії й практики навчання та виховання.

За термін практики студент-практикант вивчає досвід роботи школи з актуальних проблем виховання учнів різного віку, знайомиться з роботою класного керівника, його документацією, під керівництвом групового керівника та класного керівника розробляє план-конспект та проводить виховний захід у класі за яким закріплений, знайомиться з роботою вчителя-предметника на уроках, вивчає вікові та індивідуальні особливості дітей середнього шкільного віку, досліджує їхні психологічні особливості, способи активізації і підтримки уваги та пам'яті, розвиток розумової діяльності учнів, відвідує уроки за фахом, спостерігає за освітньо-виховною діяльністю вчителя-предметника, за потреби – допомагає виготовляти наочні дидактичні та виховні матеріали.

Під час педагогічної практики створюються умови для реалізації набутих знань з соціально-гуманітарних, фахових дисциплін, з педагогіки та психології.

Метою педагогічної практики є формування професійних знань, умінь, навичок практичної діяльності, вироблення мотивації, професійної компетентності, розвиток педагогічного мислення, педагогічної спрямованості в діяльності, формування професійно значущих якостей, навичок самоосвіти та самовдосконалення.

Основні **завдання** безвідривної (навчально-методичної) педагогічної практики:

- формувати інтерес до професії вчителя, творче ставлення до педагогічної діяльності;
- здобувати професійні навички й уміння роботи з дітьми;
- ознайомитись із системою виховної роботи школи та класу;
- розвивати вміння застосовувати різноманітні форми освітньо-виховної роботи (виховний захід, позакласне заняття з предмету тощо);
- вчити студентів організовувати виховний процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів;
- ознайомити студентів із структурою закладу загальної середньої освіти, та його адмініструванням;
- формувати у студентів уміннями спостерігати, аналізувати й узагальнювати досвід організації й проведення виховної роботи з школярами, ознайомлювати практикантів із прийомами вивчення та дослідження освітньо-виховного процесу, аналізу діяльності учнів, класного керівника, вчителя-предметника;
- формувати вміння планувати, проводити та аналізувати свою організаційно-виховну діяльність;
- розвивати у студентів уміння працювати з педагогічною та методичною літературою, підручниками, навчальними посібниками, дидактичними матеріалами;

Мета, завдання та зміст безвідривної (навчально-методичної) практики спрямований на формування в здобувачів вищої освіти інтегральної, загальних та фахових компетентностей, зокрема:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

- ЗК 3.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 4.** Здатність працювати в команді.
- ЗК 5.** Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 7.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 8.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 9.** Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 10.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 11.** Здатність критично, системно та креативно мислити.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 1. Здатність до формування в учнів ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 2. Володіння основами цілепокладання, планування та проектування процесу навчання учнів.

ФК 4. Здатність до пошуку ефективних шляхів мотивації дитини до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання).

ФК 5. Забезпечення охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими потребами), їхньої рухової активності в освітньому процесі та позаурочній діяльності.

ФК 6. Здатність здійснювати виховання на уроках і в позакласній роботі, виконувати педагогічний супровід процесів соціалізації учнів та формування їхньої культури.

ФК 7. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду.

ФК 13. Здатність розуміти й реалізовувати стратегію сталого розвитку людства у процесі професійної діяльності.

ФК 15. Здатність застосовувати знання законодавства та державних стандартів в галузі охорони здоров'я.

ФК 17. Здатність формувати в учнів позитивну мотивацію до здорового способу життя на основі розвитку життєвих навичок.

ФК 18. Здатність здійснювати освітню діяльність з питань формування, збереження і зміцнення здоров'я, профілактики шкідливих звичок, неінфекційних та соціально-небезпечних інфекційних хвороб.

ФК 20. Здатність визначати шляхи і засоби організації пізнавальної діяльності учнів в процесі навчання, методи і засоби викладання шкільного природознавства, форми організації навчально-виховної роботи.

ФК 21. Здатність розвивати пізнавальну активність учнів, екологічне мислення, формувати екологічну культуру та екологічно доцільну поведінку; розвивати в учнів почуття причетності, відповідальності за збереження природи, сприйняття її як ідеалу гармонії та досконалості життя.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Знає історичні етапи розвитку предметної області.

ПРН 2. Знає закономірності розвитку особистості, вікові особливості учнів, їхню психологію та специфіку сімейних стосунків.

ПРН 5. Оперує базовими категоріями та поняттями спеціальності.

ПРН 6. Використовує інструменти демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності.

ПРН 9. Володіє формами та методами виховання учнів на уроках і в позакласній роботі, уміє відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.

ПРН 11. Здатний цінувати різноманіття та мультикультурність, керуватися в педагогічній діяльності фундаментальними світовими та національними цінностями (включаючи демократію, верховенство закону, свободу особистості, взаємоповагу, толерантність), етичними нормами, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.

ПРН 12. Усвідомлює цінність захисту незалежності, територіальної цілісності та демократичного устрою України.

ПРН 20. Демонструє розуміння та бере на себе відповідальність за просування високих стандартів грамотності та правильного використання державної мови.

ПРН 21. Вміє доступно пояснювати інформацію, узагальнювати інформацію та презентувати результати власних досліджень.

ПРН 23. Знає основні принципи збереження й зміцнення здоров'я, вміє формувати ціннісні орієнтації щодо здорового способу життя; застосовує в освітньому процесі здоров'язбережувальні та оздоровчі технології.

ПРН 31. Здатний до подальшого навчання, яке значною мірою є автономним та самостійним; до безперервного особистісного та професійного розвитку.

Зміст та організація

безвідривної (навчально-методичної) педагогічної практики

для студентів галузі знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальності 014 Середня освіта

Предметної спеціальності: 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Мова і література (англійська))»

Денної та заочної форми навчання

Тривалість: 4 тижні – денна форма навчання, 2 – заочна форма навчання.

Відповідальні кафедри: педагогіки та менеджменту освіти, психології та соціальної роботи.

База практики: заклади загальної середньої освіти м. Глухова.

Студенти денної та заочної форм навчання, які працюють на посадах педагогічних працівників у ЗЗСО, за умови надання відповідних документів звільняються від проходження даного виду практики.

Зміст діяльності студентів-практикантів

Програма педагогічної практики студентів організовується, головним чином, через систему завдань, що тісно пов'язані з вивченням теоретичних педагогічних курсів та із самостійною аналітично-творчою діяльністю студента.

Завдання студентам-практикантам на перший період практики (перший та другий тиждень безвідривної педагогічної практики):

1. Вивчення соціально-педагогічних умов діяльності ЗЗСО; змісту виховної роботи

1.1. За час педагогічної практики дізнайтеся про традиції школи, класу, цікаві виховні справи, в яких беруть участь школярі.

1.2. Ознайомитись із річним і перспективним планом роботи школи, гімназії чи ліцею, в якому проходить педагогічна практика, надати їхню характеристику за поданою схемою.

1.3. Схарактеризувати стан матеріальної бази та оформлення приміщень ЗЗСО.

2. Аналіз виховної системи класу та роботи класного керівника

2.1. Проаналізувати загальну характеристику колективу класу базової школи, складену класним керівником (з плану виховної роботи класного керівника).

2.2. Відвідавши уроки, з'ясувати, як використовується принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів.

2.3. Проаналізувати розклад уроків у своїх класах. Чи відповідає він науково обґрунтованим вимогам та успішному засвоєнню знань учнями?

2.4. Проаналізувати план виховної роботи класного керівника. Скласти орієнтовний план виховної роботи з учнями на період педагогічної практики.

2.5. Проаналізувати форми і методи профілактичної роботи з важковиховуваними

учнями, що застосовується в класі.

3. Навчальна робота

3.1. У ЗЗСО відвідати кілька уроків за фахом. Визначити їх тип та структуру. Як реалізуються на цих уроках принципи навчання і форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів?

3.2. Навести приклади, як узгоджуються словесні, індуктивні і проблемно-пошукові методи навчання в процесі вивчення однієї з тем.

3.3. Зазначити переваги і недоліки уроку як головної форми організації навчання.

3.4. Зробити аналіз відвіданого уроку за схемою (Методична рекомендація 5).

3.5. Проаналізувати навчальну програму з фахового предмету. Чи повністю реалізуються в ній принципи навчання?

4. Дослідницька робота

4.1. Вивчити за час педагогічної практики співвідношення різних методів виховання в практиці вчителів-предметників та класного керівника.

4.2. Використовуючи метод педагогічного спостереження, простежити вплив на учнів схвалення їхніх дій вчителями (форми, якою є реакція однокласників, ставлення до схвалення учнів).

4.3. Провести спостереження за оцінною діяльністю вчителя. Мета – ознайомлення з різноманітними засобами оцінювання школярів, які використовує вчитель на уроці, проаналізувати ці засоби і узагальнити.

Завдання студентам–практикантам на другий період практики:

1. Аналіз виховної системи класу та роботи класного керівника

1.1. Проаналізувати проведений у школі під час практики виховний захід.

1.2. Розробити орієнтовний зміст і структуру виховної справи з виховання національного світогляду та самосвідомості.

1.3. Скласти опитувальник для проведення бесіди зі школярами певного віку з метою педагогічного вивчення їхньої сім'ї (додаток 1,2).

1.4. Спланувати і провести індивідуальну бесіду з учнем, котрий систематично спізнюється на уроки або постійно порушує правила поведінки.

1.5. Відповідно до плану виховної роботи класного керівника визначити та проаналізувати індивідуальні і групові форми роботи з батьками (додаток 5, 6).

1.6. Надати допомогу вчителю-предметнику у підготовці та проведенні заняття гуртка або виховного предметного заходу.

2. Навчальна робота

2.1. Відвідати уроки за фахом, визначити їхні тип та структуру. Зазначити як на цих уроках реалізується принцип навчання та форми організації навчально-пізнавальної діяльності? Як використовуються на уроках різні способи формування практичних умінь і навичок, застосовується диференційний та індивідуальний підхід до учнів?

2.2. Дослідити, чи проводиться в школі спеціальна робота з обдарованими дітьми.

2.3. Ознайомитися з обладнанням кабінету з предмету за фахом.

2.4. Ознайомитись з планом роботи факультативу (за наявності). Відвідати факультативне заняття з предмету. Зробити аналіз одного із занять за схемою (додаток 3).

2.5. Ознайомитись з творчою лабораторією вчителя-предметника, змістом та формами організації позакласної і позашкільної роботи з предмету.

3. Дослідницька робота

3.1. Під час педагогічної практики спостерігати за педагогічними ситуаціями з школи та зробити їх психолого-педагогічний аналіз.

3.2. Провести опитування школярів з метою виявлення їх ставлення до сім'ї та життєвих цінностей.

3.3. Під час відвідування ЗЗСО спостерігати за особливостями протікання процесів учіння, виховання та міжособистісними стосунками учнів. Проаналізувати характерні епізоди чи ситуації.

Педагогічна практика передбачає можливості для збору дослідницького матеріалу для виконання у подальшому курсової роботи, розвиває навички науково-методичної діяльності. Вона є першим етапом, що дає можливість студентам зреалізувати себе як фахівця-дослідника та поєднати теорію з практикою, опанувати навичками самостійної роботи з педагогічної літературою.

3. Структура та зміст документації безвідривної (навчально-методичної) педагогічної практики

Після завершення терміну проходження педагогічної практики студент має представити груповому керівникові на кафедрі наступну документацію:

1. Індивідуальний план навчально-виховної роботи (Додаток А.2, Б.10).
2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень (Додаток А.3)
3. Розгорнутий конспект виховної справи з оцінкою класного керівника (Додаток Б.4)
4. Аналіз виховного заходу вчителя (Додаток Б.5, Б.6).
5. Протокол уроку (Додаток Б.8).
6. Аналіз уроку за поданою схемою (Додаток Б.9).
7. План виховної роботи класного керівника базового класу. (Додаток Б.2).
8. Звіт про виконання творчих та індивідуальних завдань, передбачених програмою практики (фоторепортаж, презентація, інформаційна газета, есе, дослідницька робота, проект тощо) (Додаток Б.10).
9. Звіт про проходження педагогічної практики, який включає інформацію про базу практики, індивідуальну виховну роботу з класом, окремим учнем; результати психолого-педагогічних спостережень; перелік відвіданих виховних заходів, які проводилися вчителями, студентами, рекомендації та побажання щодо організації даного виду практики (Додаток А.4).

Усі документи повинні бути охайно написані від руки або віддруковані на стандартних аркушах паперу формату А4, оформлені відповідно до правил діловодства і представлені в окремих теках із титульним аркушем.

4. Норми оцінювання роботи студентів під час практики **Основні критерії оцінювання**

1. Уміння застосовувати теоретичні знання в практичній діяльності та теоретичне осмислення студентом практичної професійної діяльності.
2. Ступінь сформованості професійно-педагогічних умінь, навичок.
3. Креативність і самостійність виконань завдань педагогічної практики.
4. Рівень удосконалення мовної, комунікативної, педагогічної, психологічної, дослідницької компетенцій.
5. Рівень професійної спрямованості.

Основними показниками для оцінювання роботи студента за час практики є: виконання програми практики, результати виконання індивідуальних завдань, навчальна і трудова дисципліна під час практики, якість звітної документації.

Ідентичні роботи оцінюються на «незадовільно».

Критерії оцінювання роботи студентів-практикантів

№ з/п	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
1	Педагогічний щоденник.	30	0,3
2	Конспект виховного заходу.	20	0,3

3	Якість оформлення документації.	10	0,1
4	Дотримання режиму відвідування бази практики.	10	0,1
5	Завдання з психології.	20	0,2
	Всього	100	1,0

Під час оцінювання якості проходження практик враховуються різні види діяльності студентів.

Оцінка **«відмінно» (A)** ставиться тоді, коли завдання практики виконані на високому рівні якості, а саме: студент проявив себе як організований, сумлінний, ініціативний у всіх видах роботи, завоював повагу і високу оцінку серед дитячого і педагогічного колективів ЗЗСО, керівників практики, у визначений термін здав належним чином оформлену документацію.

Оцінкою **«добре» (B)** оцінюється педагогічна практика в тому випадку, коли завдання практики виконані на достатньому рівні якості, а саме: студентом допущено деякі помилки, які він зміг самостійно виправити або пояснити причину їхнього допущення; в ході практики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність в усіх видах роботи; студент добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів ЗЗСО і керівників практики; у визначений термін здав належним чином оформлену документацію.

Оцінка **«добре» (C)** ставиться студенту, який повністю виконав програму практики, проявив ініціативу в роботі, однак допускав незначні помилки у реалізації окремих видів робіт і мав труднощі щодо самостійного їхнього виправлення або не міг пояснити причину їхнього допущення; в ході педпрактики студентом-практикантом не допускалась неорганізованість, шаблонність у всіх видах роботи; він добре зарекомендував себе серед дитячого і педагогічного колективів навчального закладу; здав у визначений термін правильно оформлену документацію.

Результати практики, оцінені на **«задовільно» (D)** свідчать про те, що студент на задовільному рівні якості підготовлений до виконання завдань практики, допускає незначні порушення положень педагогіки і психології, які вмів виправити і пояснити при зверненні на них уваги групового керівника і не повторює їх під час подальшої роботи з дитячим колективом. Студент проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний. Студент вчасно здав документацію, в яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою групового керівника.

Оцінка **«задовільно» (E)** ставиться студенту, який виконав програму практики, однак не проявив достатніх знань з психології й педагогіки і вмів застосовувати їх у практичній діяльності, допускав помилки при плануванні і підготовці виховних заходів, не враховував у достатній мірі вікові та індивідуальні особливості дітей, їхні інтереси. Студент невчасно здав документацію.

Оцінка **«незадовільно» (FX)** ставиться тоді, коли студент виявився не готовим до виконання завдань практики або безвідповідально ставився до своїх обов'язків.

Загальний бал за практику

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за ECTS	Бальна шкала навчального закладу	Середньозважений коефіцієнт
«відмінно»	A	90-100	4,51-5,00
«добре»	B	82-89	4,01-4,5
	C	74-81	3,5-4,0
«задовільно»	D	64-73	2,83-3,43
	E	60-63	2,51-2,75

«незадовільно»	FX	35-59 (із можливістю перездачі)	2,00-2,5
	F	1-34 (з обов'язковим повторним курсом)	0,00-1,99

Рекомендована література до програми практики

Основна

1. Алексюк А. Педагогіка вищої школи : курс лекцій. Модульне навч. : навч. посібник. Київ : «ІСДО», 1993. 220 с.
2. Артемова Л. Педагогіка і методика вищої школи : навч. посіб. Київ : «Кондор», 2008. 272 с.
3. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи: метод посіб. для студ. ВНЗ. Київ. 2003.
4. Закон України «Про вищу освіту». URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
5. Концепція національного виховання. Київ. 1994.
6. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. [2-е вид. доп і випр.] / В. І. Лозова. Харків : «ОВС», 2010. 480 с.
7. Корсак К. В. Вища освіта і Болонський процес : навч. посіб. Київ : «МАУП», 2007. 352 с.
8. Курлянд З. Педагогіка вищої школи : навч. пос. [2-ге вид.] Київ : «Знання», 2007. – 205–339 с.
9. Виховна робота зі студентською молоддю : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [уклад. Е. Осипова та ін.]. Одеса : «Фенікс» 2006. 200 — 288с.
10. Вища освіта в Україні : навч. посіб. для ВНЗ / В. Кремень та ін. Київ : 2005.
11. Попков В. Дидактика высшей школы : учеб пособ. для студ. ВУЗ. Москва : изд. Центр «Академия», 2001. 136 с.
12. Ельбрехт О. Педагогіка вищої школи : модульний лекційно-практичний курс для магістрів і викладачів вищ. навч. заклад. Київ : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 78 с.
13. Фіцула М. Педагогіка вищої школи : навч. пос. Київ : «Академія», 2006.

Допоміжна

1. Бірюк Л. Формування комунікативної компетенції майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки (психічний аспект) : навчальний посібник для студентів ВНЗ. Глухів : РВВ ГНПУ, 2008. 112 с.
2. Бондар В. Дидактика: ефективні технології навчання студентів : навч. посіб. для викладачів, студ. пед. навч. закладів та ун-тів. Київ : 1996. 180 с.
3. Гура О. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ, 2005. 204 с.
4. Поліщук В. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у Глухівському ДПУ : навч. посіб. Глухів : РВВ ГДПУ, 2006. 120 с.
5. Тхоржевський Д. Теоретичні засади виховання національної. самосвідомості : програма спецкурсу і навч. посіб. Київ, 1998. 40 с.
6. Коберник О. Технології професійного відбору майбутніх педагогів : навч. посіб. Київ, 2006. 160 с.
7. Чепіль М. Педагогічні технології : навчальний посібник. Київ. 2012. 220 с.

Електронні джерела

1. Фіцула М.М. Педагогіка : Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: "Навчальна книга-Богдан", 1997. 192 с. [Електронний ресурс] URL : www.socgum.mdpu.org.ua/prepodavатели/kuchina/Ficula_Pedagogica.pdf

2. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. [Електронний ресурс] URL : http://pidruchniki.ws/00000000/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_ortinskiy_vl
1. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник. Київ : Знання, 2005. 486 с. Електронна бібліотека підручників та Українських рефератів. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-book-105.html>.

ДОДАТОК А
ЗРАЗКИ ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ ПРАКТИКИ

Додаток А.1
Зразок оформлення титульної сторінки

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Кафедра педагогіки, психології,
соціальної роботи та менеджменту

Документація
студента (ки) _____ групи, _____ курсу,
ННІФІ
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

(прізвище, ім'я, по батькові)
який (яка) проходив (ла) педагогічну практику
у _____ класі _____
(назва закладу)
з _____ по _____ 20__ р.

Груповий керівник: (прізвище, ініціали)

Додаток А.2
Орієнтовна схема індивідуального плану роботи

"Затверджую"
Класний керівник _____
Груповий керівник _____
" _____ " _____ 200 р.

Індивідуальний план роботи
студента (ки) – практиканта (ки)

(прізвище, ім'я, по батькові)
групи____, курсу____, Інституту_____
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка,
який(а) проходив(ла) педагогічну практику в__ класі, школи__
з ____ по ____ 200__ року

Тижні	Дата	Зміст роботи	Аналіз роботи
-------	------	--------------	---------------

Основні напрями роботи, які слід відобразити в індивідуальному плані:

1. Знайомство з навчальним закладом.
2. Аналіз психолого–педагогічної характеристики класного колективу.
3. Вивчення поведінки важковиховуваних учнів.
4. Знайомство з родиною учня.
5. Аналіз етичної бесіди, читацької конференції або заняття гуртка.
6. Аналіз спілкування між учителем та учнями.

Індивідуальний план складається на весь період практики та затверджується груповим керівником.

На останній сторінці індивідуального плану має бути підпис практиканта.

Після завершення педагогічної практики на підставі індивідуального плану студент–практикант готує звіт про виконану роботу.

Додаток А.3
Щоденник
психолого–педагогічних спостережень

студента (ки) _____ групи, ____ курсу,
факультету (Інституту) _____

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

(прізвище, ім'я, по батькові)

1 сторінка:

Керівник практики від ЗВО _____

Директор школи _____

Заступник директора школи з навчальної роботи _____

Заступник директора школи з виховної роботи _____

Класний керівник _____

2 сторінка:

Розклад уроків і дзвінків

3 сторінка:

Список учнів класу із вказівкою доручень

4 сторінка:

Список вчителів–предметників класу

5 сторінка:

Схематичне розміщення учнів у класі.

Педагогічний щоденник – це робочий документ студента. Його ведення сприяє осмисленню студентами своєї педагогічної роботи, формуванню вмінь бачити кожну дитину у взаєминах із товаришами і колективом, простежувати динаміку розвитку дитячого колективу й особистості школяра, опановувати методику правильної оцінки справ і вчинків як дітей, так і власних, розвивати уміння аналізувати й оцінювати виховні справи.

У щоденнику студент відображає педагогічну, організаторську діяльність, а також діяльність дитячого колективу, аналізує окремі педагогічні ситуації, формулює висновки, узагальнення, окреслює педагогічні перспективи. Педагогічний щоденник призначений також для фіксації сучасних методичних матеріалів, що використовуються в роботі школи, де студент проходить практику.

Зразок запису в щоденнику (фрагмент)

Класний керівник 6–го класу (прізвище, ініціали можна не зазначати) за допомогою методики соціометричного обстеження визначив статус учнів у групі, тим самим з'ясував роль кожного учня в класі, провів анкетування "Ваша дитина".

Одержані результати стали підставою для планування виховної роботи на наступний навчальний рік. Учитель поставив за мету працювати над згуртованістю класного колективу, виховувати творчу особистість з високими моральними якостями.

Педагогічний щоденник слугує засобом зв'язку теорії з практикою. Під час навчальних занять із педагогічних, психологічних та фахових дисциплін (методик) студенти використовують спостереження, проведені у школі, аналізують цікавий педагогічний досвід, обговорюють складні педагогічні ситуації. Щоденник є обов'язковим документом педагогічної практики. Контроль його ведення здійснює груповий керівник.

Додаток А.4
Орієнтовна схема звіту студента–практиканта

ЗВІТ

студента(ки) _____ групи, _____ курсу,
факультету _ (Інституту) _____

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

_____,
(прізвище, ім'я, по батькові)

який (а) проходив (ла) педагогічну практику

в _____ класі ЗОШ _____ ст. № _____

з _____ по _____ 200__ року

Звіт пишеться у відповідності зі змістом діяльності студента та індивідуальним планом роботи. Він є письмовим аналізом й узагальненням діяльності студента під час практики із зазначенням своїх досягнень і недоліків.

У звіті зазначається:

1. Аналіз та оцінка організації практики; загальна характеристика матеріальної бази школи, класу, в якій студент працював, кабінетів; узагальнення змісту навчально–виховної роботи вчителя–предметника та класного керівника.
2. Зміст виконання індивідуального плану практики:
 - що зроблено за планом?;
 - що не виконано і чому?;
 - яка робота спрямована на допомогу вчителю, класному керівникові?
3. Позитивні й негативні аспекти спілкування з учнями та вчителем.
4. Виконання завдань позакласної роботи згідно з індивідуальним планом: які виховні завдання розв'язувалися; які форми виховної роботи застосовувалися; аналіз власних досягнень і невдач у проведенні виховної роботи з учнями класу.
5. Документи школи, з якими ознайомились.
6. Яка була опрацьована психолого-педагогічна література.
7. Уміння та навички, набуті в процесі практики. Які завдання ставитимуться на майбутнє?
8. Міра оволодіння методикою роботи класного керівника.
9. Аналіз студентом-практикантом роботи, проведеної в класі.
11. Професійні враження від практики, її позитивні та негативні моменти; висновки.
12. Пропозиції щодо поліпшення організації та проведення педагогічної практики.

ДОДАТОК Б

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ НА ДОПОМОГУ СТУДЕНТАМ В ПРОХОДЖЕННІ ПРАКТИКИ

Додаток Б.1

Орієнтовна схема аналізу виховної системи школи та класу

Виховна система класу – це спосіб організації життєдіяльності та виховання членів класного співтовариства, що становить цілісну й упорядковану сукупність взаємодіючих компонентів і сприяє розвиткові особистості та колективу.

<i>Компоненти виховної системи</i>	<i>Складові частини (елементи) компонентів</i>
1. Індивідуально-груповий	1. Класний керівник 2. Учні класу 3. Батьки учнів 4. Педагоги та інші дорослі, що беруть участь у виховному процесі і в життєдіяльності класного колективу.
2. Ціннісно-орієнтаційний	1. Цілі та завдання виховання. 2. Перспективи життєдіяльності класного співтовариства. 3. Принципи побудови виховної системи і життєдіяльності класу.
3. Функціонально-діяльнісний	1. Системоутворюючий вид діяльності, форми і методи організації спільної діяльності та спілкування, педагогічне забезпечення і самоврядування життєдіяльності класного колективу.
4. Просторово-часовий	1. Емоційно-психологічне, духовно-моральне і предметно-матеріальне середовище. 2. Місце і роль класу у виховному просторі освітнього закладу. 3. Зв'язок і стосунки класу з іншими спільнотами дітей та дорослих.
5. Діагностико-аналітичний	1. Методи та прийоми вивчення результативності виховної системи. 2. Форми і засоби аналізу, оцінки й інтерпретації отриманих результатів. 3. Критерії ефективності виховної системи.

Мірилом ефективності функціонування класної виховної системи можуть бути такі критерії: вихованість учнів, захищеність і комфортність дитини в класі; задоволення учнів та їх батьків життєдіяльністю класу, сформованість класного колективу, репутація класу; прояв індивідуальності ("обличчя") класної спільноти.

Додаток Б.2

Планування роботи класного керівника

План складається з урахуванням умов роботи школи, її оточення, контингенту батьків, особливостей класного колективу.

Орієнтовна схема плану виховної роботи класного керівника

1. Мета і завдання виховного процесу.
2. Проблема школи.

3. Проблема класного колективу.
4. Діагностичне анкетування.
5. Заповіді класу.
6. Відомості про учнів класу.
7. Характеристика класу.
8. Самоврядування.
9. Розділи:
 - загальношкільні заходи;
 - виховні години (тематика);
 - індивідуальні бесіди;
 - індивідуальні бесіди з батьками;
 - патронаж окремих батьків;
 - відвідування уроків;
 - робота з учителями–предметниками;
 - загальні поради.

Додаток Б.3

Орієнтовна програма виховної роботи класного керівника

Для кожної групи класів – середніх, підліткових і старших – визначаються провідні виховні завдання.

Реалізація системи виховної роботи зумовлює:

- формування основних інтегративних якостей особистості;
- безперервну педагогічну діагностику, що поступово переходить у самодіагностику, самопізнання;
- практичну діяльність викладачів та вихованців;
- оптимальне поєднання індивідуального виховання, виховання у колективі та самовиховання;
- розвиток загальної і педагогічної культури вчителів і вихованців.

Програма виховної роботи з молодшими підлітками (5–6 класи)

Провідне виховне завдання – формування моральної свідомості, відповідальності як риси особистості і навчання культури поведінки на основі керування собою.

Виховуються такі інтегративні якості: відповідальність, об'єктивна самооцінка, дисципліна, вміння підкорятися і керувати. Не менш важливий напрям виховної роботи – формування моральних позицій щодо протилежної статі, віку та рівня здібностей.

Форми роботи: зібрання групи, класні години, колективні творчі справи, екскурсії, походи, робота з активом.

Програма виховної роботи зі старшими підлітками (7–8 класи)

Основні завдання виховної роботи:

- формування громадської думки з важливих проблем життя, суспільних процесів, людських стосунків;
- розвиток самосвідомості та культури самопізнання;
- формування статевої самосвідомості і моральна підготовка до сімейного життя;
- формування економічного мислення.

Основні напрями:

1. Загальнолюдські моральні цінності (Моральне правило: "Знайди себе, перш ніж шукати щось інше").
2. Життєве самовизначення (Бесіда: "З чого починається дорослість").
3. Основи економічного виховання (Ознайомлення з економічними поняттями: "сімейний бюджет", "заробітна платня", "податок", "матеріальні та духовні цінності").
4. Самореалізація особистості підлітка (Бесіда: "Портрет нашого сучасника", психологічний практикум: "Як визначити свої можливості").

Програма виховної роботи в старших класах (9–11 класи)

Молода людина, яка входить у життя, має володіти такими якостями:

- високим рівнем освіти і культури;
- швидкою адаптивністю до безперервних соціальних змін;
- ініціативою, заповзятливістю, працелюбством, організованістю;
- умінням володіти собою у складних життєвих ситуаціях, самодисципліною, самоконтролем, високою працездатністю;
- діалектичним світоглядом, необхідним для орієнтації у світі і в собі.

Виховання цих якостей здійснюється через комплексні цільові програми, що реалізуються спільно педагогами, батьками та учнями.

Додаток Б.4

Схема підготовки плану-конспекту виховного заходу

План–конспект виховного заходу

проведеного в _____ класі _____ школи _____

студента _____ групи _____

факультету(Інституту) _____

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

(прізвище, ім'я, по батькові)

Виховний захід – це одна з найпоширеніших організаційних форм у позаурочній та позашкільній виховній роботі.

Він має бути взаємопов'язаний із життям класу, школи, життям країни. У процесі планування виховного заходу варто брати до уваги:

- 1) вікові і індивідуальні особливості дітей конкретного класу;
- 2) завдання, передбачені планом виховної роботи з певним класом;
- 3) розвиток і становлення національної культури, традицій;
- 4) уподобання учнів.

Підготовка й організація виховного заходу спрямовується на формування та розвиток творчої самостійності учнів, на виховання в дітей шанобливого ставлення до людей, традицій рідного народу. Зважаючи на це слід пам'ятати, що в процесі кожної взаємодії зазвичай розв'язують цілий комплекс виховних завдань.

Виховний захід – це процес, перебіг якого передбачає кілька взаємопов'язаних етапів:

1. Цілепокладання (аналіз обставин, визначення актуальності теми заходу, цілей, завдань виховної справи).

2. Планування (підготовча частина, організаційна частина, складання програми позакласного заходу).

3. Організація діяльності вихованців у процесі проведення заходу.

4. Самовираження особистості і результати безпосереднього виховного впливу; колективний аналіз виховної дії; самоаналіз.

5. Педагогічна рефлексія та релаксація.

Зміст і оформлення заходу:

1 сторінка – титульна: тема;

2 сторінка – відмітка про консультації та затвердження конспекту класним керівником і керівником групи;

3 сторінка – мета, завдання заходу, форма проведення, діяльнісна структура, обладнання, місце проведення;

4 сторінка – зміст заходу;

остання сторінка – використана література при підготовці виховного заходу.

Розробка програми позакласного заходу

Підготовча частина

- визначення мети і завдань заходу;
- вибір форм, методів, засобів роботи з урахуванням віку учнів;
- передбачення форми виховного заняття в залежності від змісту та спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їхньої вихованості;
- стимулювання учнів до підготовки та проведення заходу;
- залучення до участі в організації й проведенні заходу батьків, фахівців з тематики заходу, психологів, представників громадських організацій.

Організаційна частина

- визначення тривалості заходу з огляду на вік вихованців та місце проведення;
- побудова логічної послідовності ходу виховного заходу, визначення мети;
- добір тематичного матеріалу (змістовність, переконливість з огляду на застосування вербальних методів, методів привчання і вправління, спонукання, а також змагання та заохочення);
- застосування цікавих, творчих, індивідуальних завдань;
- добір матеріалу для оформлення композицій із метою досягнення емоційності сприймання (за потреби).

Розробка

1. Накреслення плану виховного заходу (детального). Письмовий виклад.
2. Написання сценарію.
3. Складання схеми аналізу запланованого заходу.

Схема написання конспекту виховного заходу

Тема: стислий, короткий вислів, іноді віршований, що розкриває суть виховного заходу.

Приклад: "Я – громадянин України"

Мета: формулюється як ідеальне уявлення результату, який має бути досягнутий у діяльності.

Приклад: формувати моральну свідомість, національні риси характеру і вдачі, патріотичні почуття, громадську позицію, стимулювати учасників до глибокого засвоєння духовних надбань українського народу.

Мета конкретизується завданнями, що мають бути реальними та посильними.

Завдання виховання:

Приклад:

- ✓ виховувати риси моралі, духовності, культури;
- ✓ виховувати риси соціально активної особистості;
- ✓ формувати вміння в будь-якій ситуації діяти гуманно;

Форма проведення виховного заходу

(Реальний процес, пов'язаний з організацією виховної діяльності).

Приклад: бесіда, круглий стіл, диспут, інформаційна година, інтелектуальна гра, турнір, усний журнал, родинне свято ("Сімейний альбом", "Бабусина скринька"), виховна година, брейн-ринг, спортивне змагання, благодійні акції, аукціони (народної мудрості), захист проєктів, літературна вітальня, свято, вікторина, ділова гра, фестиваль мистецтв, конкурси малюнків, листівок та плакатів, літературний суд, мандрівки тощо.

Вибір форми проведення залежить від змісту та спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їх виховання, особистого соціального досвіду; особливостей дитячого колективу і його традицій, від технічного забезпечення, індивідуальних можливостей та рівня професіоналізму практиканта.

Засоби

Надбання матеріальної та духовної культури, що спрямовані на правильне визначення кінцевої мети будь-якої діяльності.

Місце проведення: за вибором організаторів заходу.

Діяльнісна структура виховного заходу

(Продумайте, як найоптимальніше залучити вихованців до підготовки та проведення виховного заходу).

Подається список вихованців з точним переліком доручень, ролей, дій, функцій.

Діяльність – фронтальна (колективна), групова, індивідуальна.

Види фронтальної діяльності:

Прослуховування вчителя, товаришів, перегляд кінофільму, переживання подій, осмислення отриманої інформації, участь у підготовці та проведенні виховного заходу.

Види групової діяльності:

підготовка монтажу, ілюстративного матеріалу, оформлення місця проведення, збирання інформації (інтерв'ювання, робота в бібліотеці та Internet).

Види індивідуальної діяльності:

види діяльності, ролі, з урахуванням інтересів, можливостей, бажань дітей, функції обговорювання в класі з метою їх оптимізації.

План виховного заходу

Організаційний етап

Розповідь, бесіда, емоційне стимулювання за допомогою створення виховних ситуацій.

Реалізаційний етап (практичний етап, основний)

Розкриття мети та завдань заходу, активізація дітей, спрямування їх на роботу.

Підсумковий етап

Аналіз позитивних досягнень, обґрунтованість висновків, заключне слово вчителя.

Виховна робота проводиться всіма учасниками навчально–виховного процесу, в основі якої лежать принципи виховання: гуманізму, демократизму, добровільності, особистісно–орієнтованого виховання, творчого підходу.

Додаток Б.5

Схема аналізу позаурочного заняття з окремого предмета

1. Клас, предмет, з якого проводиться заняття.
2. Тема заняття.
3. Мета заняття, оцінка її формулювання й повідомлення учням.
4. Як зміст позакласного заняття співвідноситься з програмним матеріалом з навчального предмета?
5. Ступінь зацікавленості, незвичайності використаного матеріалу.
6. Оптимальність обсягу пропонованого матеріалу.
7. Участь учнів у підготовці заняття, їхня активність на занятті
7. Використання різних форм і методів проведення занять, їх доцільність та ефективність.
8. Чи проводилося нагородження переможців? Як? Доцільність і об'єктивність нагородження.
9. Чи рекомендувались додаткові джерела одержання інформації з теми заняття: журнали, книги, енциклопедії, альбоми тощо. Наскільки вдало це було зроблено?
10. Оцінка оформлення заняття, використання посібників і ТЗН у ході заняття.
11. Оцінка поведінки і мови ведучого.

Додаток Б.6

Схема аналізу позакласного виховного заходу

Алгоритм спостереження й аналізу позакласного виховного заходу

1. *Загальна характеристика.*

Загальні відомості: клас, кількість учнів, його склад.

Тема та пізнавально–виховна мета заходу, форма проведення, педагогічна обґрунтованість вибору форм і мети, місце проведення, час проведення, відповідальна особа.

Урахування вікових та індивідуальних особливостей школярів, їхніх інтересів, запитів та побажань.

Значення заходу в системі виховної роботи.

2. Підготовка позакласного заходу.

Ініціатори заходу: учнівський актив, класний керівник, інші вчителі, адміністрація школи, батьки, ступінь активності учасників.

Мета і план проведення, визначення завдань.

3. Хід заходу.

Зміст заходу, його громадська спрямованість.

Характер поведінки учнів, взаємозв'язок емоційного та інтелектуального впливу на учнів.

Ставлення учнів до заходу, сприймання ними основних ідей, рівень захопленості, прояв творчих здібностей.

Характеристика педагогічних засобів, педагогічного інструментування заходу. Прояв особистих якостей, авторитет учителя.

4. Висновки та зауваження.

Оцінка методичної своєрідності та ефективності заходу. Недоліки в ході підготовки та проведення, можливі шляхи їхнього усунення. Побажання щодо поліпшення підготовчої роботи та проведення виховних заходів.

Додаток Б.7

Головні напрями роботи з батьками

Напрями роботи з батьками:

1. Дитина в сім'ї.
2. Спілкування батьків з дітьми.
3. Спільна діяльність батьків та дітей.

Методи вивчення сім'ї:

1. Спостереження.
2. Бесіда.
3. Тестування.
4. Анкетування.
5. Діагностика.
6. Ділові ігри.
7. Аналіз дитячих малюнків про сім'ю.
8. Аналіз дитячих творів про сім'ю.

Форми роботи з батьками:

1. Батьківські збори.
2. Бесіди (колективні, групові, індивідуальні).
3. Конференції.
4. Дні відчинених дверей.
5. Відкриті уроки для батьків.
6. Семінари – практикуми.
7. Проведення соціологічних досліджень.
8. Сімейні вечори.
9. Прес-конференції з проблем сімейного виховання.
10. Усні журнали.
11. Конференції з досвіду сімейного виховання.

Аналіз педагогічної взаємодії з родиною

1. Вплив батьків учнів на виховну діяльність класу.
2. Участь батьків у підготовці дітей до сімейного життя.
3. Які аспекти має спілкування між учителями і батьками учнів?

4. Хто з батьків бере активну участь у батьківських зборах та заходах?
5. Якою мірою батьки беруть участь у житті класу?
6. Чи є у вчителя можливість зустрічатися з батьками у неофіційних обставинах? З якою метою?
7. Чи спілкується вчитель із батьками "важких" дітей постійно, чи тільки тоді, коли виникають проблеми?
8. Чому не всі батьки залучаються до життя класу?
9. Що ви можете запропонувати, щоб зацікавити байдужих батьків і залучити їх до участі у шкільних справах?
10. Які методичні особливості спільної роботи школи і сім'ї ви знаєте?

Додаток Б.8

ПРОТОКОЛ УРОКУ

Для того, щоб успішно здійснити аналіз уроку за поданою схемою, необхідно оформити "фотографію уроку". Її складові:

<i>Етапи уроку</i>	<i>Зміст етапу уроку</i>	<i>Методи та прийоми</i>
Назва етапу уроку, його мета і завдання, тривалість у часі	1. Діяльність вчителя. 2. Діяльність учнів. 3. Форми їх взаємодії.	Результати спостережень.

Завдання:

1. Виділіть етапи уроку, їх завдання та зафіксуйте час.
2. Визначте ступінь відповідності структури та типу уроку щодо поставлених цілей.
3. Зафіксуйте вправи та завдання, які використовувалися на уроці. Визначте їх тип і вид, рівень (репродуктивний, репродуктивно-творчий, творчий тощо).
4. Зазначте, які методи та прийоми використовував учитель для виховання учнів, розвитку їх пізнавальних інтересів, пам'яті, уваги, уяви. (повідомлення цілей уроку у вигляді евристичного питання, проблемного завдання; подання матеріалу одночасно в словесній і знаково-символічній формах; проектне навчання, ділова гра, подвійні асоціації; різнорівневі контрольні й самостійні роботи, тестові завдання; асоціативний ряд тощо).
5. Простежте за використанням зорової, вербальної і невербальної наочності, визначте їх функції.
6. Зафіксуйте, які прийоми вчитель використовує для економії часу та покращення ефективності уроку.
7. Простежте, як реагують учні на пояснення вчителя, його зауваження та похвалу.
8. Визначте активність учнів на кожному етапі уроку, укажіть ступені активності (з вказівкою причин, що їх зумовлюють).

В основу нової технології уроку покладено три закони:

- Урок – це відкриття істини, пошук істини та її осмислення; це спілкування, змістом якого є наукове знання, а результатом – інтелект.
- Урок – це частина життя дитини й учителя. Педагог має жити на уроці та бути відкритим для дітей.
- Людина як суб'єкт осмислення істини та життя на уроці завжди залишається найвищою цінністю.

Викладання – двосторонній процес. Відтак розуміння того, що відбувається на проведеному уроці, реалізується за допомогою такого виду діяльності, як *аналіз уроку*.

Форми аналізу уроку можуть бути різні, їх вибір регулюється поставленою метою.

Мета відвідуваних уроків:

- вивчати раціональність розподілу й використання часу на уроці, кожному його етапі (структурно–часовий аналіз);
- ознайомитись з умінням учителя організовувати навчальну працю учнів на уроці та забезпечувати навчальну дисципліну (аспектний аналіз);
- вивчати, як учитель формує вміння й навички самоперевірки і самоконтролю (аспектний аналіз);
- дослідити використання додаткового матеріалу на уроці;
- перевірити дотримання санітарно–гігієнічних вимог до уроку;
- вивчати психолого–педагогічні вимоги до уроку (психологічний аналіз);
- аналізувати основні дидактичні категорії (дидактичний аналіз);
- виявити та оцінити домінуючі структури (елементи) уроку (структурний аналіз).

Аналіз структури й організації уроку

1. Відповідність структури уроку його темі, меті й типу.
2. Логічна послідовність і взаємозв'язок етапів уроку.
3. Доцільність розподілу часу за етапами уроку.
4. Наукова організація праці вчителя та учнів.
5. Організація початку й кінця уроку.
6. Оптимальний темп ведення уроку.

Аналіз змісту уроку

1. Логічність викладу.
2. Доступність викладу
3. Науковість викладу.
4. Виділення провідних ідей з даної теми.
5. Зв'язок змісту уроку з життям.
6. Зв'язок змісту уроку з потребами та інтересами учнів.

Аналіз домашнього завдання

1. Методи й прийоми перевірки домашнього завдання.
2. Об'єм домашнього завдання.
3. Характер домашнього завдання: тренувальний, творчий, розвивальний, диференційований, індивідуальний, проектувальний.
4. Методика подання домашнього завдання.
5. Урахування ступеню складності домашнього завдання залежно від інтелектуальних здібностей і можливостей учнів.

Додаток Б.9 СХЕМА АНАЛІЗУ УРОКУ

I. Загальні відомості про урок

1. Тема уроку, його дидактична й виховна мета.
2. Унаочнення уроку.
3. Тип уроку (урок засвоєння нових знань, урок формування та вдосконалення вмінь і навичок, урок закріплення знань, умінь і навичок, урок систематизації й узагальнення знань, урок перевірки та коригування знань, умінь і навичок тощо).
4. Підготовленість класу до уроку.

II. Структура уроку і методика його проведення, відповідність структури уроку його типу

1. Мобілізує початок уроку. Збудження уваги учнів.
2. Місце повторення попереднього матеріалу на уроці. Підтримання уваги учнів під час опитування.
3. Активізація розумової діяльності учнів під час відтворення матеріалу.
4. Вивчення нового матеріалу:

а) постановка навчальної проблеми. Створення проблемно–пошукової ситуації. Передбачення вчителем можливих труднощів і шляхи їх подолання. Спрямування сприйняття учнів на засвоєння нових фактів. Виховання потреби учнів у знаннях.

б) розв'язання навчальної проблеми. Шляхи активізації мислення учнів на уроці: порівняння і аналогія, аналіз і синтез, узагальнення і абстрагування, індукція та дедукція, встановлення причинно–наслідкових зв'язків між явищами. Чіткість формування визначень. Загальний підсумок розв'язання проблеми.

5. Закріплення нових знань на уроці. Способи впровадження знань у різних ситуаціях, осмислення зв'язку теорії з явищами навколишньої дійсності. Виявлення зв'язків нового матеріалу з раніше вивченим. Облік знань, умінь і навичок, набутих на уроці. Об'єктивність і мотивація оцінок вчителя.

6. Завдання додому. Інструктаж вчителя про раціоналізацію прийомів розумової діяльності учнів вдома.

III. Аналіз змісту навчального матеріалу

1. Науково–теоретичний рівень уроку.
2. Відповідність змісту уроку вимогам програми.
3. Дотримання логіки мислення та викладу.
4. Відповідність змісту навчального матеріалу віковим особливостям учнів і рівню їхньої підготовки.

5. Зв'язок з практикою, сучасністю.

6. Виховний зміст дидактичного матеріалу.

IV. Майстерність вчителя

1. Знання учнів та індивідуальний підхід до них. Диференційований підхід до кращих учнів та учнів, які не встигають.

2. Контакт з класом, уміння підтримувати дисципліну. Спілкування з учнями.

3. Раціональне використання уроку.

4. Уміння вчителя проводити демонстрації, досліди та застосовувати ТЗН, мультимедійними засобами.

5. Педагогічний такт учителя.

6. Мовлення вчителя. Володіння голосом, мімікою, пантомімікою.

7. Які прийоми педагогічного спілкування використано на уроці?

V. Загальні результати уроку

Виконання плану уроку.

1. Рівень реалізації загальноосвітньої, розвивальної та виховної мети уроку.

2. Рівень засвоєння знань і способів діяльності учнів.

3. Загальна оцінка результатів та ефективності уроку.

4. Рекомендації щодо поліпшення якості уроку.

Додаток Б.10.1

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН* навчально-виховної роботи (методична практика) студентів Навчально-наукового інституту філології та історії *(денної форми навчання)*

Дата	Тема і зміст діяльності	Робота студента	Відмітка про виконан-н я
Перший тиждень	Настановча конференція. Консультація щодо складання індивідуального плану, його оформлення.	Запис у щоденнику: ознайомлення з правами, обов'язками студента-практиканта, метою і змістом практики, послідовністю виконання завдань, вимогами щодо оформлення звітної документації з практики, критеріями оцінювання. Вибір теми індивідуального творчого завдання. Консультація групового керівника та консультанта з психології	
Другий тиждень	Організація освітнього процесу в ЗЗСО. Відвідування школи. Бесіда з директором (завучем). Ознайомлення з основною документацією.	Інформація про ЗЗСО Проблема, над якою працює пед. колектив. Види планів, на основі яких працює школа: навчальний, річний. Основні розділи річного плану роботи, фрагмент, як приклад. План-графік загальношкільних виховних заходів на семестр (фрагмент на період практики). Ознайомитись з планом виховної роботи ЗЗСО Проаналізувати принципи побудови плану виховної роботи школи. Проаналізувати наступність реалізації змісту виховання учнів.	
Третій тиждень	Вивчення системи роботи учителя-предметника.	Ознайомлення з нормативною документацією, що регламентує діяльність вчителя-предметника (ознайомитись з вимогами Державного стандарту, навчальних програм за фахом, підручниками, посібниками, робочими зошитами, за якими здійснюється освітній процес; опрацювати календарний план.	
Четвертий тиждень	Діяльність вчителя-предметника Спостереження та аналіз уроку за фахом	Скласти протокол уроку та виконати психолого-педагогічний аналіз уроку користуючись зразками, поданими в додатках програми педагогічної практики	
П'ятий тиждень	Позаурочна діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз позаурочного (предметного заходу), уроку за фахом	Охарактеризувати основні форми позаурочної роботи з предмету, план роботи гуртка чи факультативу (за фахом) Скласти картотеку методичної літератури за фахом. Ознайомитись із планом роботи гуртка чи факультативу. Взяти участь в організації та проведенні позаурочної роботи (за фахом) на період практики (проведення гурткової роботи, робота з обдарованими дітьми, індивідуальна робота з учнями, які потребують уваги). Скласти картотеку методичної літератури за фахом.	
Шостий тиждень	Система виховної роботи в ЗЗСО. Бесіда-зустріч із заступником директора з виховної роботи .	Проаналізувати загальношкільний план виховної роботи.. Проаналізувати форми, методи організації та здійснення виховної роботи з учнями різних вікових груп Функції класного керівника, його права та обов'язки	

Сьомий тиждень	Класний керівник, його основні функції, ознайомлення з досвідом роботи в ході зустрічі. Спостереження та аналіз виховного заходу	Проаналізувати план виховної роботи класного керівника, визначити форми і методи роботи з учнями та батьками. З'ясувати роль та функції батьківського комітету у виховній роботі навчально-виховного закладу. Проаналізувати тематику класних батьківських зборів на рік, взяти участь у їх підготовці та проведенні. З'ясувати та вивчити основні обов'язки класного керівника, специфіку основних напрямів роботи відповідно до віку дітей. Загальні принципи планування роботи. Проаналізувати план роботи класного керівника, враховуючи закономірності, принципи, напрями виховної роботи.	
Восьмий тиждень	Аналіз системи роботи класного керівника. Спостереження та аналіз за виховної години	Спостерігати виховний захід, виконати аналіз Підготувати розробку позакласного виховного заходу (форма, тема заходу – довільна). Вибір форми і теми обґрунтувати.	
Дев'ятий тиждень	Робота в бібліотеці школи, ГНПУ ім. О. Довженка, Центральній районній бібліотеці. Ознайомлення з періодичними виданнями для дітей та молоді, методичною фаховою літературою	Складання списку видань: для організації виховної роботи з учнівським колективом; організації позакласної роботи з дисциплін за фахом; організації дозвілля учнів під час канікул; підготовки вчителя до уроку за фахом .	
Десятий тиждень	Аналіз та узагальнення матеріалів, опрацьованих під час педагогічної практики	Підготовка документації з практики: написання звіту, робота над презентацією фото-відео матеріалів. Звіт груповому керівникові про результати проходження практики, виконання індивідуально-творчої роботи. Здача документації з практики на кафедру.	
	Підсумкова конференція .	Звіти студентів	

* – орієнтовний

Додаток Б.10.2

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН* навчально-виховної роботи (методична практика) студентів ННІФІ (заочної форми навчання)

Дата	Тема і зміст діяльності	Робота студента	Відмітка про виконання
	Організація освітнього процесу в ЗЗСО. Відвідування школи. Бесіда з директором (завучем). Ознайомлення з основною документацією.	Інформація про ЗЗСО Проблема, над якою працює пед. колектив. Види планів, на основі яких працює школа: навчальний, річний. Основні розділи річного плану роботи, фрагмент, як приклад. План-графік загальношкільних виховних заходів на семестр (фрагмент на період практики). Ознайомитись із планом виховної роботи ЗЗСО Проаналізувати принципи побудови плану виховної роботи школи. Проаналізувати наступність реалізації змісту виховання учнів. Добір матеріалу в "пед. скарбничку": систематизація за рубриками, Робота над індивідуальним творчим завданням.	
	Вивчення системи роботи учителя-предметника. Діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз уроку за фахом	Ознайомлення з нормативною документацією, що регламентує діяльність вчителя-предметника (ознайомитись з вимогами Державного стандарту, навчальних програм за фахом, підручниками, посібниками, робочими зошитами, за якими здійснюється освітній процес; опрацювати календарний план. Скласти протокол уроку та виконати психолого-педагогічний аналіз уроку користуючись зразками, поданими в додатках програми педагогічної практики	
	Позаурочна діяльність вчителя-предметника. Спостереження та аналіз позаурочного (предметного заходу), уроку за фахом	Охарактеризувати основні форми позаурочної роботи з предмету, план роботи гуртка чи факультативу (за фахом) Скласти картотеку методичної літератури за фахом. Ознайомитись із планом роботи гуртка чи факультативу. Робота над індивідуальним творчим завданням Взяти участь в організації та проведенні позаурочної роботи (за фахом) на період практики (проведення гурткової роботи, робота з обдарованими дітьми, індивідуальна робота з учнями, які потребують уваги). Скласти картотеку методичної літератури за фахом.	

	<p>Система виховної роботи в ЗЗСО. Бесіда-зустріч із заступником директора з виховної роботи .</p>	<p>Проаналізувати загальношкільний план виховної роботи..</p> <p>Проаналізувати форми, методи організації та здійснення виховної роботи з учнями різних вікових груп</p> <p>Функції класного керівника, його права та обов'язки.</p>	
	<p>Класний керівник, його основні функції, ознайомлення з досвідом роботи в ході зустрічі.</p> <p>Спостереження та аналіз виховного заходу.</p>	<p>Проаналізувати план виховної роботи класного керівника, визначити форми і методи роботи з учнями та батьками. З'ясувати роль та функції батьківського комітету у виховній роботі навчально-виховного закладу. Проаналізувати тематику класних батьківських зборів на рік, взяти участь у їх підготовці та проведенні.</p> <p>З'ясувати та вивчити основні обов'язки класного керівника, специфіку основних напрямів роботи відповідно до віку дітей.</p> <p>Загальні принципи планування роботи. Проаналізувати план роботи класного керівника, враховуючи закономірності, принципи, напрями виховної роботи.</p> <p>Переглянути відеозапис виховного заходу, виконати аналіз.</p> <p>Підготувати розробку позакласного виховного заходу (форма, тема заходу – довільна). Вибір форми і теми обґрунтувати.</p>	
	<p>Робота в бібліотеці школи, та інших бібліотеках населеного пункту, де розміщена база практики. Ознайомлення з періодичними виданнями для дітей та молоді, методичною фаховою літературою</p>	<p>Складання списку видань: для організації виховної роботи з учнівським колективом; організації позакласної роботи з дисциплін за фахом; організації дозвілля учнів під час канікул; підготовки вчителя до уроку за фахом.</p>	
	<p>Аналіз та узагальнення матеріалів, опрацьованих під час педагогічної практики</p>	<p>Підготовка документації з практики: написання звіту, робота над презентацією фото-відео матеріалів. Звіт груповому керівникові про результати проходження практики, виконання індивідуально-творчої роботи. Здача документації з практики на кафедру.</p>	

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Хроленко М. В.

«__» _____ 20__ р.

Робоча програма

ОК «Безвідривна стажистська практика за спеціальністю»

для здобувачів освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)
освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))»

першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти

Статус ОК: нормативна циклу професійної підготовки

Структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію:

Навчально-науковий інститут філології та історії

Кафедра іноземних мов та методики викладання

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, ступінь вищої освіти, галузь знань, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Нормативна	
	Ступінь вищої освіти: бакалавр		
Тижневих годин для денної форми навчання: 6	Спеціальність: 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)		
		Вид контролю: диференційований залік	

2. Мета стажистської практики

Метою стажистської практики за спеціальністю є формування професійних знань з основних процесів розвитку методики навчання англійської та німецької мов як науки, з урахуванням сучасних вимог освіти, світового медіапростору, Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, застосовуючи знання з педагогіки, психології, системи й розвитку іноземних мов, використовуючи сучасні методи та засоби, та розвиток відповідних вмінь, компетентностей і соціальних навичок, що сприятиме швидкій адаптації фахівців на початку професійної діяльності, забезпечить постійне професійне вдосконалення і запобігатиме професійному вигоранню.

3. Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною:

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК 3. Здатність до логічного, критичного, аналітичного, абстрактного, творчого мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 7. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети.

ЗК 10. Здатність до міжособистісної взаємодії, до роботи в команді та автономно, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 11. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.

ЗК 12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ФАХОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

ФК 1. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм з іноземних мов та державної мови (фонетичних, лексичних, граматичних Здатність моделювати зміст, орфографічних), володіти іноземними мовами в усіх видах мовленнєвої діяльності (читанні, аудіюванні, говорінні, писемному мовленні) на рівні не нижче С1, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності.

ФК 2. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах (іноземними мовами та державною мовою), володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки наукових робіт.

ФК 3. Здатність моделювати зміст навчання англійської, німецької мов та зарубіжної літератури відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК 5. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування іншомовного інклюзивного освітнього середовища, забезпечувати в освітньому середовищі підтримку та сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ФК 6. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з іноземних мов та зарубіжної літератури.

ФК 8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії іноземних мов і зарубіжної літератури в базовій середній школі, практиці навчання іноземних мов і зарубіжної літератури.

ФК 10. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні освітні ресурси з метою удосконалення навчально-методичного забезпечення для проведення занять.

ФК 11. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК 12. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу засобами іноземних мов та зарубіжної літератури, усвідомлювати особисті почуття, емоції та потреби, керувати власними емоційними станами.

ФК 13. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для здобуття освіти, організувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачами освіти, учителями, батьками тощо).

ФК 14. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проектувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.

ФК 15. Здатність до реалізації ефективних (особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного) та інноваційних (комунікативного, лексичного, інформативного) підходів до викладання іноземних мов та зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.

ФК 16. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов і зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем в освітньому процесі.

ФК 19. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

ФК 20. Здатність сприймати міжкультурну різноманітність суспільства в соціально-історичному, етичному та філософському контекстах

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ (ПРН)

ЗНАННЯ

ПРН 1. Знає психолого-педагогічні засади організації освітнього процесу, закономірності розвитку та вікові особливості здобувачів освіти.

ПРН 2. Обізнаний із елементами наукового дослідження в професійній сфері та методами їх реалізації.

ПРН 3. Знає мовознавчі, літературознавчі, психолого-педагогічні засади навчання іноземних мов та зарубіжної літератури, мовні норми, особливості використання мовних одиниць у соціо-культурному контексті, мовний дискурс текстів різного стилю.

ПРН 5. Знає Державний стандарт базової середньої освіти, навчальні програми з іноземних мов і зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

УМІННЯ

ПРН 6. Використовує іноземні мови в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування.

ПРН 7. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими, довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 9. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати тексти професійного змісту державною та іноземними мовами.

КОМУНІКАЦІЯ

ПРН 10. Володіє культурою мовлення, вміє обирати оптимальну комунікативну стратегію у професійному спілкуванні.

ПРН 11. Використовує гуманістичний потенціал рідної й іноземних мов, зарубіжної літератури для формування полікультурної та духовно багатой особистості відповідно до концепції Нової української школи.

ПРН 12. Здатний до спілкування в професійній, науково-навчальній, соціокультурній та офіційно-діловій сферах з колегами, здобувачами освіти та їхніми батьками, дотримуючись етичних норм спілкування, принципів толерантності, співпраці та взаємоповаги.

ПРН 13. Забезпечує діалог культур у процесі вивчення іноземних мов та зарубіжної літератури, створює умови для міжкультурної комунікації.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І АВТОНОМІЯ

ПРН 14. Здатний до моделювання траєкторії особистісного розвитку, удосконалення здобутої кваліфікації, до самоосвіти впродовж життя.

ПРН 15. Організовує та планує навчання всіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо), які забезпечують розвиток іншомовних мовленнєвих умінь здобувачів освіти.

ПРН 16. Застосовує сучасні методики й технології, зокрема структурно-логічні, інтеграційні, ігрові, діалогові, новітні інформаційні, тренінгові, дистанційні та ін. для забезпечення якості освітнього процесу в закладах базової середньої освіти.

ПРН 17. Вміє використовувати методи й методики оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з іноземних мов і зарубіжної літератури.

ПРН 18. Здатний до рефлексії, має навички прогнозування, розпізнавання й оцінювання непередбачених проблем у професійній діяльності й усвідомленого вибору шляхів їх розв'язання.

ПРН 21. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює результати власної професійної діяльності, здатний нести відповідальність за результати власної професійної

діяльності, дотримання принципів прозорості та академічної доброчесності.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ СТАЖИСТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

БЛОК I. Система освіти і система навчання іноземної мови

Тема 1. Система освіти в Україні та навчання іноземних мов та культур

Вивчення чинних нормативних документів, на яких базується освітній процес навчального року в закладах середньої освіти. Вивчення критеріїв оцінювання навчальної діяльності школярів. Спостереження за освітнім процесом, спроба оцінювання результатів навчальної діяльності учнів, порівняння власних оцінок з оцінками вчителя.

Тема 2. Методика навчання іноземних мов як наука

Розуміння основних теорій вивчення іноземної мови та концепції навчальної автономії учнів та її вплив на навчання та учіння.

Пошук та використання навчальних ресурсів, що сприяють учінню школярів як на уроках, так і в позаурочний час.

Ідентифікація індивідуальних навчальних труднощів учнів та ознайомлення з різними категоріями учнів з особливими освітніми потребами. Складання карти характеристики особливостей зазначених учнів та відповідних їм методів навчання мови.

Визначення зв'язків навчання іноземних мов з іншими предметами, аналіз навчального матеріалу підручника на наявність таких зв'язків. Розробка фрагментів уроків з використанням міжпредметних зв'язків.

Тема 3. Система навчання іноземних мов та культур

Аналіз сучасної стратегії навчання іноземних мов та культур. Спостереження за освітнім процесом та визначення цілей, завдань та результатів учіння на урок і серію уроків. Порівняння власних нотаток з нотатками вчителя.

Оцінювання та добір навчальних матеріалів для учнів відповідно до цілей та завдань уроку, а також конкретного навчального контексту.

Тема 4. Лінгвопсихологічні основи навчання іноземних мов та культур

Аналіз вправ підручника для формування та розвитку навичок іншомовного мовлення. Добір текстів для навчання та тестування відповідно до Державних програм з іноземних мов.

Спостереження за освітнім процесом з метою визначення видів завдань уроку, запропонованого вчителем. Розробка тестів поточної успішності та тестів досягнень, що повністю відповідають Державним програмам з іноземних мов та Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти.

Добір завдань та тестів з наявних онлайн чи друкованих джерел для оцінювання навчальних досягнень учнів, за потреби адаптація чи доповнення матеріалу.

БЛОК II. НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Тема 5. Функції і особливості організації контролю у процесі навчання іноземної мови.

Ознайомлення з різними типами оцінювання відповідно до навчального контексту. Спостереження за освітнім процесом, діагностика, узагальнення помилок та труднощів учнів, оцінка організації освітнього процесу та навчальної діяльності учнів. Проведення фрагменту року з наданням допомоги учням зрозуміти свої помилки та знайти шляхи їх усунення. Оснащення учнів інструментами оцінювання власного прогресу та навчальних досягнень.

Використання наявних критеріїв для оцінювання прогресу та навчальних досягнень учнів.

Тема 6. Навчання фонетичного матеріалу

З'ясування вимог до вимови учнів та визначення підходів до її навчання. Добір прийомів виправлення фонетичних помилок в усному мовленні школярів.

Тема 7. Навчання лексичного матеріалу

Аналіз лексичного матеріалу підручника та підбір додаткового мовного матеріалу і термінології відповідно до рівня володіння мовою учнями та типу уроку. Передбачення можливих мовних проблем, з якими учні можуть стикнутися на уроці.

Підбір методів навчання лексики відповідно до визначених проблем. Розробка фрагменту уроку з навчання лексичного матеріалу уроку з використанням сучасних методів навчання мови, його аналіз сумісно з учителем. Планування навчання мовних аспектів у комунікативних контекстах. Проведення власних фрагментів уроків.

Тема 8. Навчання граматичного матеріалу

Дослідження змін та новацій в розмовній та писемній англійській мові. Розширення власного діапазону навчальних прийомів навчання граматики шляхом спостереження за ходом уроків вчителів-професіоналів. Аналіз вправ з навчання граматики, наданих у підручнику. Добір чи розробка власних вправ та тестів. Розробка фрагментів уроків з навчання/узагальнення граматичного матеріалу. Проведення власних фрагментів уроків.

БЛОК III. НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ МОВЛЕННСВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 9. Навчання аудіювання іноземного мовлення

Визначення комплексу умінь аудіювання та етапів навчання аудіювання. З'ясувати типові труднощі навчання аудіювання, підібрати вправи на їх усунення. Проаналізувати джерела аудіювання, визначити особливості застосування в освітньому процесі. Використання навчальних ресурсів та інформаційно-комунікаційних технологій для сприяння учінню. Розробка фрагментів уроків з навчання аудіювання, проведення фрагменту.

Тема 10. Навчання говоріння іноземними мовами

Спостереження за освітнім процесом з метою визначення вправ для навчання діалогічного і монологічного мовлення. Аналіз і підбір найбільш ефективних методів навчання говоріння. Визначення місця інтерактивних вправ у навчанні іноземного говоріння. Заохочення відповідей від учнів та реакція на них. Слугування зразком для учнів у вимові та граматичній правильності мовлення. Підбір життєвих ситуацій, що передбачають непідготовлене мовлення. Розробка фрагментів уроків з навчання говоріння, проведення фрагменту.

Тема 11. Навчання читання іноземними мовами

Спостереження за освітнім процесом з метою визначення вправ для навчання читання. Аналіз і підбір методів взаємопов'язаного навчання читання та говоріння. Підбір текстів для читання на уроках і для позакласного читання. Мотивація учнів на читання іноземною мовою за допомогою Інтернет ресурсів, матеріалів масмедія тощо. Розробка фрагментів уроків з навчання читання, проведення фрагменту.

Тема 12. Навчання письма іноземними мовами

Визначення місця писемного мовлення в сучасному освітньому процесі. Дослідити вимоги до базового рівня володіння письмом та реальний стан володіння учнями вміннями писемного мовлення. Розробити вправи з навчання школярів різних видів писемного мовлення. Провести фрагмент уроку з навчання писемного мовлення.

БЛОК IV. ОРГАНІЗАЦІЯ І ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ТА КУЛЬТУР

Тема 13. Система планування та урок іноземної мови

Спостереження за освітнім процесом і аналіз уроку іноземної мови. Обговорення етапів уроку з учителем. Розробка етапів уроку за чинним підручником. Планування освітнього процесу з урахуванням навчальних потреб учнів задля досягнення результатів учіння, зазначених у програмі. Планування етапів уроку у спосіб, який забезпечує систематичний розвиток мовленнєвих умінь. Планування способів взаємодії для різних видів діяльності на уроці.

Аналіз мовного матеріалу, запланований для вивчення на уроці, та передбачення труднощів, з якими можуть зіткнутися учні. Планування наступних уроків, враховуючи рефлексію над попередніми. Передбачення проблеми нелінгвістичного характеру, які можуть виникнути на уроці, та планування способів реагування на них. Планування уроку з іноземної мови.

Тема 14. Організація позакласної роботи з іноземних мов

Визначення особливостей проведення позакласної роботи в ЗЗСО відповідно до Концепції НУШ. Підбір форм позакласної роботи з іноземної мови. Розробка сценарію позакласного заходу для учнів.

БЛОК V. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Тема 15. Методи навчання іноземних мов та культур

Аналіз сучасних методів навчання. Підготовка презентації з використання сучасних методів навчання іноземних мов та культур. Використання різних методів навчання на практиці. Визначення переваг і недоліків цих методів на конкретному дитячому колективі.

Тема 16. Інформаційно-комунікаційні технології як засіб інтенсифікації вивчення іноземної мови

Визначення переваг та недоліків змішаного типу навчання в ЗЗСО при вивченні іноземної мови. З'ясування специфіки використання електронних освітніх платформ (Moodle, Google Classroom) та сервісів Zoom, Skype, Padlet, Jamboard, Canva, Mentimeter, Kahoot, Quiz на заняттях іноземної мови.

БЛОК VI. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.

Тема 17. Особливості формування іншомовної лінгвосоціокультурної компетентності

Визначення особливостей міжкультурного спілкування та цілей формування лінгвосоціокультурної компетентності. Підбір вправ і завдань з навчання міжкультурного спілкування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВИДАМИ ЗАВДАНЬ

Максимальна кількість балів – 100

Методи контролю результатів навчання	Максимальна кількість балів та критерії до їх зарахування
Складання портфоліо-звіту	5 балів за повне портфоліо з усіма виконаними завданнями та розробками практики (2 бали – за часткове наповнення портфоліо, яке не містить дидактичних розробок, розробок фрагментів уроків, презентацій; 3 бали – за часткове наповнення портфоліо, яке містить копії нормативних документів, дидактичні розробки, розробки фрагментів уроків, проте не в повному обсязі, не містить презентацій; 4 бали – за наповнення портфоліо, яке містить копії нормативних документів, копії статей за фахом, опрацьованих під час практики, дидактичні

	<p>розробки, розробки фрагментів уроків, презентації, проте не в повному обсязі; 5 балів – за наповнення портфоліо, яке містить копії нормативних документів, копії статей за фахом, опрацьованих під час практики, дидактичні розробки, розробки фрагментів уроків, презентації, план-конспект уроку, комплексні аналізи уроків інших вчителів, які відвідав здобувач під час практики).</p>
<p>Розробка планів-конспектів уроків</p> <p style="text-align: right;">двох</p>	<p>10 балів (2*5 балів) (1 бал – невідповідність структури уроку вимогам його оформлення, помилкове визначення цілей навчання, помилкове визначення етапів уроку, не визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, 2 бали – невідповідність структури уроку вимогам його оформлення, помилкове визначення цілей навчання, визначення етапів уроку, помилкове визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, помилково визначена результативність уроку, 3 бали – відповідність структури уроку вимогам його оформлення, проте з неточністю, визначення цілей навчання, але без зазначення шляхів їх реалізації, визначення етапів уроку, помилкове визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, помилково визначена результативність уроку, 4 бали – неточна відповідність структури уроку вимогам його оформлення, визначення цілей навчання, визначення етапів уроку, визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, 5 балів - відповідність структури вимогам його оформлення, належне визначення цілей навчання та шляхів їх реалізації, правильне визначення етапів уроку з їх детальною характеристикою, визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, зазначення мотиваційного потенціалу, визначення форми проведення уроку, відповідність використаних прийомів поставленим цілям.</p>
<p>Розробка всіх фрагментів уроків</p>	<p>10 балів (2 бали – за недостатню кількість розробок (згідно з Програмою), непослідовну презентацію навчального матеріалу, помилки у структуруванні фрагментів уроків, граматичні помилки в тексті фрагментів; запропонована робота учнів тільки за підручником, нехтування технічними засобами навчання, відсутність дидактичного матеріалу; 3 бали – за недостатню кількість розробок (згідно з Програмою), непослідовну презентацію навчального матеріалу, помилки у структуруванні фрагментів уроків, граматичні помилки в тексті фрагментів; запропонована робота учнів не тільки за підручником з використанням дидактичного матеріалу; нехтування технічними засобами</p>

навчання, 4 бали – за недостатню кількість розробок (згідно з Програмою), за послідовну презентацію навчального матеріалу, проте з порушенням етапів навчання матеріалу, не суттєві помилки в структуруванні уроків, незначні граматичні помилки в тексті фрагментів; робота за підручником з частковим використанням дидактичних матеріалів, нехтування технічними засобами навчання; слабка мотиваційна база фрагментів уроків; 5 балів – за недостатню кількість розробок (згідно з Програмою), за послідовну презентацію навчального матеріалу, проте з порушенням етапів навчання матеріалу, не суттєві помилки в структуруванні фрагментів уроків, незначні граматичні помилки в тексті фрагментів; робота за підручником з частковим використанням дидактичних матеріалів, використання технічних засобів навчання, проте не завжди виправдано, слабка мотиваційна база фрагментів уроків; 6 балів – за недостатню кількість розробок (згідно з Програмою), за послідовну презентацію навчального матеріалу, з чітким визначенням етапів навчання матеріалу, не суттєві помилки в структуруванні фрагментів уроків, незначні граматичні помилки в тексті фрагментів; робота за підручником з широким використанням дидактичних матеріалів, використання технічних засобів навчання, проте слабка мотиваційна база фрагментів уроків; 7 балів – за недостатню кількість розробок (згідно з Програмою), за послідовну презентацію навчального матеріалу з дотриманням послідовності етапів навчання матеріалу, чітка структура фрагментів уроків, грамотна мова вчителя (текст), проте з невиправданим використанням рідної мови, робота за підручником з широким використанням дидактичних матеріалів і технічних засобів навчання; достатня мотиваційна база уроку; 8 балів – за недостатню кількість розробок (згідно з Програмою), за послідовну презентацію навчального матеріалу з дотриманням послідовності етапів навчання матеріалу, чітка структура фрагментів уроків, грамотна мова вчителя (текст); робота за підручником з широким використанням дидактичних матеріалів і технічних засобів навчання; достатня мотиваційна база уроку; цікава фабула

уроку; 9 балів – за достатню кількість розробок (згідно з Програмою), за послідовну презентацію навчального матеріалу з дотриманням логічної послідовності етапів навчання матеріалу,

	<p>чітка структура уроку, з використанням нетрадиційних форм навчання, грамотна мова вчителя (текст); робота за підручником з широким використанням дидактичних матеріалів, вміле застосування технічних засобів навчання; висока мотиваційна база уроку, проте без використання інноваційних методів навчання; 10 балів – за повну кількість розробок (згідно з Програмою), за послідовну презентацію навчального матеріалу з дотриманням логічної послідовності етапів навчання матеріалу, чітка структура уроку, з використанням нетрадиційних форм навчання, грамотна мова вчителя (текст); робота за підручником з широким використанням дидактичних матеріалів, вміле застосування технічних засобів навчання; висока мотиваційна база уроку, використання інноваційних методів навчання, широке використання інтерактивних методів навчання.</p>
<p>Розробка виховного заходу з англійської мови</p>	<p>5 балів (1 бал – за цікаву ідею і зміст заходу, не суттєві помилки у структуруванні заходу, незначні порушення принципів організації виховної роботи – добровільності й зв'язку з навчальним матеріалом уроку; слабка мотиваційна база заходу; 2 бали за цікаву ідею і зміст заходу, не суттєві помилки у структуруванні заходу, достатню мотиваційну базу заходу; 3 бали – за цікаву ідею і зміст заходу, не суттєві помилки у структуруванні заходу, достатню мотиваційну базу заходу; 4 бали за цікаву ідею і зміст заходу, високу мотиваційну базу заходу; використання дидактичних матеріалів, 5 балів – за цікаву ідею і зміст заходу, високу мотиваційну базу заходу, використання дидактичних матеріалів, обґрунтування технічних засобів навчання; використання інноваційних методів навчання.</p>
<p>Написання самоаналізу уроку англійської мови</p>	<p>5 балів (1 бал – невідповідність структури аналізу уроку вимогам його оформлення, помилкове визначення цілей навчання, помилкове визначення етапів уроку, не визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, 2 бали – невідповідність структури аналізу уроку вимогам його оформлення, помилкове визначення цілей навчання, визначення етапів уроку, помилкове визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, помилково визначена результативність уроку, 3 бали – відповідність структури аналізу уроку вимогам його оформлення, проте неточністю, визначення цілей навчання, але без зазначення шляхів їх реалізації, визначення етапів уроку, помилкове визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, помилково</p>

	визначена результативність уроку, 4 бали – неточна відповідність структури аналізу уроку вимогам його оформлення, визначення цілей навчання, визначення етапів уроку, визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, 5 балів - відповідність структури аналізу уроку вимогам його оформлення, належне визначення цілей навчання та шляхів їх реалізації, правильне визначення етапів уроку з їх детальною характеристикою, визначення цінності мовного і мовленнєвого матеріалу, зазначення мотиваційного потенціалу, визначення форми проведення уроку, відповідність використаних прийомів поставленим цілям
Розробка дидактичних матеріалів до фрагментів уроків	3 бали
Розробка презентацій до фрагментів уроків	3 бали
Підготовка доповіді на методичне об'єднання вчителів іноземних мов	2 бали
Своєчасне складання заліку	2 бали

Безвідривна стажистська практика за спеціальністю оцінюється у 4-му семестрі. Саме тоді перевіряється здатність студента, спостерігаючи за освітнім процесом, аналізувати роботу учнів, виявляти труднощі, з якими вони стикаються під час оволодіння навчальним матеріалом, планувати фрагменти освітнього процесу і розробляти план-конспект уроку, розробляти дидактичні матеріали, презентації до фрагментів уроків, керувати власним професійним розвитком. Оцінювання відбувається за критеріями, зазначеними у Програмі. Пропонується оцінити складання здобувачем портфоліо, яке є одночасно звітом з методичної практики, розробки фрагментів уроків, аналіз і самоаналіз уроків, сценарій виховного заходу, розробку дидактичних матеріалів і презентацій до фрагментів уроку, підготовка доповіді здобувача на методичному об'єднанні вчителів іноземних мов.

Усний контроль, практична перевірка під час розробки навчальних матеріалів і фрагментів уроків – *поточний контроль*; контроль виконання завдань практики – портфоліо, презентації, творчі звіти, оцінювання – *підсумковий контроль* (диференційований залік).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Хроленко М. В.

«__» _____ 20__ р.

Робоча програма

ОК «Комунікативно-методична практика (Англійська мова. Німецька мова)»

для здобувачів освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальності 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))»

першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти

Статус ОК: нормативна циклу професійної підготовки

Структурний підрозділ, відповідальний за реалізацію:

Навчально-науковий інститут філології та історії

Кафедра іноземних мов та методики викладання

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Комунікативно-методична практика є важливою складовою навчального плану професійної підготовки здобувачів предметної спеціальності 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література).

Мета комунікативно-методичної практики – закріпити та поглибити базові знання з іноземних мов (англійська, німецька), наблизити до професійних стандартів навички усного та письмового прямого та зворотного перекладу, забезпечити здобувачам фундаментальну теоретичну і практичну підготовку для набуття здатності виконувати професійні завдання і обов'язки науково-дослідницького та інноваційного характеру в галузі іноземної філології, педагогіки та методики середньої освіти; набуття здатності до самостійної науково-педагогічної діяльності; можливість продовження навчання за програмою магістра, а також сформувані у здобувачів необхідні вміння та навички навчання іноземної (німецької, англійської) мови в закладах загальної середньої освіти на основі здобутих знань з усіх філологічних та гуманітарних дисциплін; базова підготовка до подальшої комунікативно-методичної діяльності, розвиток у здобувачів-бакалаврів творчого та аналітичного мислення тощо. Основне завдання полягатиме у виробленні педагогічної концепції навчання іноземної (німецької, англійської) мови, яка розширить межі змісту всіх мовних та гуманітарних дисциплін, наповнить їх важливою сучасною інформацією, що слугуватиме успішному засвоєнню нового матеріалу.

Завдання комунікативно-методичної практики:

- практичне застосування теоретичних знань при виконанні практичних завдань, формування здатності застосувати отримані теоретичні знання до практичних завдань;
- опанування методик, що передбачають закріплення знань, отриманих у рамках аудиторних занять та самостійної роботи здобувача;
- вивчення організаційно-методичних та нормативних документів для вирішення окремих завдань, пов'язаних з проблемами проходження практики;
- виявлення особливостей впливу національної культури на культуру професійну;
- розвиток мовних та комунікативних навичок, методичних знань, освоєння термінології необхідної для успішної роботи у сфері обраної здобувачем професійної діяльності;
- вміння справлятися з проблемами, що виникають у процесі міжкультурного та/або професійного діалогу;
- розвиток комунікативних стратегій та тактик, риторичних, стилістичних та мовних норм та прийомів, прийнятих у різних сферах та в різних культурах;
- вироблення навичок розробки «кейсів» та «рольових ігор» на базі етнографічного спостереження, розшифрування моделей невербальної комунікації та їх трансформація з культури в культуру;
- розширення та закріплення навичок усного мовлення та перекладу в різних професійних середовищах;
- поповнення словникового запасу та загального кругозору з тематики історії, географії, культурології, освіти у різних країнах, країнознавства тощо;
- удосконалення розмовної мови, у тому числі в результаті спільної діяльності з іншомовними носіями інформації, діалогового спілкування з партнерами-представниками країн мов, що вивчаються та іноземних здобувачів та викладачів;
- закріплення знань, умінь і навичок у галузі теорії перекладу;
- розвиток професійних творчих здібностей, умінь використовувати сучасні інноваційні методи і прийоми навчально-пізнавальної діяльності;
- створення умов для самоактуалізації і саморозвитку здобувачів;
- сприяння створенню діалогічного комунікативного простору в ході практики;
- поглиблення теоретичних знань здобувачів з фахових дисциплін і на основі індивідуальних завдань, вивчення передового педагогічного досвіду вироблення творчого підходу до педагогічної діяльності.

Пререквізитами та **постреквізитами** комунікативно-методичної практики є практичні курси англійської та німецької мов, теоретичні курси англійської та німецької мов, лексикологія, стилістика англійської мови, лінгвокраїнознавство, ділова англійська та німецька мови. Комунікативно-методична практика, у свою чергу, є попередньою стосовно безвідривної практики, може бути пов'язана з підготовчою роботою на тему курсової роботи з фахових дисциплін.

Рівень лінгвістичної компетентності майбутніх фахівців впливає також на успішність освоєння цілої низки навчальних дисциплін нормативної та вибіркової частин навчального плану: практичні курси англійської та німецької мов, навчально-залікова практика, комплексний кваліфікаційний екзамен з англійської мови, літератури та методики їх навчання, кваліфікаційний екзамен з німецької мови.

При організації практики використовуються:

- евристичний підхід, який передбачає здійснення здобувачами особистісно-значущих відкриттів оточуючого світу; демонстрацію різноманіття рішень більшості професійних завдань; творчу самореалізацію здобувачів; індивідуалізацію навчання через можливість самостійно ставити цілі, здійснювати рефлексію власної освітньої діяльності;

- практико-орієнтований підхід, який передбачає освоєння змісту освіти через рішення практичних завдань, набуття навичок ефективного виконання різних видів професійної діяльності;

- метод навчальної дискусії, який передбачає участь здобувачів у цілеспрямованому обміні думками, ідеями для пред'явлення та/або узгодження існуючих позицій щодо певної проблеми;

- методи та прийоми розвитку критичного мислення, які є системою, що формує навички роботи з інформацією у процесі читання, письма, аудіювання, говоріння; розуміння інформації як відправного, а не кінцевого пункту критичного мислення.

Місце та час проведення практики

Комунікативно-методична практика для здобувачів III курсу (5 семестр) складає 6 кредитів ЄКТС. Місце проходження практики – лінгафонний кабінет.

Здобувач повинен знати:

- три основні аспекти мови: фонетику, граматику, лексику англійської та німецької мов, на основі чого у нього формуються відповідні мовленнєві навички та вміння;

- основний активний словниковий запас з опрацьованих тем з англійської та німецької мов;

- граматичні та стилістичні аспекти, основні принципи та моделі перекладу;

- основні види перекладацьких відповідностей та способи перекладу безеквівалентної лексики;

- основні правила спілкування у формальному та неформальному стилі;

- правила оформлення ділової кореспонденції;

- сучасні досягнення навчально-виховної роботи в навчальних закладах, передовий педагогічний досвід;

- шляхи вироблення творчого підходу до педагогічної діяльності.

Здобувач повинен вміти:

- правильно формулювати думки англійською та німецькою мовами з точки зору фонетики, граматики, лексики;

- інтегровано формувати навички та вміння усного і писемного мовлення з усіх чотирьох видів іншомовної комунікативної компетенції, а саме: говоріння (монологічного та діалогічного мовлення), аудіювання, читання та письма;

- працювати з вузькоспеціальною літературою іноземною мовою;

- складати тематичні словники;

- редагувати текст перекладу, зроблений самим перекладачем, і за допомогою комп'ютерних перекладацьких програм;

- здійснювати професійний письмовий переклад офіційної та ділової документації англійською та німецькою мовами;
- готувати дайджести наукових та інформаційно-аналітичних видань суспільно-політичного, культурологічного спрямування українською, англійською, німецькою мовами;
- здійснювати письмовий переклад суспільно-політичної, науково-популярної та художньої літератури;
- складати анотовану наукову бібліографію з тематики, пов'язаної з регіоном;
- толерантно приймати культурні, конфесійні, політичні, світоглядні особливості народів інших культурних традицій;
- здійснювати вільну комунікацію англійською та німецькою мовами на побутовому та діловому рівні;
- використовувати у своїй професійній діяльності інформаційні та комунікаційні технології для вирішення професійних завдань;
- планувати власну науково-дослідну та професійну діяльність;
- закріплювати, поглиблювати та синтезувати психолого-педагогічні, методичні і мовні знання у процесі їх використання для вирішення конкретних навчальних завдань;
- здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї діяльності.

До видів робіт на практиці можуть бути віднесені: ознайомчі лекції, інструктаж з техніки безпеки, заходи щодо збору, обробки та систематизації фактичного та літературного матеріалу, спостереження, робота з текстом (дотекстова, післятекстова), складання діалогів, складання вправ з використання чотирьох видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, аудіювання, письма) та ін., що виконуються як під керівництвом викладача, так і самостійно.

У результаті опанування освітньої компоненти «Комунікативно-методична практика» здобувач освіти повинен набути таких компетентностей:

Проходження комунікативно-методичної практики формує такі загальні та фахові компетентності:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до логічного, критичного, аналітичного, абстрактного, творчого мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 7. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети.

ЗК 10. Здатність до міжособистісної взаємодії, до роботи в команді та автономно, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 11. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.

ЗК 12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм з іноземних мов та державної мови (фонетичних, лексичних, граматичних Здатність моделювати зміст, орфографічних), володіти іноземними мовами в усіх видах мовленнєвої діяльності (читанні, аудіюванні,

говорінні, писемному мовленні) на рівні не нижче С1, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності.

ФК 2. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах (іноземними мовами та державною мовою), володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки наукових робіт.

ФК 3. Здатність моделювати зміст навчання англійської, німецької мов та зарубіжної літератури відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК 5. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування іншомовного інклюзивного освітнього середовища, забезпечувати в освітньому середовищі підтримку та сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ФК 6. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з іноземних мов та зарубіжної літератури.

ФК 8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії іноземних мов і зарубіжної літератури в базовій середній школі, практиці навчання іноземних мов і зарубіжної літератури.

ФК 10. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні освітні ресурси з метою удосконалення навчально-методичного забезпечення для проведення занять.

ФК 11. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК 12. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу засобами іноземних мов та зарубіжної літератури, усвідомлювати особисті почуття, емоції та потреби, керувати власними емоційними станами.

ФК 13. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для здобуття освіти, організувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачами освіти, учителями, батьками тощо).

ФК 14. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проєктувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.

ФК 15. Здатність до реалізації ефективних (особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного) та інноваційних (комунікативного, лексичного, інформативного) підходів до викладання іноземних мов та зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.

ФК 16. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов і зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем в освітньому процесі.

ФК 19. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

ФК 20. Здатність сприймати міжкультурну різноманітність суспільства в соціально-історичному, етичному та філософському контекстах.

Програмні результати навчання (ПРН):

ЗНАННЯ

ПРН 1. Знає психолого-педагогічні засади організації освітнього процесу, закономірності розвитку та вікові особливості здобувачів освіти.

ПРН 2. Обізнаний із елементами наукового дослідження в професійній сфері та методами їх реалізації.

ПРН 3. Знає мовознавчі, літературознавчі, психолого-педагогічні засади навчання іноземних мов та зарубіжної літератури, мовні норми, особливості використання мовних одиниць у соціокультурному контексті, мовний дискурс текстів різного стилю.

ПРН 5. Знає Державний стандарт базової середньої освіти, навчальні програми з іноземних мов і зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

УМІННЯ

ПРН 6. Використовує іноземні мови в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування.

ПРН 7. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими, довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 9. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати тексти професійного змісту державною та іноземними мовами.

КОМУНІКАЦІЯ

ПРН 10. Володіє культурою мовлення, вміє обирати оптимальну комунікативну стратегію у професійному спілкуванні.

ПРН 11. Використовує гуманістичний потенціал рідної й іноземних мов, зарубіжної літератури для формування полікультурної та духовно багатой особистості відповідно до концепції Нової української школи.

ПРН 12. Здатний до спілкування в професійній, науково-навчальній, соціокультурній та офіційно-діловій сферах з колегами, здобувачами освіти та їхніми батьками, дотримуючись етичних норм спілкування, принципів толерантності, співпраці та взаємоповаги.

ПРН 13. Забезпечує діалог культур у процесі вивчення іноземних мов та зарубіжної літератури, створює умови для міжкультурної комунікації.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І АВТОНОМІЯ

ПРН 14. Здатний до моделювання траєкторії особистісного розвитку, удосконалення здобутої кваліфікації, до самоосвіти впродовж життя.

ПРН 15. Організовує та планує навчання всіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо), які забезпечують розвиток іншомовних мовленнєвих умінь здобувачів освіти.

ПРН 16. Застосовує сучасні методики й технології, зокрема структурно-логічні, інтеграційні, ігрові, діалогові, новітні інформаційні, тренінгові, дистанційні та ін. для забезпечення якості освітнього процесу в закладах базової середньої освіти.

ПРН 17. Вміє використовувати методи й методики оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з іноземних мов і зарубіжної літератури.

ПРН 18. Здатний до рефлексії, має навички прогнозування, розпізнавання й оцінювання непередбачених проблем у професійній діяльності й усвідомленого вибору шляхів їх розв'язання.

ПРН 21. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює результати власної професійної діяльності, здатний нести відповідальність за результати власної професійної діяльності, дотримання принципів прозорості та академічної доброчесності.

Освітні, науково-дослідні та науково-виробничі технології, що використовуються на практиці

Залежно від місця проходження практики та змісту індивідуального завдання здобувачі можуть використовувати різні технології з метою вдосконалення своєї педагогічної та лінгвістичної компетентностей: метод «занурення», діяльнісний підхід у вивченні мови, ділові рольові ігри, концентроване навчання та ін.

Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи здобувачів

Незалежно від місця проходження практики та змісту конкретних завдань, здобувач має підготувати письмовий звіт встановленої форми, глосарій (з урахуванням специфіки виробничих завдань, що виконуються на практиці). Усі документи мають бути засвідчені підписом керівника бази практики, з яким здобувач працював упродовж проходження практичної підготовки.

Підбиття підсумків практики

Після закінчення комунікативно-методичної практики проводиться підсумкова конференція, до змісту якої входять:

- 1) оцінювання поданої здобувачем документації;
- 2) обговорення дисциплінарних аспектів практики (виконання домовленостей, дотримання строків виконання робіт);
- 3) презентація та обговорення отриманого досвіду, при оцінці якого враховуються:
 - уміння дати адекватну оцінку виконаній роботі;
 - бачити перспективу професійного зростання;
 - логічність та цілісність виступу;
 - інформативна повнота представленого матеріалу;
 - аргументованість відповідей на запитання учасників конференції.

При виставленні оцінки за практику загалом враховується акуратність, ретельність та своєчасність подання на кафедру звітної документації, яка розглядається як одна із сторін дослідницької діяльності здобувача та відображає його аналіз, осмислення, узагальнення та оцінку отриманого досвіду.

Загальна оцінка виставляється керівником практики по ННІФІ спільно з методистами від кафедри іноземних мов та методики викладання.

Шкала оцінки знань студентів

За школою ECTS	За 100 бальною шкалою ECTS	Значення оцінки за рівнями сформованості ЗК, ФК, ПРН
A	90-100	Високий рівень володіння сформованими компетентностями, ПРН
B	82-89	Достатній рівень володіння ЗК, ФК, ПРН
C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння ЗК, ФК, ПРН
D	64-73	Середній рівень володіння ЗК, ФК, ПРН
E	60-63	Рівень оволодіння ЗК, ФК, ПРН нижче середнього
FX	35-59	Низький рівень сформованості ЗК, ФК, ПРН
F	1-34	Дуже низький рівень сформованості ЗК, ФК, ПРН

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ІСТОРІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ **Хроленко М.В.**

«_____» _____ 2023 р.

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВОЇ ПРАКТИКИ
(5-6 КЛАСИ: АДАПТАЦІЙНИЙ ЦИКЛ (НУШ))
ОПП «Середня освіта (Мова і література (англійська))
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

за спеціальністю 014 Середня освіта
Предметною спеціальністю 014.02 Середня освіта (Англійська мова та
зарубіжна література)
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Кваліфікація: Бакалавр із середньої освіти. Учитель англійської мови
та зарубіжної літератури, другої іноземної мови (німецької)

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчально-залікова практика (5-6 класи: адаптаційний цикл (НУШ)) посідає провідне місце в системі професійної підготовки майбутнього вчителя англійської мови та зарубіжної літератури. Наскрізна методична підготовка сучасного вчителя зумовлена оновленням змісту навчання іноземних мов, яке є наслідком реформ в освітній галузі, пов'язано з певними змінами в стратегічних напрямках розвитку вітчизняних закладів загальної середньої освіти, зокрема спрямуванням навчальної діяльності на вироблення в учнів життєвих компетентностей, які в майбутньому допомогли б їм адаптуватися до сучасного світового мультилінгвального і полікультурного простору.

Навчально-залікова практика – це вид діяльності студентів, спрямований на практичну підготовку майбутнього вчителя. Ефективність такої діяльності полягає в тому, що вона максимально ідентифікується з майбутніми професійними завданнями.

Практика дозволяє створити умови для синтезу знань із психології, педагогіки, англійської мови, зарубіжної літератури, методик викладання англійської мови та зарубіжної літератури. У практичній роботі студенти орієнтуються на навчання дітей, їхній розвиток та виховання, інтегруючи теоретичні знання, отримані за період навчання у закладі вищої освіти. Цей синтез знань сприяє формуванню у здобувачів освіти об'єктивних, змістовних, цілісних уявлень про специфіку педагогічної професії, сприяє формуванню та розвитку професійних навичок та умінь.

Навчальним планом підготовки студентів за спеціальністю 014 Середня освіта предметною спеціальністю 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка передбачено проходження навчально-залікової практики у VI семестрі протягом 6 тижнів.

Педагогічна практика спрямована на озброєння студентів комплексом навичок та вмінь, необхідних для здійснення всіх видів освітньої діяльності у школі, пробудження і підтримання в учнів інтересу до сфер знань і діяльності, передбачених навчальною програмою.

МЕТА ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Метою педагогічної практики є:

- ✓ оволодіння майбутніми педагогами формами, засобами, технологіями навчально-виховної роботи в різних типах ЗЗСО;
- ✓ розвиток умінь застосовувати у практичній діяльності знання з основ теорії педагогіки, психології, методики навчання англійської мови та методики навчання зарубіжної літератури; усвідомлення професійної значущості цих знань, виховання потреби постійного удосконалення професійних знань, навичок, умінь та педагогічної майстерності;
- ✓ відпрацювання вмінь та навичок зі спеціальності, набутих студентами в процесі вивчення циклу теоретичних дисциплін;
- ✓ розвиток творчої ініціативи, реалізація особистісного творчого потенціалу кожного;
- ✓ подальший розвиток дослідницьких умінь у конкретній професійній діяльності.

ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Завдання педагогічної практики зумовлені особливостями реалізації ключових засад Нової Української школи та професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови і зарубіжної літератури. Провідними є:

- закріпити та поглибити знання студентів з психолого-педагогічних дисциплін, англійської мови, зарубіжної літератури, сприяти оволодінню засобами та методами застосування цих знань для розв'язання конкретних педагогічних завдань у професійній діяльності;
- ознайомити студентів зі специфікою викладання англійської мови та зарубіжної літератури у сучасних ЗЗСО відповідно до реалізації Концепції Нової української школи і на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти;

- ознайомити студентів із сучасним станом навчально-виховної роботи, з передовим педагогічним досвідом викладання англійської мови та зарубіжної літератури у сучасних ЗЗСО;
- розвивати у студентів професійно-педагогічні вміння, пов'язані з проведенням навчальної роботи з англійської мови та зарубіжної літератури у сучасних ЗЗСО;
- формувати уявлення про нову роль учителя – коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини;
- розвивати у студентів уміння здійснювати позакласну роботу з англійської мови, зарубіжної літератури та виховну роботу;
- розвивати вміння застосовувати в освітньому процесі інформаційно-комунікаційні технології як інструменту забезпечення успіху нової української школи, розширення можливостей педагога і формування в учня важливих технологічних компетентностей;
- формувати творчий, дослідницький підхід до організації педагогічної діяльності, набуття вмінь проводити наукові дослідження з англійської мови, зарубіжної літератури та методик їх викладання з використанням ефективних методів і методик педагогічних досліджень;
- розвивати у студентів уміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку власної педагогічної діяльності та діяльності вчителів і колег-практикантів;
- оволодіти вміннями спілкування з учнями, їхніми батьками та педагогами, реалізовувати основні засади «педагогіки партнерства»;
- розвивати вміння застосовуватися методи викладання, засновані на співпраці (ігри, проекти – соціальні, дослідницькі, експерименти, групові завдання тощо), залучаючи учнів до спільної діяльності і сприяючи їхній соціалізації;
- формувати навички самостійності у підготовці та проведенні різних форм і видів навчально-виховної роботи з учнями та особисту відповідальності за їх якість та ефективність;
- розвивати особистісні якості студентів, які є передумовою формування їх педагогічної майстерності під час проведення уроків та виховних заходів, індивідуального стилю;
- виховувати у студентів стійкий інтерес і любов до професії педагога, потребу в педагогічній самоосвіті;
- співпрацювати із закладами позашкільної освіти у реалізації завдань виховання дітей як невід'ємної складової освітнього процесу, сприяти формуванню оптимальної траєкторії розвитку кожної дитини.

УМІННЯ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Навчально-методична практика з англійської мови та зарубіжної літератури у сучасних ЗЗСО спрямована на формування у студентів умінь:

Конструктивно-планувальні вміння:

- проводити методичний аналіз матеріалу, що вивчається, модельних програм, підручників (зокрема авторських) з англійської мови, зарубіжної літератури, інтегрованого курсу літератур тощо, працювати з ними, встановлювати міжпредметні зв'язки;
- визначати організаційну структуру уроку, формувати цілісну мету та завдання уроку;
- складати плани-конспекти окремих уроків та серії уроків за темою з урахуванням різних умов навчання та рівня підготовки учнів; визначати цілі та завдання кожного уроку з урахуванням етапу навчання (основна школа);
- володіти технологією основних методів навчання мови, а також формами і методами інноваційного навчання;

- обирати раціональні методи і прийоми досягнення цілей з урахуванням вікових особливостей учнів та етапу навчання;
- обґрунтовувати запропоновані методи, технології, засоби навчання, систему вправ;
- оптимально використовувати засоби навчання, проектувати і створювати необхідні наочні посібники для проведення уроків англійської мови та зарубіжної літератури;
- складати план і сценарій позакласного заходу з англійської мови.

Комунікативно-навчальні вміння:

- реалізовувати принцип комунікативної спрямованості освітнього процесу;
- створювати атмосферу творчого спілкування;
- оволодіти всіма видами і формами мовленнєвої діяльності, уміти інтегрувати їх в освітньому процесі;
- досконало володіти технікою і культурою мовлення;
- уміти доводити, спростовувати, аргументувати, вести дискусію, володіти навичками ораторського мистецтва;
- розуміти формальні та неформальні ситуації, уміння варіювати мову і засоби вираження відповідно до стилю комунікації, усвідомлювати різницю між стилями міжкультурного спілкування;
- володіти способами дистанційної освітньої комунікації за допомогою Інтернет-технологій;
- установлювати та підтримувати різноманітні способи взаємодії: вчитель – клас, вчитель – учень, учень – учень тощо;
- виправляти помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати мовленнєвий спосіб виправлення.

Організаційні вміння:

- організовувати виконання накресленого плану;
- забезпечувати мовленнєву діяльність учнів на уроках англійської мови та зарубіжної літератури;
- вносити методично виправдані корективи до конспектів уроків з урахуванням умов навчання;
- розвивати креативність учнів, залучати їх до різних видів комунікативної діяльності з елементами неочікуваності, спонтанності, надавати вибір у діяльностях, дозволяти використовувати уяву і нестандартне мислення;
- вчити учнів найбільш раціональних прийомів самостійної роботи;
- раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) й індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;
- включати учнів у різні види навчальної діяльності на уроці, проводити навчальні ігри з урахуванням вікових особливостей учнів та етапу навчання;
- здійснювати різноманітні прийоми активізації учнів залежно від їх вікових особливостей;
- методично доцільно використовувати традиційні й авторські наочні посібники, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання;
- розвивати в учнів вміння вчитися, стежити за власним прогресом у навчанні;
- проводити позакласні заходи з англійської мови та зарубіжної літератури, організовувати їх відповідно до складеного плану і сценарію.

Розвивально-виховні вміння:

- реалізовувати загальноосвітній, розвивальний і виховний потенціал мовленнєвого матеріалу уроку або серії уроків;
- реалізувати вимоги соціокультурної змістової лінії чинної програми з англійської мови;
- формувати та розвивати інтелектуальну й емоційну сферу особистості учня, його пізнавальні інтереси;

- розвивати критичне мислення учнів, допомагати інтерпретувати і робити висновки щодо наданої їм інформації, розвивати вміння ставити запитання, заохочувати учнів перевіряти інформацію, яку вони отримують, і підсумки, які вони роблять;

- розвивати емоційний інтелект учнів, підбирати навчальний матеріал, який сприятиме розвитку цієї компетентності;

- вирішувати засобами мови завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання учнів.

Дослідницькі вміння:

- вивчати ставлення учнів до предмета та виявляти рівень сформованості їхніх мовленнєвих навичок і вмінь;

- проводити з урахуванням етапу навчання методичний аналіз мовного та літературного матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів попередження помилок;

- проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;

- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів і студентів, переносити ефективні прийоми та форми роботи в практику своєї педагогічної діяльності;

- вивчати методичну літературу та теоретично осмислювати навчальний процес у формі виступів на методичних семінарах, а також удосконалювати свою роботу, використовуючи нові форми та прийоми навчання.

У результаті опанування освітньої компоненти «Навчально-залікова практика» здобувач освіти повинен набути таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК 4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК 12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм з іноземних мов та державної мови (фонетичних, лексичних, граматичних, орфографічних), володіти іноземними мовами в усіх видах мовленнєвої діяльності (читанні, аудіюванні, говорінні, писемному мовленні) на рівні не нижче С1, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності.

ФК 2. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах (іноземними мовами та державною мовою), володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки наукових робіт.

ФК 3. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК 5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з іноземних мов та зарубіжної літератури.

ФК 7. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії іноземних мов і зарубіжної літератури в базовій середній школі, практиці навчання іноземних мов і зарубіжної літератури.

ФК 9. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні освітні ресурси з метою удосконалення навчально-методичного забезпечення для проведення занять.

ФК 10. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК 11. Здатність усвідомлювати та поцінювати відчуття, почуття, емоції, потреби інших людей і систем у сучасному глобалізованому світі.

ФК 12. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для здобуття освіти, організувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачами освіти, учителями, батьками тощо).

ФК 13. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проєктувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.

ФК 14. Здатність до реалізації ефективних (особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного) та інноваційних (комунікативного, лексичного, інформативного) підходів до викладання іноземних мов та зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.

ФК 15. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов і зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ФК 18. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Знає Державний стандарт базової середньої освіти, навчальні програми з іноземних мов і зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН6. Використовує іноземні мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування.

ПРН 8. Здатний до всебічного осмислення літературних процесів та літературознавчих концепцій, володіє методами літературознавчих досліджень, навичками інтерпретації та аналізу художніх творів.

ПРН 9. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати тексти професійного змісту державною та іноземними мовами.

ПРН 10. Володіє культурою мовлення, вміє обирати оптимальну комунікативну стратегію у професійному спілкуванні

ПРН 11. Використовує гуманістичний потенціал рідної й іноземних мов, зарубіжної літератури для формування полікультурної та духовно багатой особистості відповідно до завдань Нової української школи.

ПРН 12. Ефективно спілкується в професійній, науково-навчальній, соціокультурній та офіційно-діловій сферах з колегами, здобувачами освіти та їхніми батьками, дотримуючись етичних норм спілкування, принципів толерантності, співпраці та взаємоповаги.

ПРН 15. Організує та планує навчання усіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо), які забезпечують розвиток іншомовних мовленнєвих умінь здобувачів освіти.

ПРН 16. Застосовує сучасні методики й технології, зокрема структурно-логічні, інтеграційні, ігрові, діалогові, новітні інформаційні, тренінгові, дистанційні та ін. для забезпечення якості освітнього процесу в закладах базової середньої освіти.

ПРН 17. Вміє використовувати методи й методики оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з іноземних мов і зарубіжної літератури.

ПРН 18. Здатний до рефлексії, має навички прогнозування, розпізнавання й

оцінювання непередбачених проблем у професійній діяльності й усвідомленого вибору шляхів їх розв'язання.

ПРН 19. Організовує освітній процес у закладах базової середньої освіти, співпрацю здобувачів освіти, ефективно працює в команді (педагогічному колективі, інших професійних об'єднаннях) та автономно.

ПРН 20. Здатний аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури.

ПРН 22. Забезпечує охорону життя й здоров'я здобувачів освіти в класно-урочній та позаурочній діяльності.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Студент-практикант має право:

1. Вносити пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу, організації педагогічної практики.
2. Одержувати консультації вчителя та керівників практики з усіх питань проведення педагогічної практики.
3. Користуватися бібліотекою школи, навчальними кабінетами, навчальними посібниками.
4. Мати один день на тиждень для самостійної роботи.

Студент-практикант зобов'язаний:

1. Брати участь у настановній та підсумковій конференціях, а також нарадах з питань педагогічної практики.
2. Працювати у школі не менше 5 днів на тиждень.
3. Сумлінно виконувати завдання педпрактики, передбачені програмою, виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт і гуманність.
4. Допомогати класному керівникові у проведенні виховної роботи серед учнів, організації їх суспільно-корисної праці та чергування по школі, проведенні роботи з батьками, перевірці щоденників тощо.
5. Виконувати правила внутрішнього розпорядку загальноосвітнього навчального закладу, в якому проходить практику, розпорядження адміністрації школи, вчителів, методистів та керівників педагогічної практики, а також старости групи.
6. Вживати необхідних заходів щодо дотримання вимог шкільної гігієни в повсякденній роботі з учнями.
7. Звітувати про виконання програми педагогічної практики, подавши методисту та керівникові від кафедри педагогіки /психології/ необхідну документацію.
8. Староста групи з педпрактики зобов'язаний вести облік відвідування студентами школи, несе відповідальність за дотримання ними дисципліни, вчасно інформує методиста про зміни у розкладі уроків, у графіку проведення виховних заходів, про відсутність студентів у школі (з поважних чи неповажних причин), про стан взаємовідвідування практикантами уроків, позакласних заходів та ін.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВОЇ ПРАКТИКИ

До змісту діяльності студента-практиканта III курсу входить:

Навчальна робота:

- ✓ Складання тематичного плану уроків на основі календарних планів вчителів;
- ✓ Планування окремих уроків та серій уроків спільно з учителем, методистом або спираючись на їх консультації;
- ✓ Проведення уроків;
- ✓ Відвідування уроків учителів та студентів-практикантів;

- ✓ Здійснення аналізу відвіданих уроків за схемою;
- ✓ Виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
- ✓ Перевірка зошитів учнів;
- ✓ Проведення додаткових занять з невстигаючими.

Позакласна робота з англійської мови та зарубіжної літератури:

- ✓ спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
- ✓ планування окремих видів групових та масових форм роботи, які відповідають особливостям навчання в основній ланці, спільно з учителем і методистом або з опорою на готові зразки;
- ✓ підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;
- ✓ відвідування позакласних заходів, які проводять студенти та їх аналіз.

Дослідна робота:

- ✓ проведення методичного аналізу навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів засвоєння навчального матеріалу учнями;
- ✓ вивчення наукової методичної літератури з метою удосконалення своєї роботи, теоретичного осмислення реального навчального процесу;
- ✓ проведення спостережень з метою вивчення та узагальнення досвіду вчителів у викладанні англійської мови та зарубіжної літератури;
- ✓ проведення досліджень, необхідних для написання курсової роботи з методики навчання фахових дисциплін.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

Навчально-виховна робота студентів-практикантів проходить у три етапи:

На **початковому етапі** практики студенти здійснюють таку діяльність:

1. Беруть участь у настановних зборах та зустрічах з організаційних питань в університеті та школі.
2. Знайомляться з класом, вивчають навчальний план, журнал, розклад уроків та інші документи.
3. Складають індивідуальний план роботи, подають його на підпис керівникам педпрактики.
4. Відвідують уроки вчителів, позакласні заходи, що проводяться вчителями англійської мови, зарубіжної літератури, класними керівниками, студентами-практикантами.
5. Складають тематичний план серії уроків.
6. Визначають тематику і форми проведення виховних заходів з англійської мови/зарубіжної літератури.

Протягом перших п'яти днів педпрактики методист і керівник практики разом із студентами та старостою групи з педпрактики складають загальний розклад:

- уроків, що проводитимуться студентами;
- взаємовідвідувань студентами уроків колег-практикантів, де вказуються студенти – основні рецензенти уроків;
- позакласних заходів, що проводяться з англійської мови/зарубіжної літератури, із зазначенням студентів, які готують захід.

Загальний розклад – екран роботи студентів – вивішується на інформаційній дошці.

На **основному етапі** педагогічної практики студенти здійснюють таку діяльність:

1. проводять уроки англійської мови та зарубіжної літератури в закріпленому класі (5 і 2 відповідно є заліковими). Студентів допускають до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, підписаного вчителем та методистом.

2. готуючись до уроків, розробляють і виготовляють необхідні для їх проведення допоміжні засоби навчання.
3. відвідують уроки англійської мови та зарубіжної літератури, що проводять вчителі та колеги-практиканти, і беруть участь в їх аналізі.
4. за час педпрактики готують і проводять 1 позакласний захід англійською мовою, мають конспект його проведення.
5. відвідують позакласні заходи з англійської мови/зарубіжної літератури, які проводять вчителі та студенти-практиканти, і беруть участь в їх аналізі.
6. проводять дослідницьку роботу за темою курсової роботи.

На **заключному етапі** педагогічної практики студенти виконують таку роботу:

1. готують звітні матеріали з педагогічної практики;
2. здають звітну документацію методистам від кафедр та керівникам педагогічної практики для перевірки та оцінювання;
3. захищають свій звіт з педагогічної практики на засіданні педагогічного колективу школи;
4. беруть участь у підсумкових заходах з педагогічної практики, зокрема науково-практичній конференції.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

Критерії оцінювання уроків студентів-практикантів

Методист керується такими критеріями оцінювання уроків студентів-практикантів IV курсу:

Оцінка **"відмінно"** ставиться, якщо студент, враховуючи настанови методиста і вчителя, або, спираючись на зразки методичних матеріалів, грамотно в методичному та мовному аспектах спланував урок, намітив реальні цілі, конкретні етапи уроку та методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них з урахуванням ступеня навчання та місця даного уроку в серії уроків за темою і в результаті реалізації запланованих навчальних дій досяг цілей уроку. При цьому:

- 1) повністю реалізовано виховний, розвиваючий та освітній потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми відповідають цілям та етапу навчання;
- 3) правильно встановлено послідовність та співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ;
- 4) правильно намічено об'єкти контролю на уроці та критерії їх оцінювання, використано різноманітні прийоми контролю;
- 5) дано чіткі установки на виконання учнями мовленнєвих дій, були встановлені і підтримані засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти;
- 6) правильно розподілено час на мовлення учнів і вчителя на уроці;
- 7) студент практично не допускає помилок, помічає помилки учнів і володіє мовленнєвими способами їх виправлення;
- 8) студент володіє прийомами активізації всіх учнів класу і здійснює індивідуальний підхід до них;
- 9) студент уміє викликати інтерес до навчальних дій, що виконуються на уроці;
- 10) грамотно використовує технічні та інші допоміжні наочні засоби навчання як наявні, так і самостійно виготовлені;
- 11) грамотно проводить дидактичні ігри;
- 12) епізодично користується конспектом уроку і в ході уроку може скоригувати свою заплановану діяльність.

Оцінка **"добре"** ставиться, якщо студент, враховуючи настанови методиста і вчителя, або, спираючись на зразки методичних матеріалів, грамотно в методичному і мовному аспектах спланував урок, намітив реальні цілі, конкретні етапи уроку та методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них з урахуванням ступеня навчання та місця даного уроку в серії уроків за темою і в результаті реалізації запланованих навчальних дій цілі уроку досягнуті в цілому, але план виконано не повністю. При цьому:

- 1) не до кінця реалізовано виховний, освітній або розвиваючий потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми відповідають цілям та ступеню навчання;
- 3) в основному правильно встановлено послідовність і співвідношення мовних і мовленнєвих вправ;
- 4) правильно намічено об'єкти контролю на уроці та критерії їх оцінювання, використовуються різні прийоми контролю;
- 5) студент не завжди правильно розподіляє час на мовлення учнів і вчителя;
- 6) студент іноді робить несуттєві мовні помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок учнів;
- 7) студент володіє основними прийомами активізації всіх учнів класу, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;
- 8) студент уміє викликати інтерес до більшості навчальних дій, що виконуються на уроці;
- 9) студент використовує наявні і самостійно виготовлені посібники, але методика їх використання не завжди раціональна;
- 10) студент грамотно проводить дидактичні ігри;
- 11) студент епізодично користується конспектом і в ході уроку в деяких випадках може коригувати свою діяльність.

Оцінка **"задовільно"** ставиться, якщо студент, враховуючи настанови методиста і вчителя, або, спираючись на зразки методичних матеріалів, в основному правильно в методичному і мовному аспектах спланував урок, намітив цілі, етапи уроку, методичні прийоми для досягнення цілей, що були поставлені на кожному з них, і в результаті реалізації запланованих навчальних дій цілі уроку досягнуті неповністю. При цьому:

- 1) не до кінця реалізовано виховний, освітній, розвиваючий потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми не завжди раціональні і не відповідають меті;
- 3) мають місце порушення послідовності вправ та співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ;
- 4) неправильно намічені об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовуються одноманітні прийоми контролю;
- 5) недостатньо чітко даються установки на виконання учнями навчальних дій;
- 6) протягом уроку значно порушується розподіл часу на мовлення учнів і вчителя;
- 7) студент часто робить мовні помилки і не помічає в багатьох випадках помилок учнів;
- 8) студент недостатньо володіє прийомами активізації всіх учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- 9) студент вміє викликати інтерес до деяких навчальних дій, що виконуються на уроці;
- 10) студент мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх сам;
- 11) студент використовує дидактичні ігри, але не завжди грамотно їх проводить;
- 12) студент постійно користується конспектом у ході уроку і не може скоригувати свою діяльність у разі необхідності.

Оцінка **"незадовільно"** ставиться, якщо практикант не зміг грамотно в методичному і мовному аспектах спланувати заняття, намітити цілі, етапи, методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них, не врахував рівень мовленнєвої підготовки учнів, і в результаті виконання запланованих ним навчальних дій мета заняття досягнута неповністю або зовсім не досягнута. При цьому:

- 1) соціокультурний, виховний, освітній та розвивальний потенціал заняття не реалізовано;
- 2) методичні прийоми не завжди раціональні та подекуди не відповідають меті;
- 3) мають місце порушення послідовності вправ і доцільності використання різних типів вправ;
- 4) практикант дає нечіткі установки на виконання учнями вправ і завдань;
- 5) суттєво порушується розподіл часу на мовлення учнів і своє мовлення;
- 6) практикант часто робить мовні помилки і практично не помічає помилок учнів;
- 7) практикант не володіє способами залучення учнів до активної роботи на занятті, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- 8) практикант нераціонально використовує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи;
- 9) практикант неправильно визначає об'єкти контролю і критерії їх оцінювання, використовує одноманітні методи контролю;
- 10) практикант не уміє викликати інтерес до різних видів роботи на занятті;
- 11) практикант не використовує допоміжні засоби навчання;
- 12) практикант постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність під час заняття.

Критерії оцінювання позакласного заходу з іноземної мови/зарубіжної літератури

Оцінка **"відмінно"** ставиться, якщо студент грамотно в методичному та мовному аспектах спланував позакласний захід, визначивши його форму та вид відповідно до вікових особливостей учнів, намітивши реальні цілі і склавши відповідний сценарій. У результаті виконання запланованого:

- були досягнуті поставлені цілі;
- студент грамотно організував роботу учнів відповідно до сценарію;
- чітко підбив підсумки і відзначив учасників заходу.

При цьому:

- учасники заходу були добре підготовлені, приміщення відповідно оформлене;
- підготовлені необхідні допоміжні засоби;
- після проведення заходу студент спроможний критично його проаналізувати, відзначивши позитивні і негативні сторони.

Оцінка **"добре"** ставиться, якщо студент грамотно в методичному та мовному аспектах спланував позакласний захід, визначивши його форму та вид відповідно до вікових особливостей учнів, намітивши реальні цілі і склавши відповідний сценарій. У результаті виконання запланованого:

- були досягнуті поставлені цілі;
- студент в основному грамотно організував роботу учнів відповідно до сценарію, але не досить чітко формулював завдання до деяких видів роботи;
- студент відзначив учасників заходу, але не чітко підбив підсумки.

При цьому:

- учасники заходу були добре підготовлені, приміщення відповідно оформлене;
- підготовлені необхідні допоміжні засоби;
- після проведення позакласного заходу студент недостатньо чітко аналізує

свою роботу.

Оцінка **"задовільно"** ставиться, якщо студент в основному правильно спланував позакласний захід, визначивши його форму і вид відповідно до вікових особливостей учнів, склавши сценарій, але формально намітивши цілі. У результаті виконання запланованого:

- були неповністю досягнуті цілі;
- студент в основному грамотно організовував роботу учнів, але не завжди чітко давав завдання до деяких видів роботи;
- студент відзначив учасників, але не підбив підсумки заходу.

При цьому:

- учасники заходу були не досить добре підготовлені;
- приміщення відповідно оформлене;
- бракувало допоміжних засобів навчання;
- після проведення заходу студент не спроможний критично його проаналізувати і оцінити.

Оцінка **"незадовільно"** ставиться, якщо студент склав лише сценарій позакласного заходу, не визначивши його форми і виду, не сформулювавши відповідні цілі. Під час реалізації сценарію студент:

- нечітко організовував роботу учнів;
- не підбив підсумків і відзначив не всіх учасників. При цьому:
- учасники заходу були недостатньо підготовлені;
- приміщення не було оформлене належним чином;
- відсутні допоміжні засоби;
- після проведення заходу студент не спроможний дати об'єктивну самооцінку проведеної роботи.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

За результатами педагогічної практики студенти готують і подають керівникам педагогічної практики такі звітні матеріали:

Груповому методисту з англійської мови:

- тематичний план уроків англійської мови на період практики;
- повні конспекти 5 уроків з англійської мови з ескізами допоміжних засобів навчання;
- план-конспект позакласного заходу, проведеного англійською мовою (за вибором студента);
- аналіз відвіданого уроку англійської мови за схемою;
- аналіз відвіданого позакласного заходу англійською мовою за схемою;
- звіт про виконану роботу.

Груповому методисту із зарубіжної літератури:

- тематичний план уроків зарубіжної літератури на період практики;
- повні конспекти 2 уроків з зарубіжної літератури з ескізами допоміжних засобів навчання;
- план конспект позакласного заходу (за вибором студента);
- аналіз відвіданого уроку зарубіжної літератури за схемою;
- аналіз відвіданого позакласного заходу із зарубіжної літератури за схемою;

Керівникові педагогічної практики від кафедри педагогіки:

- характеристику студента-практиканта з бази практики за підписом вчителів англійської мови та світової літератури, класного керівника, директора чи завуча, засвідчену печаткою школи.
- індивідуальний план роботи студента-практиканта;

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ІСТОРІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ Хроленко М.В.

«_____» _____ 2023 р.

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВОЇ ПРАКТИКИ
(7-9 КЛАСИ: ЦИКЛ БАЗОВОГО ПРЕДМЕТНОГО НАВЧАННЯ)
ОПП «Середня освіта (Мова і література (англійська))
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

за спеціальністю 014 Середня освіта
Предметною спеціальністю 014.02 Середня освіта (Англійська мова та
зарубіжна література)
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Кваліфікація: Бакалавр із середньої освіти. Учитель англійської мови
та зарубіжної літератури, другої іноземної мови (німецької)

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчально-залікова практика (7-9 класи: цикл базового предметного навчання) є невід'ємною частиною освітньої-професійної програми підготовки учителя англійської мови та зарубіжної літератури, німецької мови. Наскрізна методична підготовка сучасного вчителя зумовлена оновленням змісту навчання іноземних мов, яке є наслідком реформ в освітній галузі, пов'язано з певними змінами в стратегічних напрямках розвитку вітчизняних закладів загальної середньої освіти, зокрема спрямуванням навчальної діяльності на вироблення в учнів життєвих компетентностей, які в майбутньому допомогли б їм адаптуватися до сучасного світового мультилінгвального і полікультурного простору.

Навчально-залікова практика – це вид діяльності студентів, спрямований на практичну підготовку майбутнього вчителя. Ефективність такої діяльності полягає в тому, що вона максимально ідентифікується з майбутніми професійними завданнями.

Практика дозволяє створити умови для синтезу знань із психології, педагогіки, англійської мови, зарубіжної літератури, німецької мови, методик викладання англійської та німецької мов, зарубіжної літератури. У практичній роботі студенти орієнтуються на навчання дітей, їхній розвиток та виховання, інтегруючи теоретичні знання, отримані за період навчання у закладі вищої освіти. Цей синтез знань сприяє формуванню у здобувачів освіти об'єктивних, змістовних, цілісних уявлень про специфіку педагогічної професії, сприяє формуванню та розвитку професійних навичок та умінь.

Навчальним планом підготовки студентів за спеціальністю 014 Середня освіта, предметною спеціальністю 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка передбачено проходження навчально-залікової практики у VII семестрі протягом 4 тижнів.

Навчально-залікова практика спрямована на озброєння студентів комплексом навичок та вмінь, необхідних для здійснення всіх видів освітньої діяльності у школі, пробудження і підтримання в учнів інтересу до сфер знань і діяльності, передбачених навчальною програмою.

МЕТА НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВОЇ ПРАКТИКИ

Метою навчально-залікової практики є:

- ✓ оволодіння майбутніми педагогами формами, засобами, технологіями навчально-виховної роботи в різних типах ЗЗСО;
- ✓ розвиток умінь застосовувати у практичній діяльності знання з основ теорії педагогіки, психології, методики навчання англійської мови та методики навчання зарубіжної літератури; усвідомлення професійної значущості цих знань, виховання потреби постійного удосконалення професійних знань, навичок, умінь та педагогічної майстерності;
- ✓ відпрацювання вмінь та навичок зі спеціальності, набутих студентами в процесі вивчення циклу теоретичних дисциплін;
- ✓ підготовка і проведення уроків з дисциплін за фахом для учнів основної школи (7-9 класи); опанування методикою проведення уроків з дисциплін за фахом; добір джерел, літератури, інших ресурсів для ефективного проведення занять; організація виховних заходів; опанування основами інклюзивної освіти; педагогічної майстерності, психології особистості тощо;
- ✓ розвиток творчої ініціативи, реалізація особистісного творчого потенціалу кожного;
- ✓ подальший розвиток дослідницьких умінь у конкретній професійній діяльності;
- ✓ добір емпіричного матеріалу з урахуванням специфіки практики для педагогічної діяльності і дослідницької роботи;

- ✓ визначення методичних прийомів для реалізації компетентісно орієнтованого підходу в основній школі на основі цінних освітніх практик;
- ✓ окреслення можливостей використання у педагогічній діяльності досвіду, здобутого під час практики, для самовдосконалення, професійного зростання тощо;
- ✓ формування творчого мислення, індивідуального стилю професійної діяльності.

ЗАВДАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Завдання педагогічної практики зумовлені особливостями реалізації ключових засад Нової Української школи та професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови і зарубіжної літератури. Провідними є:

- закріпити та поглибити знання студентів з психолого-педагогічних дисциплін, англійської мови, зарубіжної літератури, німецької мови, сприяти оволодінню засобами та методами застосування цих знань для розв'язання конкретних педагогічних завдань у професійній діяльності;
- ознайомити студентів зі специфікою викладання англійської мови та зарубіжної літератури, німецької мови у сучасних ЗЗСО на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти;
- ознайомити студентів із сучасним станом навчально-виховної роботи, з передовим педагогічним досвідом викладання англійської мови, зарубіжної літератури, німецької мови у сучасних ЗЗСО;
- розвивати у студентів професійно-педагогічні вміння, пов'язані з проведенням навчальної роботи з англійської мови, зарубіжної літератури та німецької мови у сучасних ЗЗСО;
- формувати уявлення про нову роль учителя – коуча, фасилітатора, тьютора, модератора в індивідуальній освітній траєкторії дитини;
- розвивати у студентів вміння здійснювати позакласну роботу з англійської мови, зарубіжної літератури, німецької мови та виховну роботу;
- розвивати вміння застосовувати в освітньому процесі інформаційно-комунікаційні технології як інструменту забезпечення успіху нової української школи, розширення можливостей педагога і формування в учня важливих технологічних компетентностей;
- формувати творчий, дослідницький підхід до організації педагогічної діяльності, набуття вмінь проводити наукові дослідження з англійської мови, зарубіжної літератури, німецької мови та методик їх викладання з використанням ефективних методів і методик педагогічних досліджень;
- розвивати у студентів вміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку власної педагогічної діяльності та діяльності вчителів і колег-практикантів;
- оволодіти вміннями спілкування з учнями, їхніми батьками та педагогами, реалізовувати основні засади «педагогіки партнерства»;
- розвивати вміння застосовуватися методи викладання, засновані на співпраці (ігри, проекти – соціальні, дослідницькі, експерименти, групові завдання тощо), залучаючи учнів до спільної діяльності і сприяючи їхній соціалізації;
- формувати навички самостійності у підготовці та проведенні різних форм і видів навчально-виховної роботи з учнями та особисту відповідальності за їх якість та ефективність;
- розвивати особистісні якості студентів, які є передумовою формування їх педагогічної майстерності під час проведення уроків та виховних заходів, індивідуального стилю;
- виховувати у студентів стійкий інтерес і любов до професії педагога, потребу в педагогічній самоосвіті;

□ співпрацювати із закладами позашкільної освіти у реалізації завдань виховання дітей як невід'ємної складової освітнього процесу, сприяти формуванню оптимальної траєкторії розвитку кожної дитини.

УМІННЯ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Навчально-методична практика з англійської мови та зарубіжної літератури у сучасних ЗЗСО спрямована на формування у студентів умінь:

Конструктивно-планувальні вміння:

- проводити методичний аналіз матеріалу, що вивчається, модельних програм, підручників (зокрема авторських) з англійської мови, зарубіжної літератури, інтегрованого курсу літератур тощо, німецької мови, працювати з ними, встановлювати міжпредметні зв'язки;

- визначати організаційну структуру уроку, формувати цілісну мету та завдання уроку;

- складати плани-конспекти окремих уроків та серії уроків за темою з урахуванням різних умов навчання та рівня підготовки учнів; визначати цілі та завдання кожного уроку з урахуванням етапу навчання (основна школа);

- володіти технологією основних методів навчання мови, а також формами і методами інноваційного навчання;

- обирати раціональні методи і прийоми досягнення цілей з урахуванням вікових особливостей учнів та етапу навчання;

- обґрунтовувати запропоновані методи, технології, засоби навчання, систему вправ;

- оптимально використовувати засоби навчання, проектувати і створювати необхідні наочні посібники для проведення уроків англійської мови та зарубіжної літератури, німецької мови;

- складати план і сценарій позакласного заходу з англійської мови / зарубіжної літератури / німецької мови.

Комунікативно-навчальні вміння:

- реалізовувати принцип комунікативної спрямованості освітнього процесу;

- створювати атмосферу творчого спілкування;

- оволодіти всіма видами і формами мовленнєвої діяльності, уміти інтегрувати їх в освітньому процесі;

- досконало володіти технікою і культурою мовлення;

- уміти доводити, спростовувати, аргументувати, вести дискусію, володіти навичками ораторського мистецтва;

- розуміти формальні та неформальні ситуації, вміння варіювати мову і засоби вираження відповідно до стилю комунікації, усвідомлювати різницю між стилями міжкультурного спілкування;

- володіти способами дистанційної освітньої комунікації за допомогою Інтернет-технологій;

- установлювати та підтримувати різноманітні способи взаємодії: вчитель – клас, вчитель – учень, учень – учень тощо;

- виправляти помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати мовленнєвий спосіб виправлення.

Організаційні вміння:

- організовувати виконання накресленого плану;

- забезпечувати мовленнєву діяльність учнів на уроках англійської мови та зарубіжної літератури, німецької мови;

- вносити методично виправдані корективи до конспектів уроків з урахуванням умов навчання;

- розвивати креативність учнів, залучати їх до різних видів комунікативної діяльності з елементами неочікуваності, спонтанності, надавати вибір у діяльностях, дозволяти використовувати уяву і нестандартне мислення;

- вчити учнів найбільш раціональних прийомів самостійної роботи;

- раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) й індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та етапу навчання;

- включати учнів у різні види навчальної діяльності на уроці, проводити навчальні ігри з урахуванням вікових особливостей учнів та етапу навчання;

- здійснювати різноманітні прийоми активізації учнів залежно від їх вікових особливостей;

- методично доцільно використовувати традиційні й авторські наочні посібники, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання;

- розвивати в учнів вміння вчитися, стежити за власним прогресом у навчанні;

- проводити позакласні заходи з англійської мови та зарубіжної літератури, організовувати їх відповідно до складеного плану і сценарію.

Розвивально-виховні вміння:

- реалізовувати загальноосвітній, розвивальний і виховний потенціал мовленнєвого матеріалу уроку або серії уроків;

- реалізувати вимоги соціокультурної змістової лінії чинних програм з англійської мови, німецької мови;

- формувати та розвивати інтелектуальну й емоційну сферу особистості учня, його пізнавальні інтереси;

- розвивати критичне мислення учнів, допомагати інтерпретувати і робити висновки щодо наданої їм інформації, розвивати вміння ставити запитання, заохочувати учнів перевіряти інформацію, яку вони отримують, і підсумки, які вони роблять;

- розвивати емоційний інтелект учнів, підбирати навчальний матеріал, який сприятиме розвитку цієї компетентності;

- вирішувати засобами мови завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання учнів.

Дослідницькі вміння:

- вивчати ставлення учнів до предмета та виявляти рівень сформованості їхніх мовленнєвих навичок і вмінь;

- проводити з урахуванням етапу навчання методичний аналіз мовного та літературного матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів попередження помилок;

- проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;

- спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів і студентів, переносити ефективні прийоми та форми роботи в практику своєї педагогічної діяльності;

- вивчати методичну літературу та теоретично осмислювати навчальний процес у формі виступів на методичних семінарах, а також удосконалювати свою роботу, використовуючи нові форми та прийоми навчання.

У результаті опанування освітньої компоненти «Навчально-залікова практика» (7-9 класи: цикл базового предметного навчання) здобувач освіти повинен набути таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК 4. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети (лідерська компетентність).

ЗК 12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм з іноземних мов та державної мови (фонетичних, лексичних, граматичних, орфографічних), володіти іноземними мовами в усіх видах мовленнєвої діяльності (читанні, аудіюванні, говорінні, писемному мовленні) на рівні не нижче С1, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності.

ФК 2. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах (іноземними мовами та державною мовою), володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки наукових робіт.

ФК 3. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК 5. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з іноземних мов та зарубіжної літератури.

ФК 7. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії іноземних мов і зарубіжної літератури в базовій середній школі, практиці навчання іноземних мов і зарубіжної літератури.

ФК 9. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні освітні ресурси з метою удосконалення навчально-методичного забезпечення для проведення занять.

ФК 10. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК 11. Здатність усвідомлювати та поцінювати відчуття, почуття, емоції, потреби інших людей і систем у сучасному глобалізованому світі.

ФК 12. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для здобуття освіти, організувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачами освіти, учителями, батьками тощо).

ФК 13. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проектувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.

ФК 14. Здатність до реалізації ефективних (особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного) та інноваційних (комунікативного, лексичного, інформативного) підходів до викладання іноземних мов та зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.

ФК 15. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов і зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем у навчально-виховному процесі.

ФК 18. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Знає Державний стандарт базової середньої освіти, навчальні програми з іноземних мов і зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН6. Використовує іноземні мови в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування.

ПРН 8. Здатний до всебічного осмислення літературних процесів та літературознавчих концепцій, володіє методами літературознавчих досліджень, навичками інтерпретації та аналізу художніх творів.

ПРН 9. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати тексти професійного змісту державною та іноземними мовами.

ПРН 10. Володіє культурою мовлення, вміє обирати оптимальну комунікативну стратегію у професійному спілкуванні

ПРН 11. Використовує гуманістичний потенціал рідної й іноземних мов, зарубіжної літератури для формування полікультурної та духовно багатой особистості відповідно до завдань Нової української школи.

ПРН 12. Ефективно спілкується в професійній, науково-навчальній, соціокультурній та офіційно-діловій сферах з колегами, здобувачами освіти та їхніми батьками, дотримуючись етичних норм спілкування, принципів толерантності, співпраці та взаємоповаги.

ПРН 15. Організовує та планує навчання усіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо), які забезпечують розвиток іншомовних мовленнєвих умінь здобувачів освіти.

ПРН 16. Застосовує сучасні методики й технології, зокрема структурно-логічні, інтеграційні, ігрові, діалогові, новітні інформаційні, тренінгові, дистанційні та ін. для забезпечення якості освітнього процесу в закладах базової середньої освіти.

ПРН 17. Вміє використовувати методи й методики оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з іноземних мов і зарубіжної літератури.

ПРН 18. Здатний до рефлексії, має навички прогнозування, розпізнавання й оцінювання непередбачених проблем у професійній діяльності й усвідомленого вибору шляхів їх розв'язання.

ПРН 19. Організовує освітній процес у закладах базової середньої освіти, співпрацю здобувачів освіти, ефективно працює в команді (педагогічному колективі, інших професійних об'єднаннях) та автономно.

ПРН 20. Здатний аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури.

ПРН 22. Забезпечує охорону життя й здоров'я здобувачів освіти в класно-урочній та позаурочній діяльності.

ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ СТУДЕНТА-ПРАКТИКАНТА

Студент-практикант має право:

5. Вносити пропозиції щодо вдосконалення освітнього процесу, організації педагогічної практики.

6. Одержувати консультації вчителя та керівників практики з усіх питань проведення педагогічної практики.

7. Користуватися бібліотекою школи, навчальними кабінетами, навчальними посібниками.

8. Мати один день на тиждень для самостійної роботи.

Студент-практикант зобов'язаний:

9. Брати участь у настановній та підсумковій конференціях, а також нарадах з питань педагогічної практики.

10. Працювати у школі не менше 5 днів на тиждень.

11. Сумлінно виконувати завдання педагогічної практики, передбачені програмою, виявляти високу відповідальність, старанність, творчу ініціативу, наполегливість, організованість, дисциплінованість, педагогічний такт і гуманність.

12. Допомогати класному керівникові у проведенні виховної роботи серед учнів, організації їх суспільно-корисної праці та чергування по школі, проведенні роботи з батьками, перевірці щоденників тощо.

13. Виконувати правила внутрішнього розпорядку закладу освіти, в якому проходить практику, розпорядження адміністрації школи, вчителів, методистів та керівників педагогічної практики, а також старости групи.

14. Вживати необхідних заходів щодо дотримання вимог шкільної гігієни в повсякденній роботі з учнями.

15. Звітувати про виконання програми педагогічної практики, подавши методисту та керівникові від кафедри педагогіки /психології/ необхідну документацію.

16. Староста групи з педпрактики зобов'язаний вести облік відвідування студентами школи, несе відповідальність за дотримання ними дисципліни, вчасно інформує методиста про зміни у розкладі уроків, у графіку проведення виховних заходів, про відсутність студентів у школі (з поважних чи неповажних причин), про стан взаємовідвідування практикантами уроків, позакласних заходів та ін.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНО-ЗАЛІКОВОЇ ПРАКТИКИ

До змісту діяльності студента-практиканта IV курсу входить:

Навчальна робота:

- ✓ Складання тематичного плану уроків на основі календарних планів вчителів;
- ✓ Планування окремих уроків та серій уроків спільно з учителем, методистом або спираючись на їхні консультації;
- ✓ Проведення уроків;
- ✓ Відвідування уроків учителів та студентів-практикантів;
- ✓ Здійснення аналізу відвіданих уроків за схемою;
- ✓ Виготовлення наочних посібників, роздавального дидактичного матеріалу;
- ✓ Перевірка зошитів учнів;
- ✓ Проведення додаткових занять з невстигаючими учнями.

Позакласна робота з англійської і німецької мов та зарубіжної літератури:

- ✓ спостереження та аналіз окремих видів позакласної роботи, що проводять учителі школи;
- ✓ планування окремих видів групових та масових форм роботи, які відповідають особливостям навчання в основній ланці, спільно з учителем і методистом або з опорою на готові зразки;
- ✓ підготовка та проведення запланованої позакласної роботи;
- ✓ відвідування позакласних заходів, які проводять студенти та їх аналіз.

Дослідна робота:

- ✓ проведення методичного аналізу навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів засвоєння навчального матеріалу учнями;
- ✓ вивчення наукової методичної літератури з метою удосконалення своєї роботи, теоретичного осмислення реального навчального процесу;
- ✓ проведення спостережень з метою вивчення та узагальнення досвіду вчителів у викладанні англійської і німецької мов та зарубіжної літератури;
- ✓ проведення досліджень, необхідних для написання курсової роботи.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

Навчально-виховна робота студентів-практикантів проходить у три етапи:

На **початковому етапі** практики студенти здійснюють таку діяльність:

1. Беруть участь у настановних зборах та зустрічах з організаційних питань в університеті та школі.
2. Знайомляться з класом, вивчають навчальний план, журнал, розклад уроків та інші документи.
3. Складають індивідуальний план роботи, подають його на підпис керівникам педпрактики.

4. Відвідують уроки вчителів, позакласні заходи, що проводяться вчителями англійської мови, зарубіжної літератури, німецької мови класними керівниками, студентами-практикантами.

5. Складають тематичний план серії уроків.

6. Визначають тематику і форми проведення виховних заходів з англійської мови/зарубіжної літератури/німецької мови.

Протягом перших п'яти днів педпрактики методист і керівник практики разом із студентами та старостою групи з педпрактики складають загальний розклад:

- уроків, що проводитимуться студентами;
- взаємовідвідувань студентами уроків колег-практикантів, де вказуються студенти – основні рецензенти уроків;
- позакласних заходів, що проводяться з англійської мови/зарубіжної літератури/німецької мови, із зазначенням студентів, які готують захід.

Загальний розклад – екран роботи студентів – вивішується на інформаційній дошці.

На **основному етапі** педагогічної практики студенти здійснюють таку діяльність:

1. Проводять уроки англійської мови та зарубіжної літератури, німецької мови у закріпленому класі (5, 2 і 2 з яких відповідно є заліковими). Студентів допускають до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, підписаного вчителем та методистом.

2. Готуючись до уроків, розробляють і виготовляють необхідні для їх проведення допоміжні засоби навчання.

3. Відвідують уроки англійської мови та зарубіжної літератури, німецької мови, які проводять вчителі та колеги-практиканти, і беруть участь в їх аналізі.

4. За час педпрактики готують і проводять 1 позакласний захід з англійської мови/зарубіжної літератури/німецької мови, мають конспект його проведення.

5. Відвідують позакласні заходи з англійської мови/зарубіжної літератури/німецької мови, які проводять вчителі та студенти-практиканти, і беруть участь в їх аналізі.

6. Проводять дослідницьку роботу за темою курсової роботи.

На **заключному етапі** педагогічної практики студенти виконують таку роботу:

1. Готують звітні матеріали з педагогічної практики;

2. Здають звітну документацію методистам від кафедр та керівникам педагогічної практики для перевірки та оцінювання;

3. Захищають свій звіт з педагогічної практики на засіданні педагогічного колективу школи;

4. Беруть участь у підсумкових заходах з педагогічної практики, зокрема науково-практичній конференції.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

Критерії оцінювання уроків студентів-практикантів

Методист керується такими критеріями оцінювання уроків студентів-практикантів IV курсу:

Оцінка "**відмінно**" ставиться, якщо студент, враховуючи настанови методиста і вчителя, або, спираючись на зразки методичних матеріалів, грамотно в методичному та мовному аспектах спланував урок, намітив реальні цілі, конкретні етапи уроку та методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них з урахуванням ступеня навчання та місця даного уроку в серії уроків за темою і в результаті реалізації запланованих навчальних дій досяг цілей уроку. При цьому:

- 1) повністю реалізовано виховний, розвиваючий та освітній потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми відповідають цілям та етапу навчання;

- 3) правильно встановлено послідовність та співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ;
- 4) правильно намічено об'єкти контролю на уроці та критерії їх оцінювання, використано різноманітні прийоми контролю;
- 5) дано чіткі установки на виконання учнями мовленнєвих дій, були встановлені і підтримані засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти;
- 6) правильно розподілено час на мовлення учнів і вчителя на уроці;
- 7) студент практично не допускає помилок, помічає помилки учнів і володіє мовленнєвими способами їх виправлення;
- 8) студент володіє прийомами активізації всіх учнів класу і здійснює індивідуальний підхід до них;
- 9) студент уміє викликати інтерес до навчальних дій, що виконуються на уроці;
- 10) грамотно використовує технічні та інші допоміжні наочні засоби навчання як наявні, так і самостійно виготовлені;
- 11) грамотно проводить дидактичні ігри;
- 12) епізодично користується конспектом уроку і в ході уроку може скоригувати свою заплановану діяльність.

Оцінка **"добре"** ставиться, якщо студент, враховуючи настанови методиста і вчителя, або, спираючись на зразки методичних матеріалів, грамотно в методичному і мовному аспектах спланував урок, намітив реальні цілі, конкретні етапи уроку та методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них з урахуванням ступеня навчання та місця даного уроку в серії уроків за темою і в результаті реалізації запланованих навчальних дій цілі уроку досягнуті в цілому, але план виконано не повністю. При цьому:

- 1) не до кінця реалізовано виховний, освітній або розвиваючий потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми відповідають цілям та ступеню навчання;
- 3) в основному правильно встановлено послідовність і співвідношення мовних і мовленнєвих вправ;
- 4) правильно намічено об'єкти контролю на уроці та критерії їх оцінювання, використовуються різні прийоми контролю;
- 5) студент не завжди правильно розподіляє час на мовлення учнів і вчителя;
- 6) студент іноді робить несуттєві мовні помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок учнів;
- 7) студент володіє основними прийомами активізації всіх учнів класу, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них;
- 8) студент уміє викликати інтерес до більшості навчальних дій, що виконуються на уроці;
- 9) студент використовує наявні і самостійно виготовлені посібники, але методика їх використання не завжди раціональна;
- 10) студент грамотно проводить дидактичні ігри;
- 11) студент епізодично користується конспектом і в ході уроку в деяких випадках може коригувати свою діяльність.

Оцінка **"задовільно"** ставиться, якщо студент, враховуючи настанови методиста і вчителя, або, спираючись на зразки методичних матеріалів, в основному правильно в методичному і мовному аспектах спланував урок, намітив цілі, етапи уроку, методичні прийоми для досягнення цілей, що були поставлені на кожному з них, і в результаті реалізації запланованих навчальних дій цілі уроку досягнуті неповністю. При цьому:

- 1) не до кінця реалізовано виховний, освітній, розвиваючий потенціал уроку;
- 2) методичні прийоми не завжди раціональні і не відповідають меті;

- 3) мають місце порушення послідовності вправ та співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ;
- 4) неправильно намічені об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовуються одноманітні прийоми контролю;
- 5) недостатньо чітко даються установки на виконання учнями навчальних дій;
- 6) протягом уроку значно порушується розподіл часу на мовлення учнів і вчителя;
- 7) студент часто робить мовні помилки і не помічає в багатьох випадках помилок учнів;
- 8) студент недостатньо володіє прийомами активізації всіх учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- 9) студент вміє викликати інтерес до деяких навчальних дій, що виконуються на уроці;
- 10) студент мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх сам;
- 11) студент використовує дидактичні ігри, але не завжди грамотно їх проводить;
- 12) студент постійно користується конспектом у ході уроку і не може скоригувати свою діяльність у разі необхідності.

Оцінка **"незадовільно"** ставиться, якщо практикант не зміг грамотно в методичному і мовному аспектах спланувати заняття, намітити цілі, етапи, методичні прийоми для досягнення поставлених цілей на кожному з них, не врахував рівень мовленнєвої підготовки учнів, і в результаті виконання запланованих ним навчальних дій мета заняття досягнута неповністю або зовсім не досягнута. При цьому:

- 1) соціокультурний, виховний, освітній та розвивальний потенціал заняття не реалізовано;
- 2) методичні прийоми не завжди раціональні та подекуди не відповідають меті;
- 3) мають місце порушення послідовності вправ і доцільності використання різних типів вправ;
- 4) практикант дає нечіткі установки на виконання учнями вправ і завдань;
- 5) суттєво порушується розподіл часу на мовлення учнів і своє мовлення;
- 6) практикант часто робить мовні помилки і практично не помічає помилок учнів;
- 7) практикант не володіє способами залучення учнів до активної роботи на занятті, не здійснює індивідуальний підхід до них;
- 8) практикант нераціонально використовує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи;
- 9) практикант неправильно визначає об'єкти контролю і критерії їх оцінювання, використовує одноманітні методи контролю;
- 10) практикант не вміє викликати інтерес до різних видів роботи на занятті;
- 11) практикант не використовує допоміжні засоби навчання;
- 12) практикант постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність під час заняття.

Критерії оцінювання позакласного заходу з англійської мови/зарубіжної літератури/німецької мови

Оцінка **"відмінно"** ставиться, якщо студент грамотно в методичному та мовному аспектах спланував позакласний захід, визначивши його форму та вид відповідно до вікових особливостей учнів, намітивши реальні цілі і склавши відповідний сценарій. У результаті виконання запланованого:

- були досягнуті поставлені цілі;
- студент грамотно організував роботу учнів відповідно до сценарію;
- чітко підбив підсумки і відзначив учасників заходу.

При цьому:

- учасники заходу були добре підготовлені, приміщення відповідно оформлене;
- підготовлені необхідні допоміжні засоби;
- після проведення заходу студент спроможний критично його проаналізувати, відзначивши позитивні і негативні сторони.

Оцінка **"добре"** ставиться, якщо студент грамотно в методичному та мовному аспектах спланував позакласний захід, визначивши його форму та вид відповідно до вікових особливостей учнів, намітивши реальні цілі і склавши відповідний сценарій. У результаті виконання запланованого:

- були досягнуті поставлені цілі;
- студент в основному грамотно організував роботу учнів відповідно до сценарію, але не досить чітко формулював завдання до деяких видів роботи;
- студент відзначив учасників заходу, але не чітко підбив підсумки.

При цьому:

- учасники заходу були добре підготовлені, приміщення відповідно оформлене;
- підготовлені необхідні допоміжні засоби;
- після проведення позакласного заходу студент недостатньо чітко аналізує свою роботу.

Оцінка **"задовільно"** ставиться, якщо студент в основному правильно спланував позакласний захід, визначивши його форму і вид відповідно до вікових особливостей учнів, склавши сценарій, але формально намітивши цілі. У результаті виконання запланованого:

- були неповністю досягнуті цілі;
- студент в основному грамотно організовував роботу учнів, але не завжди чітко давав завдання до деяких видів роботи;
- студент відзначив учасників, але не підбив підсумки заходу.

При цьому:

- учасники заходу були не досить добре підготовлені;
- приміщення відповідно оформлене;
- бракувало допоміжних засобів навчання;
- після проведення заходу студент не спроможний критично його проаналізувати і оцінити.

Оцінка **"незадовільно"** ставиться, якщо студент склав лише сценарій позакласного заходу, не визначивши його форми і виду, не сформулювавши відповідні цілі. Під час реалізації сценарію студент:

- нечітко організовував роботу учнів;
- не підбив підсумків і відзначив не всіх учасників. При цьому:
- учасники заходу були недостатньо підготовлені;
- приміщення не було оформлене належним чином;
- відсутні допоміжні засоби;
- після проведення заходу студент не спроможний дати об'єктивну самооцінку проведеної роботи.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

За результатами педагогічної практики студенти готують і подають керівникам педагогічної практики такі звітні матеріали:

Груповому методисту з англійської мови:

- тематичний план уроків англійської мови на період практики;
- повні конспекти 5 уроків з англійської мови з ескізами допоміжних засобів навчання;
- план-конспект позакласного заходу, проведеного англійською мовою (за вибором студента);
- аналіз відвіданого уроку англійської мови за схемою;

- аналіз відвіданого позакласного заходу англійською мовою за схемою;
- звіт про виконану роботу.

Груповому методисту із зарубіжної літератури:

- тематичний план уроків зарубіжної літератури на період практики;
- повні конспекти 2 уроків з зарубіжної літератури з ескізами допоміжних засобів навчання;

- план конспект позакласного заходу (за вибором студента);
- аналіз відвіданого уроку зарубіжної літератури за схемою;
- аналіз відвіданого позакласного заходу із зарубіжної літератури за схемою;

Груповому методисту з німецької мови:

- тематичний план уроків німецької мови на період практики;
- повні конспекти 2 уроків із німецької мови з ескізами допоміжних засобів навчання;

- план конспект позакласного заходу (за вибором студента);
- аналіз відвіданого уроку німецької мови за схемою;
- аналіз відвіданого позакласного заходу із німецької мови за схемою;
- звіт про виконану роботу.

Керівникові педагогічної практики від кафедри педагогіки:

- індивідуальний план роботи студента-практиканта;
- щоденник психолого-педагогічних спостережень;
- методичну розробку залікового виховного заходу.

Керівникові педагогічної практики від кафедри психології:

- психолого-педагогічну характеристику особистості учня відповідно до схеми.

У документацію з педпрактики студент обов'язково вкладає **витяг з**

календарно-тематичного плану вчителя на період практики (за чотири тижні), де відмічає **теми і дати** проведених ним уроків, а також **список використаної літератури до уроків** (перелік підручників, навчально-методичних матеріалів, статей у фахових і періодичних виданнях).

Оцінювання студентів за підсумками педагогічної практики

За результатами практики студентам IV курсу виставляються оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» та в шкалі ЄКТС. Оцінка виставляється окремо за кожен вид роботи, а саме:

- за навчальну роботу** (враховується кількість і якість проведених студентом уроків; кількість відвіданих уроків учителів та своїх колег-практикантів, участь у їх аналізі; якість поданих конспектів залікових уроків з ескізами допоміжних засобів навчання. Береться до уваги також оцінка діяльності практиканта учителем англійської мови/німецької мови/зарубіжної літератури);

- за позакласну роботу** (враховується якість проведеного позакласного заходу; кількість відвіданих позакласних заходів учителів та колег-практикантів, участь у обговоренні; якість поданого конспекту залікового заходу);

- за виховну роботу** – виконання обов'язків помічника класного керівника (враховується якість проведеного залікового виховного заходу і оформлення його методичної розробки; культура оформлення звітної документації; до уваги береться оцінка діяльності студента класним керівником закріпленого класу);

- за науково-дослідну роботу** (якість написання психолого-педагогічної характеристики на учня);

Загальна оцінка виставляється керівником практики по ННІФІ спільно з методистами від кафедри іноземних мов та методики викладання, кафедри педагогіки й психології. Якщо студент не виконав хоча б одного виду завдань педпрактики або отримав оцінку «незадовільно» хоча б за один із зазначених компонентів практики, позитивна загальна оцінка не може бути виставлена.

Підсумки педагогічної практики студентів підбиваються на підсумковій конференції за участю всіх студентів, а також на засіданнях кафедр.

Алгоритм визначення підсумкової оцінки:

Підсумкова оцінка з навчально-залікової педагогічної практики визначається на підставі середньозваженого бала. До уваги береться ваговий коефіцієнт та показник середньоарифметичної оцінки основних видів робіт, які виконує студент на практиці, а саме:

ПІБ	Проведення уроків (середній бал)						Виховний предметний захід (англ. або заруб. літ.)	Документація та наочність до уроків		Завдання з психології	Виховний захід (педагогіка)	Документація (педагогіка)	Характеристика бази практик
	Англійська мова			Зарубіжна література									
	0,3			0,1			0,1	0,05	0,05	0,1	0,1	0,1	0,1

ОБСЯГ ЗАВДАНЬ З ПЕДАГОГІКИ ВІДНОСНО ЗМІСТУ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ-ПРАКТИКАНТІВ

I. Комплексне вивчення навчально-виховного процесу школи:

а) бесіда з адміністрацією (директором, завучем, організатором з позакласної роботи):

- проблема над якою працює школа;
- річний, виховний план роботи школи;
- план роботи методоб'єднання вчителів за фахом;
- графіки і тематика семінарів за фахом.

б) бесіда з класним керівником:

- загальні відомості про клас,
- ознайомлення з планом виховної роботи, класним журналом, особовими справами учнів, медичними картками, щоденниками, зошитами тощо;
- ознайомлення з розкладом навчальних занять у класі, його аналіз.

в) бесіда з вчителем-предметником:

- ознайомлення з кабінетом, обладнанням, ТЗН, наочністю,
- ознайомлення з програмою та календарним планом вчителя.

г) знайомство з учнівським колективом:

- бесіда з активом класу,
- з учнями про їх інтереси, уподобання, ставлення до навчання, організацію дозвілля тощо.

Виховна робота:

а) участь у поточній виховній роботі з класом (проведення етичних бесід, диспутів, уроків культури, допомога в організації трудових, художніх, спортивних та інших КТС);

б) підготовка і проведення одного залікового виховного заходу в закріпленому класі. План-конспект виховного-залікового заходу затверджується класним керівником та груповим керівником. Цей план-конспект з оцінкою за проведення є структурною одиницею звітної документації;

в) відвідування виховних заходів, що проводяться вчителями школи, студентами-практикантами, ведення протокольних записів з метою їх аналізу (протокол і аналіз виховного заходу додається до щоденника психолого-педагогічних спостережень);

г) участь в роботі з батьками (участь у підготовці і проведенні батьківських зборів, у випуску інформаційних матеріалів для батьків тощо).

Методична робота:

- а) відвідування засідань методоб'єднань за фахом;
- б) вивчення передового педагогічного досвіду;
- в) проведення науково-дослідної роботи з методики, педагогіки і психології;
- г) робота з методичною літературою;
- д) підготовка звітної документації з педпрактики, участь у підсумковій конференції з педпрактики.

Звітна документація студента-практиканта, що здається на кафедру педагогіки та менеджменту освіти протягом 3 днів після завершення практики:

1. Індивідуальний план навчально-виховної роботи (Додаток А.1), який складається до кінця 1-го тижня практики і затверджується класним та груповим керівниками.
2. Щоденник психолого-педагогічних спостережень (Додаток А.2).
3. Протокол та психолого-педагогічний аналіз одного уроку за фахом, проведеного вчителем чи студентом-практикантом (Додаток В).
4. Психолого-педагогічний аналіз виховного заходу (Додаток Г).
5. План-конспект виховного заходу з оцінкою за проведення і підписом класного керівника (Додаток А.5).
6. Характеристика на роботу студента-практиканта з рекомендованою оцінкою та підписами вчителя-предметника, класного керівника, завірену підписом директора і печаткою школи (Додаток Д). За умови очної організації та проходження практики!
7. Звіт про роботу під час практики (Додаток А.3).

Алгоритм визначення підсумкової оцінки:

Підсумкова оцінка з навчально-залікової педагогічної практики визначається на підставі середньозваженого бала, де до уваги береться ваговий коефіцієнт та показник середньоарифметичної оцінки всіх основних видів робіт, які виконує студент на практиці, а саме:

- ВК проведення уроків – 0,4
- ВК проведення виховного предметного заходу – 0,1
- ВК виготовлення наочності до залікових уроків – 0,1
- ВК позанавчальної роботи – 0,1
- ВК оформлення документації – 0,1
- ВК характеристики школи – 0,1
- ВК психологічних спостережень – 0,1

№	Види діяльності студента-практиканта	Кількість балів	Ваговий коефіцієнт
	Проведення залікових уроків	40	0,4
	Проведення виховного предметного заходу	10	0,1
	Виготовлення наочності до залікових уроків	10	0,1
	Позанавчальна виховна робота	10	0,1
	Написання психолого-педагогічної характеристики	10	0,1
	Характеристика школи.	10	0,1

	Оформлення документації педпрактики	10	0,1
	Всього	100	1,0

Робота студентів за період педагогічної практики оцінюється за такими критеріями:

Оцінка “Відмінно” (А) виставляється студентам, які виконали завдання практики на високому науково-методичному рівні; ними кваліфіковано формулювались та розв’язувались проблеми виховання та освіти, раціонально використовувались різноманітні методи навчання біології та засоби активізації учнів із урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей, підтримувалась дисципліна під час уроків, коли студенти показали глибокі знання матеріалу за фахом, психолого-педагогічної теорії та творчу самостійність у доборі навчального й дидактичного матеріалу для проведення та аналізу занять.

“Добре”(В) виставляється у тому випадку, коли уроки студентами проведені на високому науково-педагогічному рівні; на них вдало розв’язувались освітні та виховні проблеми, але недостатньо ефективно використовувались окремі методичні прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; якщо студенти виявили знання психолого-педагогічної теорії, самостійність у доборі навчального та дидактичного матеріалу, але допустили при цьому незначні помилки в побудові та проведенні занять.

“Добре”(С) виставляється у тому випадку, коли уроки студентами проведено на достатньому науково-педагогічному рівні; на них вдало розв’язувались освітні та виховні проблеми, але недостатньо ефективно використовувались методичні прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; невдало поєднувались методи навчання та використовувалась наочність, якщо студенти виявили знання психолого-педагогічної теорії, самостійність у доборі навчального та дидактичного матеріалу, але допустили при цьому незначні помилки в побудові та проведенні занять.

Оцінки “Задовільно” (Д) заслуговують студенти, які допустили помилки в реалізації навчально-виховних завдань, недостатньо ефективно використовували психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, слабо активізували пізнавальну діяльність учнів; студенти, які не завжди вміли встановити контакт із учнями, не бачили своїх помилок та недоліків під час аналізу занять.

Оцінки “Задовільно” (Е) заслуговують студенти, які допустили помилки у викладанні фактичного матеріалу та в реалізації навчально-виховних завдань, недостатньо ефективно використовували психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, слабо активізували пізнавальну діяльність учнів; не завжди вміло встановлювали контакт із учнями, не бачили та не виправляли своїх помилок та недоліків під час аналізу занять.

“Незадовільно” (F) виставляється у тому випадку, коли на занятті не були виконані навчально-виховні завдання, практикант допустив серйозні помилки під час викладання навчального матеріалу, не забезпечив належної дисципліни на занятті, а також показав низький рівень знань психолого-педагогічної теорії та некритично ставився до своєї роботи.

При виставленні підсумкової оцінки за педагогічну практику враховується ефективність проведення студентом навчально-виховної роботи, участь у методичній роботі школи, його відношення до педагогічної професії, до учнів, до школи, якість звітної документації, виконання всіх видів завдань практики.

Рекомендована література до програми практики.

Основна

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навчальний посібник. Київ. Академія, 2013. 576 с.
2. Даниленко М. В. Педагогічні задачі: навч. Посібник. Київ. Вища шк., 2011. 197 с.
3. Кузьмінський А. І. Педагогіка. Київ. Знання, 2014. 447 с.
4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. Посібник. Київ. Граніна, 2011. 608 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка. Київ: Видавничий центр "Академія", 2010. 544 с.
6. Ягупов В. В. Педагогіка. Київ. Либідь, 2013. 559 с.

Допоміжна

1. Альбом навчально-методичних схем з педагогіки [укл. П. М. Щербань]. Київ. РНМК, 2002. 110 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку Української державності. *Педагогічна газета*. 2000. №6 (72).
4. Концепція національного виховання. Київ, 2004.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка: завдання і ситуації [практикум]. Київ. Знання-Прес, 2013. 429 с.
6. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу. Київ: Рад.шк., 1993. С. 29–136.
7. Онишків З. М. Основи школознавства. Тернопіль: б/в, 2005. 104 с.
8. Жерносек І. П. Організація науково-методичної роботи в школі: метод. Посібник. Харків: Вид. група "Основа", 2016. 128 с.
9. Комплект періодичної літератури за останні 5 років («Відкритий урок», «Шлях освіти», «Рідна школа», «Завуч школи», «Директор школи», «Позакласний час»).

Додаток А Схеми оформлення звітної документації, яка подається на перевірку груповому керівникові

Додаток А.1 Схема індивідуального плану роботи студента-практиканта

1 сторінка

«Затверджую» :
учитель _____,
груповий керівник _____

Індивідуальний план роботи Студента-практиканта

_____ (п.і.б.)

групи _____ курсу _____
ННІФІ

Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

який (а) проходить педагогічну практику
у _____ класі, школи _____ з _____ по _____ 20__ р.

2 сторінка

Дата, день тижня	Навчальна та методична робота	Відмітка про виконання	Виховна робота	Відмітка про виконання	Робота над завданням із психології	Відмітка про виконання
21.01.20 р. Понеділок						

Примітка. Індивідуальний план роботи заповнюється студентом-практикантом разом із груповим керівником на початку проходження в окремому зошиті або на аркушах формату А4.

У розділі «Навчальна та методична робота» планується робота з підготовки і проведення пробних і залікових уроків (написання плану-конспекту уроку, консультації у вчителя і методиста, виготовлення наочності тощо); відвідування уроків вчителя-предметника і студентів (з обов'язковим зазначенням мети:

психолого-педагогічний аналіз уроку, спостереження за прийомами активізації пізнавальної активності учнів, спостереження за методами і засобами організації навчально-пізнавальної діяльності школярів тощо); участь у роботі методичних об'єднань вчителів біології; розробка планів-конспектів виховних заходів.

У розділі «Виховна робота» планується діяльність студента-практиканта з організації виховної роботи з предмета та виховна робота як помічника класного керівника.

У розділі «Робота над завданням із психології» планується виконання завдань, визначених кафедрою психології та соціальної роботи.

Додаток А.2

Схема щоденника психолого-педагогічних спостережень

1 сторінка

Щоденник психолого-педагогічних спостережень Студента-практиканта

_____ (П.І.Б.)

групи _____ курсу _____
ННІФІ

Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
який (а) проходить педагогічну практику
у _____ класі, школи _____ з _____ по _____ 20__ р.

Керівник практики від ВНЗ _____
Директор школи _____
Завуч школи _____
Методисти університету _____
Класний керівник _____

2 сторінка

Розклад уроків та дзвоників

3 сторінка

Список учнів з дорученнями.

4 сторінка

Список учителів-предметників, які викладають у даному класі

5 сторінка

а) календарний графік залікових уроків із предмету; (під час навчально-заликової практики)

б) дата залікового виховного заходу (під час навчально-заликової практики).

6 сторінка

Схематичне розміщення школярів у класі.

7 сторінка й наступні за нею наводиться психолого-педагогічний аналіз проведеної роботи – спостереження та аналіз відвіданих і проведених уроків та виховних заходів, результати спостережень за учнем та класним колективом з метою написання психолого-педагогічної характеристики.

Психолого-педагогічний аналіз проведеної роботи

Дата	Характеристика-опис проведеної роботи	Зауваження, рекомендації
------	---------------------------------------	--------------------------

21.01.20__ р. Понеділок	Перший день у школі пройшов...	
----------------------------	--------------------------------	--

Примітка. У щоденник психолого-педагогічних спостережень студент-практикант систематично записує свої враження про кожний шкільний день, веде тезисні записи відвіданих уроків і виховних заходів, відмічає результати проведених спостережень, психолого-педагогічного вивчення особистості учня, відомості про проведену в класі навчально-виховну роботу.

Щоденник – це не просто поденна констатація фактів, а глибокий аналіз (психолого-педагогічний) і оцінка всіх явищ навчально-виховного процесу. Запис у щоденнику ведеться впродовж робочого дня або після його закінчення.

Додаток А.3

Схема звіту студента-практиканта

ЗВІТ

Студента-практиканта _____
(П.І.Б.)

групи _____ курсу _____ ННІФІ
який (яка) проходив педагогічну практику
в _____ класі _____
(повна назва освітньої установи)
з _____ по _____ 20__ р.

Груповий керівник практики _____
(П.І.Б.)

Класний керівник _____
(П.І.Б.)

Звіт пишеться у відповідності до змісту діяльності студентів та індивідуального плану їхньої роботи.

1. Коротка характеристика умов навчання в даній ЗОШ (обладнання, матеріальна база, склад учителів, успішність, науково-методична проблема, над якою працює педагогічний колектив закладу, шляхи реалізації (коротко).
2. Виконання індивідуального плану. Відхилення від плану.
3. Враження від відвіданих занять, які методи викладання сподобались, чому?
4. Кількість проведених уроків, їх критична оцінка (труднощі при підготовці і проведенні уроків).
5. Проведення виховного заходу. Аналіз рівня володіння методиками проведення виховних заходів (визначити якість теоретичних знань з педагогіки, психології, методики виховної роботи), умінь використовувати їх на практиці, знань шкільних підручників.
6. Участь у роботі методичних об'єднань, педрад, батьківських зборів.
7. Перелік вмінь і навичок, що були набуті в процесі практики.
8. Враження від практики. Загальні висновки, пропозиції відносно її поліпшення.

Додаток А.4
Зразок оформлення титульної сторінки теки з документацією

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ДОКУМЕНТАЦІЯ
з педпрактики
студента(ки) ____ групи ____ курсу
ННІФІ
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка

(П.І.Б.)

який(яка) проходив(ла) практику в

(повна назва освітнього закладу)

з _____ по _____ 20__ р.

Груповий керівник:

(П.І.Б.)

Глухів 20__

Додаток А.5

Зміст і оформлення виховного заходу

Виховний захід – це одна з найпоширеніших організаційних форм у позаурочній та позашкільній виховній роботі. Він повинен природно витікати із конкретних життєвих ситуацій у класі, школі, у навколишньому середовищі. Під час планування варто зважати на умови життя й оточення, на національну культуру, традиції, на вікові й індивідуальні особливості дітей конкретного класу, їхні інтереси, на завдання виховної роботи з певним класом, на особливості шкільного колективу.

Підготовка й організація виховного заходу спрямовані на формування й розвиток ставлення учнів до оточуючих людей і речей, підвищення рівня вихованості дітей. При цьому слід пам'ятати, що в процесі кожної взаємодії зазвичай розв'язують цілий комплекс виховних завдань.

Виховний захід – є процес, перебіг якого передбачає кілька взаємопов'язаних стадій (етапів):

1. Цілепокладання (аналіз обстановки, визначення актуальності теми заходу, цілі, завдання виховної справи).
2. Планування (підготовча частина, організаційна частина, складання програми позакласного заходу).
3. Організація діяльності вихованців.
4. Самовираження особистості й результати безпосереднього виховного впливу, колективний аналіз виховної дії, самоаналіз.
5. Педагогічна рефлексія та релаксація.

Складання програми позакласного заходу

Підготовча частина

Визначення мети й завдань заходу:

- обрати види, форми та методи роботи з урахуванням віку учнів;
- вибір форми виховних занять в залежності від змісту та від спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їх вихованості;
- продумати, як найоптимальніше залучити дітей до підготовки та проведення заходу;
- визначити можливість участі батьків, фахівців з тематики заходу, психологів, представників громадських організацій.

Організаційна частина

- добір тематичного матеріалу (змістовність, переконливість з огляду на застосування вербальних методів, методів привчання, спонукання, а також вправлення, змагання, заохочення)
- застосування цікавих, творчих, індивідуальних завдань;
- побудова логічної послідовності й завершеності теми на підставі обраної мети заходу;
- визначення тривалості заходу з урахуванням віку вихованців та місця проведення;
- добір матеріалу для оформлення композицій з метою досягнення емоційності сприймання (за потреби).

Алгоритм роботи над виховним заходом

1. План підготовки (детальний). Письмовий виклад.
2. Написання сценарію. Письмовий виклад перебігу заходу.
3. Складання схеми аналізу запланованого заходу.

Послідовність оформлення виховного заходу

1 сторінка – титульна;

2 сторінка – відмітка про консультації та затвердження конспекту класним керівником і керівником групи;

3 сторінка – тема, мета, завдання заходу, форма проведення, діяльнісна структура, обладнання, місце проведення;

4 сторінка – зміст заходу;

остання сторінка – використана література під час підготовки виховного заходу.

Схема написання конспекту виховного заходу

План-конспект виховного заходу

(тема заходу)

проведеного в _____ класі _____ школи _____

студентом (кою) _____ групи, _____ курсу _____ ННІФІ _____

Глухівського НПУ ім. О.Довженка

(П.І.Б.)

Тема: стислий, короткий вислів, іноді віршований, що розкриває суть виховного заходу.

Мета: ідеальне уявлення результату, який має бути досягнутий на практиці.

Загальна мета на тому чи іншому рівні таксономії (ієрархії) є синтетичною категорією, що охоплює всі аспекти педагогічної взаємодії. Вона конкретизується завданнями, які повинні бути реальними (посильними).

Завдання мають бути спрямовані на:

- а) емоційне стимулювання;
- б) формування відповідних мотивів;
- в) пізнання певних явищ, фактів;
- г) формування дієво-практичних навичок.

Форма проведення виховного заходу

(Реальний процес, пов'язаний з організацією виховної діяльності). Приклад: бесіда, круглий стіл, диспут, інформаційна година, інтелектуальна гра, турнір, усний журнал, родинне свято, виховна година, брейн-ринг, спортивне змагання, благодійні акції, аукціони, мандрівки тощо.

Вибір форми проведення залежить від змісту та спрямування виховних завдань, віку учнів, рівня їх виховання, особистого соціального досвіду; особливостей дитячого колективу і його традицій; від технічних можливостей та рівня професіоналізму вчителя.

Засоби

Надбання матеріальної та духовної культури, що використовуються для вирішення виховної мети.

Місце проведення

Діяльнісна структура виховного заходу.

Продумати, як найоптимальніше залучити вихованців до підготовки та проведення виховного заходу.

Подається список вихованців з точним переліком доручень, ролей, дій, функцій.

Діяльність – фронтальна,

групова,

індивідуальна

Види фронтальної діяльності:

прослуховування вчителем, товаришами, перегляд кінофільму, переживання подій, осмислення отриманої інформації, участь у підготовці та проведенні виховного заходу.

Види групової діяльності:

підготовка монтажу, ілюстративного матеріалу, оформлення місця проведення, збирання інформації.

Види індивідуальної діяльності:

види діяльності, ролі, функції обговорювання в класі з метою їх оптимізації.

План виховного заходу

1. Організаційний етап.

а) розповідь, бесіда, емоційне стимулювання за допомогою створення виховних ситуацій,

2. Реалізаційний етап.

а) розкриття мети та задач заходу; спрямування дітей на роботу та пошук відповідей на питання.

б) використання методичних прийомів;

в) застосування тестів, анкет, відеосюжетів, ігрової діяльності.

3. Підсумковий етап.

а) аналіз позитивних досягнень учнів;

б) заключне слово вчителя;

в) ґрунтовність висновків, зроблених у ході заходу та по його завершенню.

Додаток В

СХЕМА АНАЛІЗУ УРОКУ

- I. Дата проведення уроку, школа, клас, прізвище вчителя.
- II. Тема уроку.
- III. Передбачувана мета та завдання уроку: освітні, розвиваючі, виховні.
- IV. Обладнання уроку.
- V. Основні терміни й поняття уроку.
- VI. Тип уроку.
- VII. Структура уроку: основні етапи, час їх проведення, логічний зв'язок між етапами уроку, відповідність структури вказаному типу уроку.
- VIII. Досягнення мети та розв'язання завдань уроку за наявними етапами.
 1. ПРОВЕДЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЕТАПУ УРОКУ.
Технічна, методична, фізіологічна організація учнів до роботи.
 2. ПЕРЕВІРКА ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ НА УРОЦІ:
 - а) методи та методичні прийоми перевірки;
 - б) складність та якість завдань та питань для перевірки знань;
 - в) логіка побудови питань, уточнення та доповнення відповідей учнів, використання наочності під час опитування;
 - г) якість відповідей учнів, загальна підготовленість учнів до уроку;
 - д) об'єктивність оцінювання навчальних досягнень учнів учителем, їх якість, вимогливість, кількість оцінок.
 3. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЧУТТЄВОГО ДОСВІДУ ТА ОПОРНИХ ЗНАНЬ УЧНІВ.
Методи та методичні прийоми, використані на етапі, активність класу.
 4. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ.
Методи та методичні прийоми мотивації учбової діяльності школярів на уроці.
Планування далекої та близької перспективи.
 5. ПОВІДОМЛЕННЯ УЧНЯМ ТЕМИ, МЕТИ ТА ЗАВДАНЬ УРОКУ.
Використання вчителем певної системи повідомлення: інформаційно-пояснювальної, інформаційно-пізнавальної, інформаційно-дослідницької.
Використані методи та методичні прийоми.
 6. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ.
Методи та методичні прийоми викладення нового матеріалу вчителем та організація пізнавальної діяльності учнів на цьому етапі.
Перехід до нової теми, запис на дошці та в зошитах, зміст матеріалу, його обсяг, науковість, системність, доступність.
Добір методів та методичних прийомів, їх поєднання, відповідність їх змісту та віковим особливостям учнів.
Методи формування умінь та навичок, методи активізації пізнавальної активності учнів.
Використання наочності.
Диференціація навчання.
Термінологічна робота, використання міжпредметних зв'язків.
Аналіз діяльності вчителя: володіння матеріалом, культура мовлення, стиль спілкування з класом.
Аналіз діяльності учнів: якою мірою задіяні вони до роботи, ступінь зацікавленості, самостійність, активність, дисциплінованість.
Зміст записаного матеріалу, компактність.
Оформлення вчителем записів на дошці, дотримання гігієнічних умов підтримки працездатності учнів на уроці.
 7. УЗАГАЛЬНЕННЯ ТА СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ЗНАНЬ.
Методи, використані для проведення первинного аналізу або синтезу знань
Використання підручника, навчально-логічні завдання, розв'язання пізнавальних завдань, проблемних завдань, творча робота.

Методи та методичні прийоми, застосовані на даному етапі. Використання схем, таблиць, завдань, задач.

Використання питань, вправ, задач.

8.ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКУ УРОКУ.

Методи проведення етапу.

Який матеріал засвоїли учні, якість засвоєння.

9.ВИЗНАЧЕННЯ ДОМАШНЬОГО ЗАВДАННЯ.

Обсяг завдання, диференціація, пояснення вчителем змісту роботи, прийомів та послідовності виконання домашньої роботи.

10.ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК про рівень проведення уроку та його результативність:

досягнення мети уроку,

якість знань учнів на уроці,

дисципліна,

зв'язок з попередніми та наступними уроками.

Критичні зауваження та методичні поради.

Додаток Г
ОРІЄНТОВНА СХЕМА АНАЛІЗУ ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ,
РЕЗУЛЬТАТІВ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

I. Мета і завдання, що мають бути розв'язані в процесі підготовки і проведення виховного заходу. Особливості контингенту учнів. Наскільки враховані в змісті заходу потреби школярів, їхні інтереси і творча фантазія.

II. Процес підготовки: спрямовуюча роль класного керівника у ході підготовки заходу, подання в тактовній формі допомоги учням; роль учнівських організації, органів самоуправління в підготовці й проведенні заходу, позиція учнів в процесі підготовки цього заходу (розробка планів, контроль тощо); забезпечення дружної, злагодженої роботи колективу, формування відносин співробітництва, взаємодопомоги, відповідальності; організація діяльності учнів: чітке визначення функціональних обов'язків і повноважень кожного, конкретних строків виконання окремих завдань.

III. Проведення заходу.

1. Організація: готовність учнів до проведення заходу, оформлення приміщення, обладнання, наочність, використання технічних засобів, структурна схема заходу, чіткість, організованість, злагодженість у проведенні заходу, раціональність використання часу, участь представників громадськості у заході.

2. Зміст: актуальність теми, змістовна спрямованість, логічність, послідовність, цілеспрямованість, раціональність у доборі тактів, їх осмислення, глибина висновків, зв'язок з життям класу, школи, села, міста, району; добір питань, що хвилюють школярів.

3. Методика проведення: врахування вікових особливостей дітей, можливість відвертого обміну думками, характер діалогу, стимулювання учнів до дискусії, до вироблення єдиної думки.

4. Психологічна обстановка: поведінка учнів, їхня активність, зацікавленість, ставлення до заходу, поведінка вчителя, його тон, ставлення до учнів, педагогічний такт, повага до самостійних думок, пропозиції, рішення учасників.

IV. Результати: вирішення конкретних завдань виховання у процесі підготовки і проведення заходу, ставлення учнів до його змісту.

V. Рекомендації.

Додаток Д
Орієнтовна схема характеристики на роботу студента-практиканта¹

ХАРАКТЕРИСТИКА

КУТОВИЙ ШТАМП

Прізвище, ім'я, по батькові
студента-практиканта ____ курсу, ____ групи ННІФІ
Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка,
який проходив педагогічну практику в _____
з ____ по ____ 20__ року

Прізвище, ім'я, по батькові (називний відмінок) проходив _____ (назва
практики) навчально-залікову практику з ____ р. по ____ р. у _____
(повна назва навчального закладу).

За час проходження навчально-залікової практики _____ (ПБ студента-практиканта)
підготував і провів _____ (вказати кількість) уроків з _____ (вказати навчальний
предмет(и) у _____ класі та виховний захід у _____ класі на тему: «_____». За час
проходження практики _____ (ПБ) виявив високий рівень знань з програмового та
фактичного матеріалу та достатній рівень володіння методикою викладання _____. Усі
уроки студент-практикант проводив на належному науковому й методичному рівні. До
уроків студент готувався добросовісно, постійно консультувався з вчителем _____.
Тему і мету уроку визначав чітко й повністю дотримувався структури уроку. На уроках
_____ вміло здійснював індивідуальний підхід до учнів та постійно звертав увагу на
підтримання дисципліни в класі.

_____ зарекомендував себе як відповідальний, працелюбний, доброзичливий та
творчий педагог. Слід зазначити, що даному студентові слід більш вимогливо ставитись до
_____.

Рекомендована оцінка за практику «_____».
_____.____.20__ р.

Директор школи _____ (ПБ)
(підпис)

Вчитель _____ (ПБ)
(підпис)

Класний керівник _____ (ПБ)
(підпис)

ПЕЧАТКА УСТАНОВИ,
ДЕ ПРОХОДИЛА ПРАКТИКА

¹ Характеристика виконується на одному аркуші паперу формату А4 з двох сторін.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ІСТОРІЇ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

_____ **Хроленко М.В.**

«_____» _____ 2023 р.

**ПРОГРАМА ПРАКТИКИ
НА РОБОЧОМУ МІСЦІ ВЧИТЕЛЯ (СТАРША ШКОЛА)**

**ОПП «Середня освіта (Мова і література (англійська))
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

**за спеціальністю 014 Середня освіта
Предметною спеціальністю 014.02 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна
література)
Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка**

**Кваліфікація: Бакалавр із середньої освіти. Учитель англійської мови та зарубіжної
літератури, другої іноземної мови (німецької)**

Глухів–2023

Пояснювальна записка

Одним із першочергових завдань системи середньої освіти в Україні є формування особистості майбутнього вчителя, який має бути озброєним сучасними науковими знаннями, що складають основу його професійної діяльності, та володіти комплексом необхідних фахових знань. У цілеспрямованому формуванні педагогічної техніки та майстерності виняткова роль належить педагогічній практиці студентів університету, у процесі якої студент має використати всі знання, навички та вміння набуті з психолого-педагогічних, мовних, медико-гігієнічних та суспільствознавчих предметів. Специфіка педагогічної практики на робочому місці вчителя (старша школа) полягає у самостійності виконання практикантами повноцінної професійної навчально-виховної діяльності.

Педагогічна практика у старших класах (10–11 класи) закладів загальної середньої освіти проводиться на 4 курсі у восьмому семестрі впродовж чотирьох тижнів.

Метою педагогічної практики є розвиток у студентів:

- умінь здійснювати діяльність з навчання іноземної мови в навчально-виховних закладах на базі сформованої у них іншомовної компетенції та знань основ теорії методики, педагогіки та психології;
- умінь поєднувати теоретичні знання методики викладання іноземної мови з практичною діяльністю навчання учнів старшого шкільного віку;
- забезпечення практичного пізнання студентами закономірностей професійної діяльності та оволодіння способами її організації;
- умінь вирішувати конкретні методичні завдання відповідно до особливостей організації педагогічного процесу в загальноосвітній школі;
- потреби систематично поновлювати свої знання і творчо застосовувати їх у практичній діяльності.

Студенти мають оволодіти системою професійних умінь у процесі проведення навчально-виховної та дослідницької роботи на старшому ступені навчання іноземних мов та зарубіжної літератури.

Основні завдання педагогічної практики на робочому місці вчителя англійської мови та зарубіжної літератури

Головним завданням педагогічної практики є інтеграція педагогічної науки й передової практики. Основним завданням педагогічної практики є поглиблення і закріплення теоретичних знань з метою всебічного застосування в процесі педагогічної діяльності. Педагогічна практика в школі (10-11 класи) розпочинається з оволодіння студентами вміннями і навичками комплексно спостерігати і аналізувати навчально-виховну роботу на уроці й у позакласній діяльності, самостійно планувати і проводити її з учнями старшого шкільного віку з урахуванням вимог програми та вікових і індивідуальних особливостей учнів.

Завданнями практики також є:

●формування в практикантів уміння планувати й проводити уроки з англійської мови та зарубіжної літератури за різною структурою, застосовувати різноманітні технології навчання з метою розвитку в учнів старшого шкільного віку пізнавальних потреб та інтересів до вивчення іноземних мов і літератур та розвитку в школярів навичок самостійної навчальної діяльності.

●навчання студентів успішно розв'язувати дидактичні та виховні завдання під час проведення уроків і в позакласній роботі, а також організації індивідуальної роботи з учнями в залежності від особливостей учнів групи, класу.

●формування та стимулювання інтересів студентів до науково-дослідницької роботи в галузі методики навчання іноземних мов та методики викладання зарубіжної літератури.

У процесі педагогічної практики відбувається:

- формування у студентів стійкого інтересу до майбутньої професійної діяльності;

- закріплення та поглиблення психолого-педагогічних, методичних, мовних і літературних знань у процесі їхнього застосування для вирішення конкретних навчальних завдань;

- свідоме застосування студентами теорії навчання в практичній діяльності, усвідомлення її професійної значущості;

- формування та розвиток професійних навичок і вмінь;

- розвиток у студентів вміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та об'єктивну самооцінку своєї педагогічної діяльності;

- ознайомлення із сучасним станом навчання іноземної мови та викладання зарубіжної літератури в школі, перспективним педагогічним досвідом;

- формування творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності.

Практика на робочому місці вчителя (старша школа) передбачає:

- ознайомлення з напрямками, формами, методами навчально-виховної роботи закладів загальної середньої освіти (бесіди з адміністрацією школи, вчителями, класними керівниками; знайомство з організацією та змістом роботи методичного об'єднання вчителів іноземних мов і зарубіжної літератури; вивчення шкільної документації; планів роботи освітнього закладу, планів виховної роботи класних керівників, вимог до ведення класного журналу, ознайомлення з календарно-тематичними та поурочними планами вчителів англійської мови і зарубіжної літератури, планами роботи гуртків, з обладнанням навчальних кабінетів);

- планування навчально-виховної роботи на весь період педагогічної практики;

- роботу на посаді вчителя англійської мови і зарубіжної літератури старшої школи;

- підготовку звітної документації та участь у підсумкових заходах з педпрактики в університеті.

Основні професійно-методичні вміння студентів

Під час педагогічної практики на робочому місці вчителя студент повинен оволодіти основами конструктивно-планувальних, комунікативно-навчальних, організаційних та дослідницьких умінь і реалізувати їх в умовах самостійної роботи у такому обсязі:

1. Конструктивно-планувальні вміння:

- а) складати плани-конспекти серії уроків за темою з урахуванням різних умов навчання (старший ступінь) і рівня підготовки учнів; визначати цілі та завдання кожного уроку з урахуванням етапу навчання;

- б) обирати ефективні прийоми досягнення сформульованих цілей з урахуванням вікових особливостей учнів старшого шкільного віку;

- в) визначати типи вправ та послідовність їх виконання згідно з етапами оволодіння мовленнєвими навичками та вміннями, а також з урахуванням труднощів засвоєння навчального матеріалу і рівня підготовленості учнів;

- г) використовувати реальні та проектувати навчальні мовленнєві ситуації, а також відповідний їм мовленнєвий матеріал для сприймання і засвоєння мовних одиниць, що вивчаються, та їх застосування в мовленнєвій діяльності;

- д) використовувати наявні технічні засоби і створювати необхідні наочні посібники для проведення уроків;

- е) складати план позакласної роботи з іноземної мови;

- є) складати план та сценарій позакласного заходу з іноземної мови.

2. Комунікативно-навчальні вміння:

- а) встановлювати і підтримувати засобами іноземної мови різноманітні мовленнєві контакти: вчитель – клас, вчитель – учень, учень – учень тощо;

- б) адаптувати свій іншомовний мовленнєвий досвід до рівня вимог програми та мовленнєвої підготовки учнів; раціонально використовувати рідну мову;

- в) визначати об'єкти контролю мовленнєвої діяльності учнів і добирати відповідні їм методичні прийоми, в тому числі тестові завдання;

г) помічати помилки учнів, розуміти їх характер та використовувати мовленнєвий спосіб виправлення (перепитування, зорова, вербальна та схематична наочність, екстралінгвістичні засоби тощо).

3. Організаційні вміння:

- а) організувати виконання накресленого плану;
- б) забезпечувати мовленнєву діяльність учнів згідно з планом уроку;
- в) вносити методично виправдані корективи в плани уроків з урахуванням умов навчання;
- г) навчати учнів найбільш раціональних прийомів самостійної роботи;
- д) раціонально поєднувати колективні (фронтальні, групові, парні) та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей учнів старшого шкільного віку;
- е) проводити навчальні ігри, в тому числі рольові, з урахуванням вікових особливостей;
- є) здійснювати різноманітні прийоми активізації учнів старшого шкільного віку;
- ж) методично доцільно застосовувати традиційні наочні посібники, аудитивні, аудіовізуальні та візуальні технічні засоби навчання;
- з) проводити позакласні заходи іноземною мовою, організовувати їх згідно зі складеним планом і сценарієм.

4. Розвивально-виховні вміння:

- а) реалізовувати загальноосвітній, розвиваючий та виховний потенціал мовленнєвого матеріалу серії уроків;
- б) формувати і розвивати на матеріалі іноземної мови інтелектуальну та емоційну сфери особистості учня, його пізнавальні інтереси;
- в) вирішувати засобами іноземної мови завдання морального, культурного, естетичного, гуманістичного виховання учнів старшого шкільного віку.

5. Дослідницькі вміння:

- а) вивчати ставлення учнів до предмета і виявляти рівень сформованості їхніх мовленнєвих навичок і вмінь;
- б) проводити з урахуванням старшого ступеня навчання методичний аналіз мовного матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння та добору оптимальних шляхів попередження помилок;
- в) проводити спостереження та комплексний аналіз відвіданих уроків і серій уроків з теоретичним обґрунтуванням різних сторін навчальної діяльності;
- г) спостерігати, аналізувати та узагальнювати досвід учителів, переносити ефективні прийоми і форми роботи в практику своєї педагогічної діяльності;
- д) вивчати методичну літературу і теоретично осмислювати навчальний процес у формі виступів на методичних семінарах, а також удосконалювати свою роботу, використовуючи інноваційні форми та методи навчання.

Зміст та організація діяльності студента-практиканта

Під час педагогічної практики студент виконує обов'язки вчителя іноземної (англійської) мови та помічника класного керівника. Праця студентів на штатних посадах здійснюється без оплати. Під час практики студенти можуть залучатися для надання допомоги базі практики, але характер усієї праці повинен суворо відповідати профілю навчання і по тривалості не заважати виконанню учбових завдань.

Протягом всієї практики студенти повинні чітко виконувати прийняті на базі практики правила охорони праці й протипожежної безпеки з обов'язковим проходженням інструктажу (на робочому місці).

Зміст навчальної роботи студента під час педагогічної практики складається з таких видів діяльності:

- ознайомлення зі специфікою діяльності школи відповідного типу (загальноосвітньої, спеціалізованої, ліцею, гімназії та інше);

- планування навчально-виховного процесу та проведення уроків і позакласних заходів;

- участь у роботі методичного об'єднання вчителів іноземної мови, в семінарах студентів-практикантів, у підсумкових заходах з педпрактики.

Зміст позакласної роботи студента-практиканта з іноземної мови складається з таких компонентів:

- вивчення системи роботи вчителя іноземної мови, спрямованої на формування в учнів стійкого інтересу до іноземної мови;

- оволодіння вміннями виховання учнів на уроці засобами іноземної мови;

- опанування знань та вмінь з питань підготовки та проведення позакласної роботи з іноземної мови: тижнів іноземної мови, бесід, конференцій, диспутів вечорів, екскурсій, випуск стіннівок іноземною мовою тощо.

Зміст дослідницької роботи студента-практиканта складається з таких компонентів:

- вивчення наукової літератури;

- узагальнення досвіду викладання іноземної мови у школі;

- наукові спостереження, вивчення досвіду, проведення елементів експериментального дослідження за темами курсових або дипломних робіт.

Критерієм якості проходження здобувачами вищої освіти практики на робочому місці вчителя (10-11 класи) є набуття низки компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до логічного, критичного, аналітичного, абстрактного, творчого мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК 7. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості.

ЗК 9. Здатність приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності, мотивувати здобувачів освіти, колег та батьків до досягнення спільної мети.

ЗК 10. Здатність до міжособистісної взаємодії, до роботи в команді та автономно, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 11. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінувати та поважати різноманітність та полікультурність.

ЗК 12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм з іноземних мов та державної мови (фонетичних, лексичних, граматичних Здатність моделювати зміст, орфографічних), володіти іноземними мовами в усіх видах мовленнєвої діяльності (читанні, аудіюванні, говорінні, писемному мовленні) на рівні не нижче С1, використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності.

ФК 2. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах (іноземними мовами та державною мовою), володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти у процесі говоріння й підготовки наукових робіт.

ФК 3. Здатність моделювати зміст навчання англійської, німецької мов та зарубіжної літератури відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 4. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.

ФК 5. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування іншомовного інклюзивного освітнього середовища, забезпечувати в освітньому середовищі підтримку та сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

ФК 6. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів освіти з іноземних мов та зарубіжної літератури.

ФК 8. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії іноземних мов і зарубіжної літератури в базовій середній школі, практиці навчання іноземних мов і зарубіжної літератури.

ФК 10. Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні освітні ресурси з метою удосконалення навчально-методичного забезпечення для проведення занять.

ФК 11. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК 12. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу засобами іноземних мов та зарубіжної літератури, усвідомлювати особисті почуття, емоції та потреби, керувати власними емоційними станами.

ФК 13. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для здобуття освіти, організовувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (здобувачами освіти, учителями, батьками тощо).

ФК 14. Здатність прогнозувати ефективність і результативність освітнього процесу з метою планування та корекції навчальної діяльності здобувачів освіти, проєктувати осередки навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням здоров'язбережувальних технологій.

ФК 15. Здатність до реалізації ефективних (особистісно-орієнтованого, діяльнісного, компетентнісного) та інноваційних (комунікативного, лексичного, інформативного) підходів до викладання іноземних мов та зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.

ФК 16. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання іноземних мов і зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів вирішення проблем в освітньому процесі.

ФК 19. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

ФК 20. Здатність сприймати міжкультурну різноманітність суспільства в соціально-історичному, етичному та філософському контекстах.

Програмними результатами навчання (ПРН) для навчально-залікової практики є:

ЗНАННЯ

ПРН 1. Знає психолого-педагогічні засади організації освітнього процесу, закономірності розвитку та вікові особливості здобувачів освіти.

ПРН 2. Обізнаний із елементами наукового дослідження в професійній сфері та методами їх реалізації.

ПРН 3. Знає мовознавчі, літературознавчі, психолого-педагогічні засади навчання іноземних мов та зарубіжної літератури, мовні норми, особливості використання мовних одиниць у соціо-культурному контексті, мовний дискурс текстів різного стилю.

ПРН 5. Знає Державний стандарт базової середньої освіти, навчальні програми з іноземних мов і зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

УМІННЯ

ПРН 6. Використовує іноземні мови в усній та письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування.

ПРН 7. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими, довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 9. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати тексти професійного змісту державною та іноземними мовами.

КОМУНІКАЦІЯ

ПРН 10. Володіє культурою мовлення, вміє обирати оптимальну комунікативну стратегію у професійному спілкуванні.

ПРН 11. Використовує гуманістичний потенціал рідної й іноземних мов, зарубіжної літератури для формування полікультурної та духовно багатой особистості відповідно до концепції Нової української школи.

ПРН 12. Здатний до спілкування в професійній, науково-навчальній, соціокультурній та офіційно-діловій сферах з колегами, здобувачами освіти та їхніми батьками, дотримуючись етичних норм спілкування, принципів толерантності, співпраці та взаємоповаги.

ПРН 13. Забезпечує діалог культур у процесі вивчення іноземних мов та зарубіжної літератури, створює умови для міжкультурної комунікації.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І АВТОНОМІЯ

ПРН 14. Здатний до моделювання траєкторії особистісного розвитку, удосконалення здобутої кваліфікації, до самоосвіти впродовж життя.

ПРН 15. Організовує та планує навчання всіх видів іншомовної мовленнєвої діяльності (читання, аудіювання, говоріння, письмо), які забезпечують розвиток іншомовних мовленнєвих умінь здобувачів освіти.

ПРН 16. Застосовує сучасні методики й технології, зокрема структурно-логічні, інтеграційні, ігрові, діалогові, новітні інформаційні, тренінгові, дистанційні та ін. для забезпечення якості освітнього процесу в закладах базової середньої освіти.

ПРН 17. Вміє використовувати методи й методики оцінювання результатів навчання здобувачів освіти з іноземних мов і зарубіжної літератури.

ПРН 18. Здатний до рефлексії, має навички прогнозування, розпізнавання й оцінювання непередбачених проблем у професійній діяльності й усвідомленого вибору шляхів їх розв'язання.

ПРН 21. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює результати власної професійної діяльності, здатний нести відповідальність за результати власної професійної діяльності, дотримання принципів прозорості та академічної доброчесності.

Проведенню практики передують настановна конференція, на якій обговорюється зміст практики, вимоги до студентів-практикантів, методичні рекомендації викладачів-методистів. Методичне керівництво практиками здійснюють керівники практик, методисти з фаху, з педагогіки та психології. Методистами з фаху на час педагогічної практики призначаються викладачі, які мають досвід викладацької роботи не менше 3 років.

Педагогічна практика здобувачів вищої освіти на робочому місці вчителя (старша школа) включає **чотири етапи**:

- підготовчий,
- початковий,
- проведення практики (основний етап),

- підсумки практики (заключний етап).

Підготовка до проходження педагогічної практики розпочинається на лекційних та практичних заняттях з предметів лінгвістичного та літературознавчого циклу, курсів методики навчання іноземних мов і зарубіжної літератури, предметів нелінгвістичного циклу (суміжних дисциплін): педагогіки, психології, безпеки життєдіяльності тощо.

Важливим етапом у підготовці здобувачів освіти до педпрактики є вивчення й аналіз чинних шкільних програм і підручників з основного фаху, а також огляд статей у фахових журналах і газетах тощо.

Під час педагогічної практики студенти повинні усвідомити, що урок є основною формою організації освітнього процесу; з'ясувати значення типізації уроків у системі занять; вивчити структурні елементи уроку, самостійно складати конспекти уроків різних типів; навчитися добирати дидактичний матеріал та урізноманітнювати види вправ і завдань.

На початковому етапі педагогічної практики студент-практикант здійснює таку діяльність:

1. Бере участь у настановчій конференції, на якій з'ясовується мета, завдання педпрактики, й організаційних заняттях в університеті та школі.
2. Знайомиться з класом, вивчає календарно-тематичні плани з фахових дисциплін, класний журнал, розклад уроків та інші документи.
3. Знайомиться з додатковою літературою, яку повинен опрацювати за час практики, із змістом і формою звітності за педпрактику.
4. Складає індивідуальний план роботи на період практики.
5. Відвідує уроки вчителів, позакласні заходи, бере участь у їх аналізі, фіксує свої спостереження в щоденнику.
6. Складає тематичний план залікових уроків.
7. Сплановує позакласну роботу з фаху (на вибір).

На основному етапі педагогічної практики студент-практикант здійснює таку діяльність:

1. Знаходиться в закладі освіти кожного дня не менше шести годин.
2. Здобувач освіти допускається до проведення уроків тільки за наявності повного конспекту уроку, підписаного вчителем і методистом.
3. За час педагогічної практики здобувач освіти готує та проводить на належному методичному рівні заплановану кількість уроків: 12 залікових уроків з англійської мови та 4 уроки зарубіжної літератури. Для цього необхідно:
 - а) ознайомитися з рекомендаціями науково-методичної літератури;
 - б) продумати всі етапи уроку, обравши ефективні й доцільні форми, методи й прийоми роботи;
 - в) підготувати необхідні наочні посібники, роздавальний матеріал;
 - г) написати розгорнутий конспект уроку, погодивши його з учителем.
4. Здобувач освіти відвідує уроки, що проводять учителі-предметники та бере участь у їх аналізі.
5. Здобувач освіти відвідує позакласні заходи з фахових дисциплін, які проводять учителі, і бере участь у їх аналізі.
6. Здобувач освіти готує та проводить один позакласний захід з фахових дисциплін (на вибір), представляє сценарій проведення з обов'язковим списком використаної літератури.
7. Здобувачі освіти повинні відвідати засідання (мовознавчого, літературознавчого) гуртка, якщо таке відбувається.

Під час практики студент-практикант повинен:

- дати старшокласникам певне коло знань з англійської мови і зарубіжної літератури для набуття відповідних умінь та навичок;
- навчати здобувачів загальної середньої освіти користуватися всіма виражальними

засобами англійської мови;

- забезпечити засвоєння здобувачами загальної середньої освіти літературних норм англійської мови;

- удосконалювати навички творчо-критичного читання тексту художнього твору та вміння аналізу його ідейно-тематичного змісту;

- формувати в здобувачів загальної середньої освіти навички усного та писемного мовлення;

- продовжувати виробляти міцні лексичні, граматичні, мовленнєві навички, вміння комунікувати;

- розвивати творче та критичне мислення здобувачів загальної середньої освіти, формувати вміння самостійно поповнювати свої знання з предметів й удосконалювати культуру мовлення.

На підсумковому етапі педагогічної практики здобувач освіти виконує таку роботу:

1. Готує звітні матеріали з педагогічної практики:

● 12 конспектів проведених уроків з англійської мови;

● 4 конспекти проведених уроків із зарубіжної літератури;

● наочні посібники, дидактичний матеріал;

● аналізи відвіданих уроків англійської мови та зарубіжної літератури у старшій школі;

● сценарій позакласного заходу з фаху (на вибір).

2. Подає звітну документацію методисту-предметнику для перевірки та оцінювання.

3. Бере участь у підсумкових заходах з педагогічної практики: засіданнях педмайстерні, «круглого столу», підсумковій конференції.

Основною формою контролю здобувачів освіти за проходженням педагогічної практики є **підсумкова конференція**, що проводиться через певний час по закінченні практики. У своїх виступах студенти аналізують позитивні й негативні сторони практики, цікаві знахідки передового досвіду педагогічного колективу школи, звертають увагу на забезпечення уроків роздавальним, ілюстративним матеріалом, на впровадження інноваційних методів проведення уроків, виховних заходів, проведених учителями. Особлива увага звертається на труднощі, які відчули студенти під час підготовки і проведення уроків.

Особливості дистанційного (змішаного) проходження практики на робочому місці вчителя (старша школа) практики

Дистанційне проходження практики дозволяється здобувачам освіти за умови переходу баз практики (ЗЗСО) на дистанційну форму навчання учнів (зокрема, у період карантину, пов'язаного з розповсюдженням Covid-19, збройної агресії росії проти України). У такому випадку, перелік вищезазначених завдань для здобувачів вищої освіти може бути дещо скорочений та змінений. Якщо їхнє навчання у цей час також здійснюється в дистанційній формі, настановча конференція з практики відбувається в онлайн форматі на платформі Google Meet або ZOOM. Студентів ознайомлюють зі змінами щодо вимог практики та забезпечують усіма необхідними методичними матеріалами в електронній формі. Допуск до практики, індивідуальні консультації та методичні семінари протягом практики групові методисти теж проводять зі студентами дистанційно. Протягом проходження практики здобувач освіти повинен тримати постійний дистанційний зв'язок з класним керівником і з учителем української мови та літератури, зарубіжної літератури: отримувати індивідуальні консультації, брати зразки необхідної навчальної документації, спостерігати за проведенням онлайн уроків із учнями або проводити такі уроки самостійно тощо. Всю звітну документацію Здобувач освіти оформляє в електронній формі та висилає на корпоративну електронну пошту інституту та електронні адреси методистів протягом двох днів після закінчення практики. Підсумкова конференція з практики відбувається в онлайн форматі на платформі Google Meet чи ZOOM.

Аналіз звітних матеріалів дозволяє методисту-предметнику зробити висновки про якість роботи, ступінь підготовленості здобувача освіти до майбутньої навчально-виховної роботи в школі з англійської мови та зарубіжної літератури, ставлення до обраної професії.

За наявності всієї звітної документації, а також на підставі власної оцінки методистом виставляється загальна оцінка за педагогічну практику, яка вноситься до відомості.

Порядок переведення рейтингових показників в європейські оцінки ESTS

Національна шкала	«5» відмінно	«4» добре		«3» задовільно		«2» незадовільно	«2» незадовільно
Шкала університету	90-100	80- 89	70- 79	65-69	60-64	35-59	0-34
Шкала ESTS	A	B	C	D	E	FX	X

Критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів-практикантів

Методист, керівник педагогічної практики керується такими критеріями оцінки навчальної та позакласної роботи здобувачів освіти:

Оцінка “**відмінно**” (A/90–100 балів) ставиться, якщо уроки й позакласні заходи було проведено на високому науковому і організаційно-методичному рівнях, здобувачем освіти обгрунтовано висувалися, ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації школярів із врахуванням їх вікових особливостей й індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; якщо здобувач освіти виявив знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови і аналізу занять. При цьому:

1. Повністю реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.
2. Методичні прийоми відповідають умовам навчання та поставленим цілям.
3. Правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних та мовленнєвих вправ.
4. Практикант дає чіткі й методично грамотні установки на виконання учнями мовленнєвих дій.
5. Правильно розподіляє час уроку, час на мовлення учнів і вчителя.
6. Здобувач освіти практично не робить помилок, помічає помилки учнів і вчасно, коректно їх виправляє.
7. Практикант використовує різні способи активізації учнів на уроці з урахуванням їх вікових особливостей і здійснює індивідуальний підхід до учнів.
8. Раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.
9. Правильно намічає об’єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування.
10. Здобувач освіти вміє викликати інтерес учнів до виучуваного матеріалу.
11. Грамотно використовує наочність та технічні засоби навчання, як наявні, так і самостійно виготовлені.
12. Епізодично користується конспектом і в ході уроку може скоригувати свою діяльність.

Оцінка “**добре**” (B/82–90; C/75–81) ставиться, якщо здобувач освіти навчальні та позакласні заходи провів на високому науковому і методичному рівнях, успішно вирішував навчальні і виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації учнів; якщо здобувач освіти виявив знання

психолого-педагогічної теорії у доборі навчального і дидактичного матеріалу, але припускався незначних помилок у побудові й проведенні занять:

1. Не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.
2. Методичні прийоми раціональні, відповідають поставленим цілям та умовам навчання.
3. В основному правильно встановлено послідовність і співвідношення тренувальних і мовленнєвих вправ.
4. Практикант іноді робить несуттєві мовленнєві помилки, які сам виправляє, а також помічає і виправляє більшість помилок учнів.
5. Практикант володіє різними способами активізації учнів на уроці, але не завжди здійснює індивідуальний підхід до них.
6. Раціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.
7. Правильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю, в тому числі тестування.
8. Здобувач освіти вміє викликати інтерес учнів до більшості видів роботи, що проводиться на уроці.
9. Використовує наявні і самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна.
10. Епізодично користується конспектом протягом уроку і в деяких випадках може скоригувати свою заплановану діяльність.

Оцінка **“задовільно”** (Д/67–74; Е/60–66) ставиться, якщо здобувач освіти у реалізації навчально-виховних завдань помилявся, недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію, методи та прийоми навчання, недостатньо активізував пізнавальну діяльність учнів, не завжди був спроможний установити контакт з ними, під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності й причин своїх помилок та недоліків. При цьому:

1. Не до кінця реалізовано виховний, освітній та розвивальний потенціал уроку.
2. Методичні прийоми не завжди раціональні, не відповідають меті.
3. Недостатньо володіє різними способами активізації учнів на уроці, не здійснює індивідуальний підхід до них.
4. Нераціонально поєднує фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожного з них та ступеня навчання.
5. Неправильно намічає об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовує різноманітні прийоми контролю.
6. Практикант уміє викликати інтерес до деяких видів роботи на уроці.
7. Мало і не завжди раціонально використовує наочні посібники, не виготовляє їх сам.
8. Постійно користується конспектом і не може скоригувати свою діяльність у ході уроку.

Оцінка **“незадовільно”** (FX/35–59; F/1–34) ставиться, якщо на уроці не було досягнуто навчально-виховної мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу, не забезпечувалася дисципліна; якщо здобувач освіти виявив слабкі знання психолого-педагогічної теорії й некритично ставився до своєї роботи.

Рекомендована література

Основна

1. Закон України «Про вищу освіту» (від 01.07.2014 № 1556-VII). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Закон України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-VIII). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Запровадження елементів STEAM-технологій в освітній простір гімназії: методичний посібник/ Ж. В. Федірко, Н. В. Дуняшенко. Кропивницький, 2020. 80 с.
4. Інформаційно-комунікативні технології для якісної сучасної освіти. Методичний посібник: Українсько-польський досвід у програмі «Класна школа» / Ред. Вербицька П., Лучинська А., Магерський І. Педан-Слепухіна О. Львів, 2016. 178 с.
5. Класифікатор професій: ДК 003: 2010 / [розроб.: М. Гаврицька та ін.]. К.: Соцінформ: Держспоживстандарт України, 2010. 746 с.
6. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.07.2018 № 776 «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
7. Педагогіка якості освіти: планування роботи закладу загальної середньої освіти: науково-практичний коментар у запитаннях та відповідях [Електронне видання] / І. Г. Осадчий. Київ: ДООУ «Навчально-методичний центр з питань якості освіти». 65 с.
8. Положення про освітню програму підготовки здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького (наказ від 03.04.2020р. №07/01-05) URL: <https://mdpu.org.ua/osvita/monitoring-yakosti-osv-diialnosti/>
9. Постанова Кабінету міністрів України від 25.06.2020 № 519 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF/paran12#n12>
10. Почни з головного: навчально-методичний збірник-тренажер з питань вивчення законодавства України у сфері загальної середньої освіти / Моравська Н.С., Ящишин І.В., Музика М.С., Ручаковський А.М.: управління Державної служби якості освіти у Тернопільській області. – 2020. Google Sites (Сайти) як засіб узагальнення професійного досвіду педагогічного працівника: практичний посібник / К. Р. Колос. Житомир, 2016. 99 с.
11. Типова програма «Методика навчання англійської мови». Освітній ступінь бакалавра. Івано-Франківськ, 2020. 126 с.
12. Richards, J. C. (2015) Key Issues in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.
13. Ur, P. (2012) A Course in English Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press. 2nd edition.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Реалізація на уроках іноземної мови педагогічного досвіду педагогів-новаторів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://referatok.com.ua/pedagogika/realizaciya-na-urokah-inozemnoji-movipedagogichnogo-dosvidu-pedagogiv-novatoriv>
2. A Guide to Continuing Professional Development – Formal observations. (2012) London: British Council. [online] Available from: https://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/filefield_paths/c226_cpd_formal_observations_report_v4_1.pdf
3. Borg, S. (2015) Teacher Research for Professional Development in Innovation in English Language Teacher Education / Pickering, G. and Gunashekar, P. (Eds.). New Delhi: British Council. P. 23–28. [online] Available from: http://englishagenda.britishcouncil.org/sites/default/files/attachments/tec14_papers_final_

4. Borg, S. (2017) Twelve tips for doing teacher research in University of Sydney Papers in TESOL. [online] Available from: http://faculty.edfac.usyd.edu.au/projects/usp_in_tesol/pdf/volume12/Article06.pdf
5. British Council. Continuing professional development. [online] Available from: <https://www.teachingenglish.org.uk/professional-development/teachers>.
6. British Council (2012) Creating an inclusive learning experience for English language learners with specific needs: Case studies from around the British Council's global network. [online] Available from: <http://www.teachingenglish.org.uk/article/creating-inclusive-learningexperience-english-language-learners-specific-needs>.
7. Budden, Jo. Writing activities. [online] Available from: www.teachingenglish.org.uk/activities/writing-activities